

Ref.nr.:

Saksnr:

Dato:

Verneplan for Breheimen

1 FRAMLEGG

Miljøverndepartementet legg med dette fram framlegg om oppretting Breheimen nasjonalpark og landskapsvernområda Strynefjellet, Mysubytta, Høydalen, Mørkridsdalen og Vigdalen, samt Høyrokampen naturreservat.

Framlegget gjeld:

- **Breheimen nasjonalpark:** ca. 1691 km² i kommunane Skjåk og Lom i Oppland og Luster i Sogn og Fjordane
- **Strynefjellet landskapsvernområde:** ca. 11,8 km² i Skjåk kommune i Oppland
- **Mysubytta landskapsvernområde:** ca. 5,58 km² i Skjåk kommune i Oppland
- **Høydalen landskapsvernområde:** ca. 11,1 km² i Lom kommune i Oppland
- **Mørkridsdalen landskapsvernområde:** ca. 34,7 km² i Luster kommune i Sogn og Fjordane
- **Vigdalen landskapsvernområde:** ca. 29,2 km² i Luster kommune i Sogn og Fjordane
- **Høyrokampen naturreservat:** ca. 9,91 km² i Lom kommune i Oppland

Framlegget omfattar totalt ca. 1793,3 km², av dette er ca. 28 % statsallmenning, og resten privat grunn. Skjåk bygdeallmenning utgjer i alt ca. 963 km², og med det ca. 54% av framlegget til verneområde. I framlegget til Breheimen nasjonalpark er ca. 28 % av arealet statsallmenning.

1.1 Heimelsgrunnlag

Den føreslåtte nasjonalparken utgjer eit stort naturområde, som er utan tyngre naturinngrep, og med ei stor variasjonsbredde av naturtypar og landskap. Nasjonalparken skal bidra til bevaring av måla i § 33 m.a. bokstavane a, c, d, e og g i naturmangfaldlova. På denne bakgrunnen vert dei sentrale fjellområda føreslått etablert som nasjonalpark i medhald av naturmangfaldlova § 35 og § 77, jf. § 35 og 62.

Dei føreslåtte landskapsvernområda Strynefjellet, Mysubytta, Høydalen, Vigdalen og Mørkridsdalen er område med natur- og kulturlandskap med både økologiske-, kulturelle- og opplevings verdiar. Landskapsvernområda skal bidra til bevaring av måla i § 33, m.a. bokstavane a, c, d, e, f og g i naturmangfaldlova. På denne bakgrunn vert desse områda føreslått som landskapsvernområde i medhald av naturmangfaldlova § 34 og § 77, jf. § 36 og § 62.

Det føreslåtte Høyrokampen naturreservat er eit område som inneheld unike førekomstar av truga og sjeldne karplanter, lav, mosar og sopp. Det har og særskilt naturvitskapleg verdi. Naturreservatet skal bidra til bevaring av måla i § 33 bokstavane a, b, c og h i naturmangfaldlova.. På denne bakgrunn vert området føreslått som naturreservat i medhald av naturmangfoldlova § 34 jf. § 37 og § 62.

Vern av dei føreslåtte områda bidreg til å oppfylle nasjonale mål og internasjonale plikter i St. meld. nr. 62 (1991-92) Ny landsplan for nasjonalparkar og andre større verneområde i Norge, i St.prp. nr. 1 (2008-2009) for Miljøverndepartementet og i verdas naturvernunion (IUCN) og Biomangfoldkonvensjonen (CBD), jf. naturmangfaldlova § 46.

Verneområda skal bidra til å oppfylle nasjonale mål som m.a. ”Eit representativt utval av norsk natur skal vernast for kommande generasjonar” og ”Halde oppe eller byggje opp att truga arter til livskraftige nivå”. Vernet vil sikr urørt natur, ta vare på nokre av dei største villmarksprega områda som er att i Noreg og sikre fleire svært viktige naturtypar og ei rekkje raudlisteartar. Vernet bidar og til å oppfylle målet om å sikre viktige areal for villreinen.

Vernet bidreg til å oppnå internasjonale mål om at over 15 % av Noreg sitt fastlandsareal vil vere verna etter naturvernlova og naturmangfaldlova. Vernet bidreg vidare til CBD sine mål om m.a. å integrere system av verneområde, jf. å binde Breheimen saman med Jostedalsbreen nasjonalpark og nærleiken til nasjonalparkane Reinheimen og Jotunheimen, samt ei rekkje mindre verneområde i same region.

1.2 Verneverdiar

Breheimen-Mørkridsdalen har store landskapsmessige opplevingsverdiar gjennom stor variasjonsrikdom. Kontrastane mellom grøne dalar og snaue fjell- og breområde kjenneteiknar området. Det er stor spennvidde i landskapsformer m.a. som eit resultat av innlandsisen sine rørsler gjennom istida. Her er tindar over 2000 meter, brear, dalar, store viddelandskap, canyoner, grotter og skred. Vassdraga med frittrennande elvar og fossar i dalar, dalsider og frå breane er karakterdrag ved området. Nedslagsfeltet til varig verna vassdrag utgjer nærare 70% av verneframlegget, med Mørkridsdalselvi som det største. I Breheimen ligg nokre av dei største villmarksprega områda som er att i Sør-Noreg. Innanfor verneframlegget er det meste av området, 85%, definert som inngrepsfri natur (INON-område), dvs. minst 1 km frå tyngre inngrep. Totalt utgjer ca. 343 km² såkalla villmarksprega område, dvs. areal som ligg meir enn 5 km frå tyngre tekniske inngrep. Verneområda i Breheimen utgjer den søre delen av Ottadalen villreinområdet og har svært stor verdi for villreinen. I høgtliggjande område er det sparsamt dyreliv utanom villrein. I dalføra med rikare biotopar er det registrert fleire truga og sjeldne fugleartar. Her er óg gode hjortebestandar. Fleire av dei store rovdyra, særleg jerv og rovfuglar m.a. kongeørn er registrerte. Rammevilkåra for gjeldande rovviltpolitikk gjeld og innafor verneområda. Verneområda har fleire område med kalkrevjande fjellvegetasjon og frodig vegetasjon i dalane med mange raudlista planter, lavartar og mosar. Det er store kulturminneverdiar i området, med dyregraver, fangstanlegg, stolar og gamle ferdselsvegar. Særleg verdfullt kulturlandskap finn ein i Høydalen, Mysubytta, Mørkridsdalen og Vigdalen.

1.3 Trugsmål mot verneverdiane

Inngrep og aktivitetar som t.d bygging av fritidsbustader, bygging av vegar, auka motorisert- og ikkje motorisert ferdsle, kraftutbygging og bygging av ulike

anlegg/innretningar er døme på tiltak og aktivitetar som på sikt kan utgjere ein trussel mot verneverdiane.

Nedgang i tal beitedyr eller opphøyr av beite kan føre til attgroing, og såleis også vere eit trugsmål mot verneverdiane. Dette gjeld særleg i område med verdfullt kulturlandskap og førekomst av beitebetinga artar, som i Mørkridsdalen og på Mysubytta.

1.4 Andre interesser

1.4.1 Landbruk

Dei viktigaste brukarinteressene er knytte til landbruk, særleg beiting med storfe og sau. Det gjeld spesielt i Mørkridsdalen og Vigdalen og i delar av nasjonalparken, samt i høve setring på Mysubytta og i Høydalen. Det er marginale skogverdiar i området og det føreligg ikkje nye planar om skogsdrift. Det er likevel område som er viktige for hogst av ved, særleg kring Røykjeskålsvatnet og i Mørkridsdalen. Det er noko innmarksbeite/slåttemark i Mørkridsdalen. Vatningsveiter frå fjellet er viktige for jordbruket i Skjåk og Lom.

1.4.2 Tamreindrift

Lom tamreinlag har om lag 2400 rein i vinterflokk og nytter område i Lom i Breheimen til vinterbeite. Tamreinlaget har ingen tekniske installasjonar innafor dei føreslåtte verneområda. Tamreinlaget nyttar snøskuter for å halde tilsyn med flokken på vinterbeite.

1.4.3 Friluftsliv, jakt og fiske

Breheimen er eigna for det enkle friluftslivet og er verdfullt utøving av fotturar, skiturar, klatre-/toppturar og brevandring. DNT har eit godt utbygd stinett og fleire hytter innafor og like utafor grensa. Området er også viktig for jakt, m.a. villrein, hjort og småvilt og for fiske, saman med bærplukking og soppstaking. Det blir satt ut fisk i fleire vatn.

1.4.4 Reiseliv/turisme

Reiselivet i området er av stor verdi, og det er ei viktig næring i dei aktuelle kommunane. Dei føreslegne verneområda grensar til turistvegane Strynefjellsvegen i nord og Sognefjellsvegen i sør. Disse vegane er viktige for reiselivet i områda. Utanom Gamle Strynefjellsvegen ligg det ingen større reiselivsbygg innanfor verneframlegget. Dei føreslegne verneområda kan ha ein positiv verknad for reiselivet som merkearebygging av attraksjonar i området.

1.4.5 Hytter og andre bygningar

Det er om lag 160 hytter/stølshus og andre bygningar innanfor framlegget til vern i Breheimen. Stølane innanfor framlegget til Mørkridsdalen landskapsvernområde utgjer over halvparten av bygningsmassen. Det er også om lag 15 tilsyns-/beite-/gjeterbuer innafor dei føreslegne verneområda. Mange av bygningane på stølane har høg alder og er i god stand. Det er også opne buer og hytter i området.

1.4.6 Forsvaret

Framlegget omfattar område som Forsvaret nyttar noko til lågtflyging. Det er ikkje anna militær øvingsaktivitet innanfor dei føreslåtte verneområda pr. i dag. Av omsyn til m.a. villrein og friluftsliv er det ønskjeleg med restriksjonar på lågtflyging over verneområda, jf kap 6.7.1. der dette er nærare drøfta.

1.4.7 Energiforsyning

I framlegget til Vigdalen landskapsvernområde ligg 3-4 inntak frå Jostedalsutbygginga, samt nokre tersklar innanfor verneframlegget. Forskrifta er tilpassa dette, jf § 3, pkt 1.2 f, 1.3 g,

6.2 b og 6.3 h. Elles er grensene for dei føreslegne verneområda trekte slik at dei fleste eksisterande inngrep i samband med kraftproduksjon ikkje vert omfatta av vernet. Dette gjeld m.a. i Fortundalen og for ei 300 kV linje like sør for framlegget til vernegrense i Luster.

Grensene vert også føreslegne slik at prosjekter som er handsama i Samla plan, eller planlagde prosjekt som har unntak frå Samla Plan, m.a. Hydro sine planar i Fortunvassdaget om Illvatn Pumpekraftverk, Øyane kraftverk og auka regulering av Gravdalsvatnet, fell utanom dei aktuelle verneområda. I framlegget til Breheimen nasjonalpark i Skjåk ligg planar om inntak for kraftanlegg i Nordre Juva innafør dei føreslegne grensene. Ein viser og til omtalen av dei einskilde områda i kap 7.

1.4.8 Samferdsle og telekommunikasjon

Det er fleire vegar som går inn til området, og som utgjer innfallsportar til Breheimen for turistane. Nokre av desse er private vegar som grunneigarane brukar i samband med jordbruk. Det er tre vegar som går vidare innover i føreslåtte landskapsvernområde:

- Gamle Strynefjellsveg (Strynefjellet landskapsvernområde, nasjonal turistveg)
- Veg til Mysubytta (Mysubytta landskapsvernområde, privat veg)
- Veg til Nordre Høydalsseter (privat), med anleggsveg vidare til Bukkabotnen (Høydalen landskapsvernområde)

Ved Bøvertunvatnet ligg det to rassikringsvollar innanfor Høyrokampen naturreservat, og innanfor Høydalen landskapsvernområde er det ei telefonlinje. Det er 2 mastar/ reflektor for telekommunikasjon innanfor verneområda, ei i nasjonalparken i Luster kommune og ei i Høydalen landskapsvernområde.

1.4.9 Motorferdsle

Samla sett er det nokså liten aktivitet knytt til motorferdsel i dei føreslegne verneområda. Snøskuter er mest brukt, eventuelt helikopter. Det er behov for motorferdsel i samband med jordbruksdrift og beiting, i samband med drift og vedlikehald av bygningar og anlegg, samt for frakt av materialar, utstyr, ved og proviant til stølshus og hytter, for tilkomst til og tilsyn med kraftanlegg, i samband med snømålingar og i samband med rovviltforvaltninga. I tillegg øver Raude Kors hjelpekorps på redningsoppdrag i området. Etter at Jostedalsbreen vart verna som nasjonalpark, er Spørteggbreen nytta meir enn før til filmopptak.

1.4.10 Anna

Ein førekomst av kleberstein ved Hovdestulfjellet i Lom er i NGU-rapport frå 1966 og 1983 vurdert å vere av ingen eller marginal økonomisk verdi. Det føreligg ingen planar om å utnytte denne, jf eiga konsekvensutgreiing.

2 SAKSHANDSSAMING

2.1 Bakgrunn

Bakgrunnen for arbeidet med etablering av Breheimen nasjonalpark og tilhøyrande landskapsvernområde og naturreservat er NOU 1986:13 *Ny landsplan for nasjonalparker*,

St.meld.nr. 62 (1991-92) *Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge* og Innst. S. nr. 124 (1992-93) med same namn.

2.2 Saksgang

Melding om oppstart av arbeidet med føreliggjande verneplan for Breheimen-Mørkridsdalen vart sendt ut i november 2005. Utarbeidinga av framlegget har skjedd i tett kontakt med kommunane og dei mest aktuelle etatane, organisasjonane og grunneigarane. Fylkesmennene har hatt tett samarbeidd med tre lokale referansegrupper/arbeidsgrupper (ei i kvar kommune) og eit felles interkommunalt kontaktutval, oppretta i samband med verneplanprosessen. Fylkesmennene har og hatt dialog med andre i arbeidet ved mellom anna synfaringar og opne informasjonsmøte lokalt under planleggings-og høyringsfasen. Verneframlegget med konsekvensutgreiing vart sendt på lokal og sentral høyring 05.12.08 og fylkesmennene sende sitt framlegg om vern til Direktoratet for naturforvaltning (DN) 03.04.09. DN presenterte si foreløpige tilråding på møte med kontaktutvalet for Breheimen den 29.04.09 og sende deretter endeleg framlegg om vern av Breheimen-Mørkridsdalen til Miljøverndepartementet den 01.05.09.

Saka er sendt på førelegging til departementa 18. mai 2009 og synspunkt frå dei andre departementa er innarbeid i verneframlegget.

Under slutthandsaminga har det vore møter og fleire samtaler med ordførarane i dei kommunane saka gjeld.

2.3 Konsekvensutgreiingar

2.3.1 Utgreiingsprogrammet

Det er gjennomført konsekvensutgreiingar for å vurdere kva for verknadar vernet vil få på ulike samfunnsinteresser. Det er utgreia fire alternativ, jf fastsett utgreiingsprogram av 27.02.2007:

- *0- alternativet*: situasjonen i dag med påreknleg utvikling
- *Alternativ 1A*: Nasjonalpark som hovudverneform innanfor utgreiingsområdet, og fem tilgrensande landskapsvernområde og to tilgrensande naturreservat
- *Alternativ 1B*: Nasjonalpark som hovudverneform innanfor utgreiingsområdet, og fire tilgrensande landskapsvernområde
- *Alternativ 2*: Landskapsvernområde i heile utgreiingsområdet

Følgjande delutgreiingar er utarbeidde: Biologisk mangfald/naturmiljø (inkludert vilt), Villrein, Landskap, Kulturminne og kulturmiljø, Landbruk og tamrein, Kraftressursar, Råstoffutvinning av kleberstein ved Hovdestulfjellet, Friluftsliv og naturoppleving, Reiseliv, Hytter og andre bygningar, Samferdsel, Motorferdsel, Lokalt tilhøyr og framtidig forvaltning.

2.3.2 Merknader til konsekvensutgreiingane

2.3.2.1 Generelt

Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Fiskeridirektoratet og Bergvesenet har ingen merknader til konsekvensutgreiinga.

Skjåk kommune, Luster kommune, Mjøsen skog, Oppland bondelag, Sage Kraftverk AS, DNT, Sogn og Fjordane Turlag, Ottadalen villreinnemnd, Ottadalen villreinutval og ein privat person er nøgd med konsekvensutgreiingsprogrammet og meiner kravet til konsekvensutgreiing er oppfylt. Luster kommune skulle i tillegg gjerne ha utgreidd lokal forvaltning kombinert med næringsfond. Skjåk almenningsstyre har nokre merknader til konsekvensutgreiingane, men meiner kravet til konsekvensutgreiing er oppfylt.

Naturvernforbundet i Oppland og Naturvernforbundet Nord-Gudbrandsdal meiner at konsekvensutgreiingane burde vore betre samanfatta til ein heilskap.

2.3.2.2 Merknader til dei ulike konsekvensutgreiingane

Det er ingen merknadar til konsekvensutgreiingane for biologisk mangfald/naturmiljø, samferdsle, motorferdsle, landskap og for hytter og andre bygningar.

Fylkesmannen i Oppland og Fylkesmannen i Sogn og Fjordane konstaterer at høyringspartane meiner kravet til konsekvensutgreiingar er oppfylt. Fylkesmennene viser til at avvegingar mellom bruk og vern har ført til endringar i vernereglar, verneformer og i avgrensing av dei føreslegne verneområda, jf kap 3. Fylkesmennene meiner at konsekvensutgreiingane, saman med føreliggande kunnskap tilfredstiller utgreiingsplikta i fastsett utgreiingsprogram og plan- og bygningslova sine krav til konsekvensutgreiingar. Fylkesmennene kan heller ikkje sjå at det er avdekt konsekvensar som krev ytterlegare utgreiingar av samfunnsinteresse.

DN konstaterer at det ikkje er avdekka konsekvensar som krev ytterlegare utgreiing. Vidare har avvegingar mellom bruk og vern ført til endringar i vernereglane og i avgrensing i høve til utgreiingsområdet. Direktoratet meiner at konsekvensutgreiinga for verneplan for Breheimen-Mørkridsdalen tilfredstiller utgreiingsplikta i fastsett utgreiingsprogram og krava til konsekvensutgreiing i plan- og bygningslova. Direktoratet konkluderer difor med at utgreiingsplikta er oppfylt, jf. § 33-6 i plan- og bygningslova, og at verneplanen er utgreidd i samsvar med reglane forvaltningslova og naturvernlova.

Miljøverndepartementet sluttar seg til direktoratet og viser til at verneplanen er utreda i samsvar med forvaltningslova, naturvernlova som var gjeldande lovgrunnlag under førebuinga av verneplanen, og plan- og bygningslova sine reglar. Gjennom høyringa er ulike interesser breidt vurdert. Det er ikkje avdekka konsekvensar som krev ytterlegare utredningar av samfunnsinteresser, som t.d næringsverksemd, i samsvar med Utredningsinstruksen pkt 3.2.2. Vektinga mellom bruk og vern har ført til endringar i vernereglar og i avgrensing av dei føreslegne verneområda. Såleis er verneframlegget tilpassa ulike næringsinteresser. Det er og tatt omsyn til bygningar og til installasjonar i samband med kraftutbygging.

Villrein

Skjåk almenningsstyre peikar på at status som nasjonalpark kan føre til auka menneskeleg ferdsel med uroing av villreinen. Ein privatperson ber om at eventuelle konsekvensar av

planane om landing med helikopter på Spørteggbreen på nytt blir nøye vurderte gitt at ein får reetablert ein villreinstamme i dette området.

Fylkesmennene tek kommentarane til etterretning.

DN peikar på at det er viktig å følgje opp ei eventuell etablering av nasjonalpark med god overvaking. Føreliggjande kunnskap frå prosjekt om fluktåtferd/forstyrning vil også vere viktig grunnlagsmateriale ved ferdigstilling av forvaltningsplanen og ved planlegging av forvaltningstiltak både i nasjonalparken, i landskapsvernområda og i randsonene. DN viser til at konsekvensutgreiinga skal vurdere verknadene av eit vern på bl.a. villrein i området. Villreinen brukar ikkje det aktuelle området ved Spørteggbreen i dag. Dersom villrein tek dei aktuelle områda i bruk igjen vil det vere naudsynt å vurdere verknadene av eventuelt bruk av helikopter i området kring Spørteggbreen på villrein. Dette er i så fall ei aktuell problemstilling som må vurderast i forvaltningsplanen for ein eventuelt nasjonalpark. Direktoratet viser elles til kommentarar i kap. 6.8.6.

Kulturminne og kulturmiljø

Riksantikvaren finn at utgreiinga gjev eit greitt grunnlag for vurdering av verdiar og konsekvensar av vern. Riksantikvaren er samd i at den dårlege kartfestinga av kulturminna er ein hovudtrussel for kulturminna i Breheimen i høve forvaltninga.

Fylkesmennene konstaterer at det samla sett er nytta eit stort materiale som bakgrunn for utgreiinga, og DN har merka seg kommentarane.

Landbruk og tamrein

Skjåk almeningsstyre meiner konklusjonen om at konsekvensane av vern for landbruket er

ubetydeleg, ikkje er dekkande. Dei synar til at det er skogressursar ved Røykjeskålsvatnet, i Mysubytta landskapsvernområde og i framre deler langs Tundra.

Fylkesmannen i Oppland viser til at det i utgreiinga også går fram at skogressursane ved Røykjeskålsvatnet er drivverdig. Fylkesmannen viser vidare til at dei har vore merksame på ressursane og at det er tatt omsyn til dette ved val av verneform i høve til gjeldande erstatningsrett for framlegget til Røykjeskålsvatnet naturreservat, i forskriftene for framlegget til Mysubytta landskapsvernområde og ved avgrensinga i framlegget til nasjonalpark i Tundradalen.

Direktoratet sluttar seg til fylkesmannen.

Kraftressursar

Norges vassdrags- og energidirektorat meiner konsekvensutgreiinga har fått med seg det meste av eksisterande og potensial for nye vasskraftprosjekt i området. Dei påpeikar at venta midlare årsproduksjon for dei ulike planlagde prosjekta burde vore oppgitt.

Fylkesmennene viser til at det i utgreiinga er gjort ei inndeling og skildring av planar for kraftverk med installert effekt > 10 MW, 1-10 MW, 0.1-1.0 MW og 0-0.1 MW, og at det er gitt ei kartfesta oversikt over ressurspotensialet for småkraftverk i og i nærleiken av utgreiingsområdet. Fylkesmennene meiner at konsekvensane for kraftressursar er tilstrekkeleg opplyste og vurderte, sjølv om det hadde vore bra om informasjon om midlare årsproduksjon også hadde vore med.

DN viser til fylkesmennene sine vurderingar.

Råstoffutvinning av kleberstein

Norges geologiske undersøkelse opplyser at klebersteinressursane på Hovdestulen i Lom kan ha kommersiell verdi.

Fylkesmannen i Oppland viser til konsekvensutgreiinga om råstoffutvinning av kleberstein ved Hovdestulen der det går fram at det ikkje føreligg planar om uttak og at førekomsten i tidlegare rapportar frå NGU er vurdert å vere av ingen/marginal økonomisk tyding. Utgreiinga konkluderer med at førekomsten ikkje er drivverdig. Fylkesmannen legg difor dette til grunn.

Direktoratet sluttar seg til fylkesmannen.

Friluftsliv og naturoppleving

Skjåk almeningsstyre kommenterer at fisking med garn vil gå attende om vernet hindrar bruk av båtmotor på Lundadalsvatnet og Glittervatnet. DNT meiner skiljet mellom tradisjonelt og moderne friluftsliv i utgreiinga er kunstig, og at det er viktig at alt naturbasert friluftsliv må ha høg prioritet i høve andre samfunnsinteresser. DNT Oslo og Omgens Turistforening meiner faktaopplysningane om friluftslivet er mangelfulle og dels feil, og at det kan stillast spørsmål om dette arbeidet er tilstrekkeleg for at verneplanforslaget kan handsamast.

Fylkesmannen i Oppland viser til sine vurderingar om bruk av motorbåt på Lunddalsvatnet og Glittervatnet i kap 7.1.2.5. Fylkesmannen i Oppland og fylkesmannen i Sogn og Fjordane tek synspunktet frå DNT til etterretning, og viser til at vernet mellom anna skal sikre eit tradisjonelt og naturvennleg friluftsliv i området med lite teknisk tilrettelegging og at omsynsfull ferdsle skal vere eit mål for friluftslivet i verneområda.

DN presiserer at opplysningane det her vert vist til er retta opp etter at ein vart gjort merksame på desse manglane. DN ser ikkje at det skal ha nokon særskilte følgjer for konklusjonane i utgreiinga. Direktoratet viser elles til fylkesmennene sine vurderingar.

Reiseliv

NHO Reiseliv Innlandet og NHO Reiseliv Vest-Norge peikar på at det hadde vore ønskjeleg med ei nærare utgreiing om effekten av ein del tyngre planlagde investeringar i Lom, Luster og Skjolden, men ser at sidan desse ikkje er konkretiserte i høve til marknad og bedriftsøkonomi, er det vanskeleg å vere meir konkret enn utgreiinga er.

Fylkesmennene og direktoratet tek kommentarane til etterretning.

Lokalt tilhøyr og framtidig forvaltning

Skjåk almeningsstyre syner til at spørjeundersøkinga viser klart at folket i dei tre kommunane ønskjer lokal forvaltning lagt til dei einskilde kommunane, men at spørsmålet om forvaltningsregime i Breheimen er for dårleg utgreidd ut over dette.

Fylkesmennene viser til at den nemnde utgreiinga har gitt informasjon om lokale synspunkt på forvaltningsordningar for Breheimen og drøfta dette. Synspunkt på forvaltningsordning har vore ein del av høyringa, og temaet er diskutert på fleire møte i verneplanarbeidet, både i referansegruppene, felles kontaktutval og på opne folkemøte

under høyringsperioden. I tillegg har det nasjonalt vore prøvd ut ulike forvaltningsmodellar i store verneområde. Fylkesmennene meiner difor at temaet er tilstrekkeleg utgreidd i denne saka.

DN viser til at Skjåk kommune gjerne skulle ha utgreidd lokal forvaltning kombinert med næringsfond. Direktoratet støttar fylkesmannen sine merknader om at utgreiinga om lokalt tilhøyr og framtidig forvaltning har gitt informasjon om lokale synspunkt på forvaltningsordningar for Breheimen og drøfta dette. Forvaltningsordning har også vore ein del av høyringa, og temaet er diskutert på fleire møte i verneplanarbeidet. I tillegg har det nasjonalt vore prøvd ut ulike forvaltningsmodellar i store verneområde. DN konkluderer med at temaet om lokal forvaltning er tilstrekkeleg utgreidd i denne saka. DN viser elles til sine merknader til utgreiingsprogrammet datert 27.02.07, der dei syner til at vurdering av næringsfond i samband med verneplanarbeid vurderast nærare i framlegget til naturmangfaldlov. Direktoratet meinte difor at temaet ikkje skulle vurderast i konsekvensutgreiinga for Breheimen-Mørkridsdalen, og tok det ut av utgreiingsprogrammet.

Miljøverndepartementet sluttar seg til direktoratet sine kommentarar til konsekvensutgreingane over.

2.4 Planstatusen til områda

2.4.1 Kommuneplanar

Skjåk kommune

I kommuneplanen sin arealdel er dei føreslegne verneområda innanfor LNF-område. Utgreiingsområdet for vern er markert på arealdelen.

Lom kommune

I kommuneplanen sin arealdel er dei føreslegne verneområda innanfor "LNF1-område – uten bestemmelser", bortsett frå ein reguleringsplan for eit mindre område ved Bøvertjønnin. Dette er eit delområde som er under regulering for 6-8 nye hyttetomtar, som ligg innanfor grensa til det føreslege Høyrokampen naturreservat. Verneframlegget opnar ikkje for bygging av hytter her.

Luster kommune

Kommuneplanen sin generelle del, for perioden 2007-2018, vart vedteken av kommunestyret i 2007. Ny revidert arealdel av kommuneplanen for Luster (som erstatta arealplanen frå 1991, vidareført i 1998) vart vedteken av Luster kommune desember 2008.

2.4.2 Verna vassdrag

Mørkridalselvi vart verna i Verneplan III for vassdrag. Bøvri, Ostri m/Tundra, Skjøli og Strynevassdraget vart verna gjennom verneplan IV, medan Måråi, Åfåtgrovi og Glitra vart verna i suppleringa av Verneplan for vassdrag.

2.4.3 Kraftutbygging

Det er ingen godkjende planar om kraftutbygging innanfor dei føreslegne vernegrensene.

3 VIKTIGE ENDRINGAR UNDER VERNEPLANPROSESSEN

3.1 Lovgrunnlaget

Verneplanen har vore førebudd i medhald av naturvernlova. Naturmangfoldlova starta å verke frå 1.juli 2009. Vedtaket av denne verneplanen skjer difor i medhald av denne nye lova. Dette har ikkje verknad på restriksjonsnivå og liknande i høve til det som har vore på høyring og som handsama i verneplanprosessen.

3.2 Avgrensing

Gjennom verneplanprosessen er grensene endra både ut frå verneverdiar og brukarinteresser. M.a. er grensene justert av slik at eksisterande installasjonar frå kraftutbygging og planlagde kraftanlegg som har unntak frå Samla Plan, kjem utanom dei føreslegne verneområda. Likeeins er grensa justert slik at vernet ikkje skal vere til hinder for ei eventuelt utbetring/utviding av riksveg 55 "Sognefjellsvegen" på nordsida av Bøvertunvatnet i Lom.

Etter innspel frå m.a. kommunane og referansegruppa er verneområda og utvida i Lom og Luster.

DN støttar fylkesmennene sine tilrådingar.

Miljøverndepartementet sluttar seg til direktoratet.

3.3 Verneformer

Etter høyringa tilrår Fylkesmannen i Sogn og Fjordane ei endring av grensa mellom Breheimen nasjonalpark og Mørkridsdalen landskapsvernområde slik at alle stølane kjem i landskapsvernområdet. Ut over dette tilrår ikkje fylkesmennene endringar i verneformer.

DN støttar forslaget. I tillegg tilrår direktoratet at areala som er føreslegne verna som Røykjeskålsvatnet naturreservat heller vert ein del av nasjonalparken fordi reglane i den føreslegne nasjonalparkforskrifta på einskilde relevante punkt vil kunne ivareta verneverdiane i området på ein vel så bra måte som eit vern gjennom verneforma naturreservat, jf kap.7.

Miljøverndepartementet sluttar seg til direktoratet.

3.4 Forskrifter

Fylkesmannen i Oppland og fylkesmannen i Sogn og Fjordane tilrår endringar i verneforskriftene mellom anna knytte til motorferdsel, hogst og bruk av motorbåt.

DN viser til sine vurderingar i kap. 6

Miljøverndepartementet viser til at forskriftene er endra etter høyring når det gjeld Forsvaret sin lågtflyging. Dette som ein oppfølging av arbeidet i den interdepartementale gruppa mellom Forsvarsdepartementet og Miljøverndepartementet som drøfter lågtflyging i samband med verneområde. Forskriftene er og justert slik at det ikkje er forbod mot utandørs lagring av materialar, gjerdeutstyr og liknande i nokre av verneområda, men i den grad det er mogleg bør dette plasserast på stader der det er lite

synleg i terrenget. Forskriftene er justert slik at dei er tilpassa reglane i naturmangfaldlova. Departementet sluttar seg elles til direktoratet.

4 FORVALTING, ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSAR

Fylkesmannen i Oppland tilrår at dei tre kommunane får tilbod om delegert forvaltningsmynde for verneområda i Breheimen. Fylkesmannen i Oppland tilrår at nasjonalparken vert forvalta av dei tre kommunane i eit formalisert samarbeid, og at kvar kommune får forvaltningsansvar for landskapsvernområda og naturreservatet i den einskilde kommunen. Fylkesmannen i Sogn og Fjordane tilrår ei kommunevis forvaltning av Breheimen nasjonalpark og tilgrensande verneområde, med fylkesmennene sterkt inne med tilsyn og rådgiving gjennom deltaking i rådgivande tilsynsutval i kvar kommune.

Fylkesmannen i Oppland og Fylkesmannen i Sogn og Fjordane meiner at ei god forvaltning har som føresetnad at det vert tilstrekkeleg økonomiske ressursar både til forvaltning, skjøtsel og tiltak for å kunne lukkast. Fylkesmennene føreset at kostnader i samband med merking av grenser, oppsyn og erstatning vert dekkja innanfor Miljøverndepartementet sine gjeldande budsjetttrammer.

DN har mynde til å fastsetje forvaltningsmynde for verneområda. DN tilrår at det vert oppretta to stillingar, ei i Luster og ei i Skjåk, som skal vere knytte opp mot eit interkommunalt forvaltningsorgan for Breheimen nasjonalpark med tilgrensande verneområde. Desse bør ha forvaltningsmynde for ein nasjonalpark i Breheimen og tilliggjande verneområde. Stillingane bør vere lokaliserte saman med Statens naturoppsyn (SNO) og/eller nasjonalparksenteret i kommunane. Saman med eit breitt samansett rådgivande utval vil dette sikre god medverknad i forvaltninga av verneområda.

Ei skisse til forvaltningsplan for områda følgde verneplanen på høyring. Denne skal ein arbeide vidare med så snart som mogleg. Ulike interesser skal trekkast med i arbeidet. Framlegget til forvaltningsplan skal sendast på ei eiga høyring. DN vil peike på at omfanget av vern i Breheimen-Mørkridsdalen medfører behov for ei styrking av både oppsyns-, overvåkings- og skjøtelsaktiviteten i området. Innspel som har kome gjennom verneplanarbeidet må då takast med i vurderingane. DN sluttar seg elles til fylkesmennene og viser til at utgifter til vern og forvaltning av verneområda, som merking av vernegrenser, skjøtsel, tilrettelegging, oppsyn og kostnader ved eventuelt nye erstatningsreglar, vert dekkja innanfor dei til ei kvar tid gjeldande budsjetttrammene.

Miljøverndepartementet viser til at utgifter til erstatningar og gjennomføring av erstatningsprosessen samt merking og oppretting av skilt er dekkja innafor løyvinga og tilsagnsfullmakta under kap 1427 post 34. Den årlege budsjettmessige oppfølginga av utarbeiding av forvaltningsplanar og etablering av oppsyn og skjøtsel i budsjettet vil vere avhenging av den økonomiske utviklinga og budsjettsituasjonen. Departementet viser elles til vurderingane i kap. 6.8.

5 HØYRING AV VERNEFORSLAGET

I samband med lokal og sentral høyring mottok fylkesmannen i Oppland og fylkesmannen i Sogn og Fjordane til saman 105 fråsegner. I tillegg til grunneigarar,

rettshavarar, kommunar, fylkeskommunane og andre fylkesinstansar, har følgjande organisasjonar og instansar hatt framlegget til uttale:

Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Bergvesenet, Fiskeridirektoratet, Forsvarsbygg, Luftfartstilsynet, Norsk Hydro ASA, Statkraft Energi AS, Norges- vassdrags og energidirektorat (NVE), Statens vegvesen, Vegdirektoratet, Riksantikvaren, Den Norske Turistforening (DNT), DNT Oslo og omegn, Energibedriftenes landsforening, Universitetet i Bergen, Forum for natur og friluftsliv i Oppland, Fylkeslandbruksstyret i Sogn og Fjordane, Naturvernforbundet i Oppland, Naturvernforbundet i Sogn og Fjordane, Naturvernforbundet i Nord-Gudbrandsdal, NHO Reiseliv Innlandet, NHO Reiseliv Vest-Norge, Norges Jeger og Fiskarforbund (NJFF), Norges fjellstyresamband, Norges geologiske undersøkelse, Norges skogeigarforbund, Norsk grotteforbund, Norsk Industri, Oppland bondelag, Sogn og Fjordane Bondelag, Ottadalen villreinutvalg, Villreinnemnda i Ottadalen, Sogn og Fjordane Turlag, Opplysningsvesenets fondv/Statskog, Breheimsenteret, Fjellstyret for Luster austre statsallmenning, Jostedal fjellstyre, Lom fjellstyre, Områdestyret for reindrift Sør-Trøndelag/Hedmark, Øvre Otta DA, Luster Bondelag, Luster Energiverk, Luster Venstre, Skjåk arbeiderparti, Skjåk senterparti, Mjøsen Skog BA, Skjåk allmenningsstyre, Skjåk allmennings eigarlag, Bråtå grendelag, Bolstad og Heltne Sameige, Fortun grunneigarlag, Grunneigargruppa ved Fremste Lomseggen, Bygdalista i Skjåk, Hauge Sameige, Mørkrid Sameige, Skjolden Bygdalag, Skjolden grunneigarlag, Bøvertjønnin hytteforening, Høydalsseter ANS, Destinasjon Geirangerfjord Trollstigen, Glommens og Lågens brukseierforening, Gondolprosjektet i Lom, Grotli høyfjellshotell, Høydalsvegen, Jostedal Bondelag, Jostedal Bygdalag, Luster grunneigarlag, Vigdal Grendalag, Jostedal grunneigarlag, Jostedalen Breførrarlag, Lom hytteservice, Lomseggen sameige, Lundadalen beitelag, Lundadalen heimraster, Mysubyttvegen, Nyvassvegen, Næringsdrivande i Høydalen, Nørdre Juva kraftverk, Reisemål Nordfjord og Stryn, Sage kraftverk, Skjåk beite og sankelag, Skjåk jeger og fiskarlag, Skjåk sau og sauavlslag, Skjåk skiløyper, Sætereigarane på Mysubytta, Vegvedlikehaldsforeninga Tundradalen,

Av dei sentrale høyringsinstansane som har uttale seg i høyringa har ikkje Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Fiskeridirektoratet, Opplysningsvesenets fond v/Statskog og Bergvesenet merknadar til verneframlegget. Industri energi overlet til LO å svare på høyringa. NTNU Vitenskapsmuseet uttalar seg ikkje til framlegget.

Dei departementa det gjeld er forlagt verneframlegget.

Under slutthandsaminga i Miljøverndepartementet har det vore møter med dei ordførarane det gjeld.

Kommunane Skjåk, Lom og Luster sluttar seg i grove trekk til verneframlegget under føresetnad at det blir lokal forvaltning, i tillegg til at dei ønskjer økonomisk kompensasjon utover vanleg erstatning, jf kap 6.8. og 6.9.

Oppland fylkeskommune sluttar seg til framlegget til verneplan m.a. under føresetnad av ein heilskapleg lokal forvaltning, økte ressursar til forvaltning, kompensasjonsfond for lokalsamfunna og opning for småskala næringsutvikling i landskapsvernområda.

Sogn og Fjordane fylkeskommune har ikkje uttala seg til verneframlegget.

Merknadene frå høyringa er nærare omtale og vurdert i kap 6 og 7.

6 MERKNADER TIL VERNEFORSLAGET

6.1 Generelle merknader

Skjåk allmeningsstyre tykkjer at verneframlegget samla sett er godt, men allmeningsstyret og Skjåk kommune går i mot vern av Breheimen, dersom det ikkje blir lokal forvaltning med delegert forvaltningsmynde til den einskilde kommune. Riksantikvaren ser at framlegget gjeld område med svært store kulturhistoriske verdiar knytte til kulturminne, kulturmiljø og landskap, og er positive til framlegget. Breheimsenteret, Sogn og Fjordane Turlag, Luster Venstre, DNT Oslo og Omegn, DNT og ein privatperson er positive til at det er kome framlegg om vern etter naturvernlova i Breheimen. Sage Kraftverk AS støttar hovudtrekka i den føreslegne verneplanen.

Fylkesmennene, DN og Miljøverndepartementet konstaterer at framlegget om vern i Breheimen – Mørkridsdalen har oppslutning blant mange av høyringsinstansene, og viser til drøfting av konkrete merknader i avsnitta under.

6.2 Namn på verneområda

Lom kommune, Luster kommune, Sætereigarane på Mysubytta, Skjåk almeningsstyre og Lom fjellstyre støttar framlegga til namn på verneområda. Jostedal fjellstyre, Jostedal grunneigarlag, Jostedal bygdelag, Vigdalen grendalag, NHO Reiseliv Vest-Norge og NHO Reiseliv Innlandet meiner Breheimen nasjonalpark er dekkande namn. Ein hytteigar meiner "Vassvenda landskapsvernområde" vil vere eit meir dekkande namn for området enn "Strynefjellet landskapsvernområde". Fortun grunneigarlag, Skjolden grunneigarlag, Mørkrid Sameige, Bolstad og Heltnes Sameige, Hauge Sameige, Skjolden bygdelag, Fjellstyret, Luster Bondelag, Luster Grunneigarlag meiner namnet må vere Breheimen – Mørkridsdalen nasjonalpark. Dei viser til at Breheimen er eit nyare namn og Mørkridsdalen er namn frå gammalt, samt at og dette dalføret er det einaste som går frå fjord til fjell i området. Naturvernforbundet i Sogn og Fjordane peikar på at fagfolk må avgjere om det heiter Mørkrid eller Mørkri.

Fylkesmennene konstaterer at det med unntak lokalt i Skjolden og Fortun er brei oppslutning om framlegga til namn på verneområda. Fylkesmennene viser til at det er gjort framlegg om "Mørkridsdalen landskapsvernområde", og meiner at namnet på nasjonalparken bør vere "Breheimen" som er eit dekkande og enkelt namn. Fylkesmennene viser også til at det har vore stor semje i dei lokale referansegruppene om framlegget til namn på dei ulike områda. Fylkesmennene tilrår difor ingen endringar i framlegg til namn på verneområda.

DN støttar fylkesmennene sine vurderingar.

Miljøverndepartementet sluttar seg til direktoratet.

6.3 Saksgang og prosess

Naturvernforbundet Nord-Gudbrandsdal, Naturvernforbundet i Oppland, Bygdalista i Skjåk, Skjåk senterparti og Skjåk arbeiderparti meiner det har vore ein god prosess, men påpeikar at det har vore sterkt tidspress. Skjåk allmeningsstyre tykkjer fylkesmannen har hatt ein inkluderande prosess. Skjåk Almennings Eierlag tykkjer at prosessen går for fort.

Dei ønskjer meir erfaring med forvaltningsordninga for Reinheimen og å kjenne utfallet av naturmangfaldlova først, m.a. ut frå uvisse om kompensasjonsordningar før ein ny nasjonalpark vert etablert. DNT Oslo og Omegn skulle gjerne vore meir involvert i verneplanprosessen.

Fylkesmennene har gjennom heile verneplanarbeidet vektlagt å gjennomføre ein prosess med stor grad av lokal medverknad. Fylkesmennene har hatt ein konstruktiv dialog med kommunane, grunneigarane og andre. Fylkesmennene meiner dette har vore ein føresetnad for å kome fram til gode avvegingar mellom vern og bruk. Sjølv om arbeidet har gått fort samanlikna med ein del andre verneplanprosessar, meiner fylkesmennene at ein har sikra lokal medverknad, gjort grundige vurderingar og følgd alle krav til prosess for verneplanarbeid. Til dømes har høyringsperioden vore romsleg og i samsvar med praksis i andre verneplanprosessar. Fylkesmennene ser at DNT kunne vore meir med i verneplanarbeidet, men opplyser at eit lokallag av DNT vart invitert til å vere med i den lokale referansegruppa i Luster og hadde såleis moglegheit til å delta meir aktivt i planarbeidet. Gjennom verneplanarbeidet har fylkesmennene vurdert omsynet til DNT sine aktivitetar og anna friluftsliv i området, og friluftsliv har vore tema i konsekvensutgreiingane.

DN registrerer at fleire instansar er positive til måten fylkesmennene har gjennomført prosessen på og støttar fylkesmennene sine merknader. DN stadfestar at det trass sterkt tidspress har vore brei medverknad i prosessen både frå grunneigarar i området, rettshavarar, og andre interesserte. Det er gjennomført synfaringar, har vorte halde informasjonsmøte og forslaget har vore ute på lokal og sentral høyring. Saman med kartleggingar og konsekvensutgreiingar er ulike interesser såleis godt skildra og vurderte. Verneframlegget viser dessutan at ein har gjort avvegingar mellom verneverdiar og brukarinteresser og at ein har teke omsyn til brukarinteressene i området.

Miljøverndepartementet sluttar seg til direktoratet.

6.4 Val av verneformer

Skjåk kommune, Luster kommune, Skjåk almenningssyre, NHO Reiseliv Innlandet, Villreinnemnda i Ottadalen og Ottadalen villreirutval, Sogn og Fjordane Turlag, Luster Venstre, Fjellstyret i Luster, Austre statsallmenning og NHO Reiseliv Vest-Norge, støtter i hovudsak framlegget om nasjonalpark som hovudverneform med landskapsvernområde og naturreservat i mindre område. Skjåk kommune føreset at vernevedtaket følgjer grenser og reglar som ein har kome fram til i prosessen, samt at ein imøtekjem eller finn avklaringar på dei forslag til justeringar som kommunen skisserer. Skjåk Allmenning Eigarlag meiner at alternativ 2 med landskapsvern i heile området bør vere tilstrekkeleg, men kan akseptere alternativ 1A. Fylkeslandbruksstyret i Sogn og Fjordane tilrår primært alt 2, men dersom det vert vedteke vern etter alt 1A, tilrår ein at grensa vert trekt utanom stølane i Mørkridsdalen og Vigdalen. Lomseggen sameige ser liten skilnad på nasjonalpark og landskapsvernområde som verneform om dei får gjennomslag for sine krav til forskrifter, men ønskjer ikkje å ta stilling til dette no. Lom fjellstyre er samd i dei verneformene som er føreslegne innanfor Lom kommune. Naturvernforbundet i Sogn og Fjordane går for alt. 1B, dvs. også Mørkridsdalen som nasjonalpark. Naturvernforbundet i Oppland, Naturvernforbundet Nord-Gudbrandsdal, Forum for natur og friluftsliv i Oppland, Norsk Grotteforbund og Universitetet i Bergen meiner areala i Dumdalen i Lom bør vernast som naturreservat i staden for nasjonalpark av omsyn til grottene som er med i ein heilskap med kalkområda som og ligg i

Høyrokampen. Det er også grotter i det føreslegne Høyrokampen naturreservat. Ein privatperson meiner Strynefjellet landskapsvernområde, Røykjeskålvatnet, den delen av Vigdalen landskapsvernområde som ligg i Luster austre statsallmenning og det eksisterande Honnsrøve naturreservat bør innlemmast i nasjonalparken.

Fylkesmennene viser til at dei, saman med kommunane og grunneigarsida gjennom verneplanprosessen med møte, synfaringar og konsekvensutgreiingane vart samde om å foreslå nasjonalpark for hovuddelen av området. Dei meir bruksintensive områda med stølar og kulturlandskap vert føreslegne som landskapsvernområde, medan to mindre område med særlege botaniske verneverdiar vert føreslegne som naturreservat. Med dei endringane av grenser som no vert føreslegne i Mørkridsdalen mellom nasjonalpark og landskapsvernområde, har høyringa stadfesta vala av verneformer, ved at dei aller fleste høyringsinstansane går inn for alternativ 1A i konsekvensutgreiinga, med nasjonalpark som hovudverneform.

Når det gjeld grottene i Dumdalen viser Fylkesmannen i Oppland til at dette området vart utgreidd både som nasjonalpark, landskapsvernområde og naturreservat i konsekvensutgreiinga. Ferdsla i grottene har mellom anna ført til slitasje. Naturreservat som verneform gir betre moglegheiter til å regulere brenning av bål som kan skade verdiane i grottene. Ut frå at heimelen for å regulere ferdsle i nasjonalpark er meir tydeleg enn i naturreservat, og av omsyn til arrondering av områda tilrår fylkesmannen nasjonalpark som verneform i Dumdalen. Fylkesmannen meiner denne verneforma sikrar grottene godt. Fylkesmannen meiner at verdiane knytte til canyonen i Trongdalen har eit tilstrekkeleg vern gjennom landskapsvernområde og at føreliggjande framlegg til avgrensing mellom verneområda ved den austre enden av Høydalsvatnet gir den beste arronderinga.

Fylkesmannen tilrår etablering av Røykjeskålvatnet naturreservat fordi dette er eit til dels urørt naturområde med særskild verdi knytt til urskognær furuskog og førekomstar av sjeldsynte og trua artar. Skogressursane i Røykjeskålvatnet og gjeldande erstatningsrett, tilseier også at naturreservat bør vere verneform her, av omsyn til grunneigar.

DN støttar fylkesmennene sine vurderingar om at stølane bør liggja i landskapsvernområde samt vurderingane knytte til verneforma nasjonalpark i Dumdalen. Direktoratet meiner at verneforma nasjonalpark vil vere tilstrekkeleg for å ta vare på grottene i Dumdalen, jf presiseringar i høve til grotter i verneføremålet, samt i høve regulering av ferdsel i grotter i kap. 7.1.2. Direktoratet støttar fylkesmannen og meiner verneforma landskapsvernområde er høveleg for å ta vare på landskapsformene knytt til gjelet rett aust for Høydalsvatnet. På grunn av det store inngrepet som Gamle Strynefjellsvegen utgjer, kan ikkje området føreslege som Strynefjellet landskapsvernområde etablerast som nasjonalpark.

Når det gjeld Røykjeskålvatnet naturreservat konstaterer direktoratet at naturverdiane først og fremst er knytte til den gamle furuskogen med raudlista sopp-, lav- og fugleartar. I dei botaniske tilleggsundersøkingane i Breheimen frå 2007 går det fram at denne lokaliteten ligg på nordsida av vegen inn til Mysubytta. DN viser elles til at reglane i den føreslegne nasjonalparkforskrifta på ein skilde relevante punkt vil kunne ivareta verneverdiane i området på ein vel så bra måte som eit vern gjennom verneforma naturreservat. På bakgrunn av dette meiner direktoratet at verneforma nasjonalpark er

tilstrekkeleg for å ta vare på verdiane i dette området. Direktoratet meiner at omsynet til erstatningsutmåling ikkje skal vere eit argument som skal tilleggjast vekt ved anbefaling av verneform. På fagleg grunnlag anbefaler difor direktoratet at Røykjeskålsvatnet naturreservat vert innlemma i nasjonalparken.

DN viser elles til at det nemnde Honnsrøve naturreservat vart etablert gjennom verneplan for barskog i 2005. Dette området har eigne reglar som er spesielt tilpassa skogverdiane i området. Det har difor ikkje vorte vurdert å innlemme dette området i ein eventuelt nasjonalpark i verneplan for Breheimen-Mørkridsdalen.

Når det gjeld verneforma i Vigdalen viser DN til at det er inngrep frå kraftutbygging i området. Vigdøla som renn gjennom dalføret er regulert, det er tersklar i elva og det er bekkeinntak øvst i Smådalane. Dette gjer at det er landskapsvernområde som er aktuell verneform. Avgrensinga er elles gjort for å fange opp mest mogleg av naturverdiane i området, samstundes som ein ønskjer å få til ei best mogleg landskapsmessig arrondering. Direktoratet finn difor ikkje grunn for å innlemme meir areal i nasjonalparken her.

Miljøverndepartementet sluttar seg til direktoratet.

6.5 Vern og bruk

Jostedal fjellstyre, Jostedal grunneigarlag, Jostedal bygdelag og Vigdalen grendalag, Fylkeslandbruksstyret i Sogn og Fjordane, Sogn og Fjordane bondelag, Luster kommune peikar på at kulturlandskapet må oppretthaldast med aktivt bruk med stølar, bruer og beiting, særleg i Vigdalen og Mørkridsdalen, og med høve til utvikling av næringsaktivitet som naturbasert reiseliv. Norges fjellstyresamband understrekar at vern ikkje må hindre aktiv setring/beiting også i framtida. Luster kommune peikar på at talet på beitedyr må aukast, og då må rovvilt fjernast.

Ein privatperson gjer merksam på at Tverrfjellet vassveg tek vatn frå elva Juva i Skjåk og ligg dels innanfor grensene til den føreslegne nasjonalparken. Vassvegen er i drift og er einaste vatningsvatn for dei ti gardane som er knytte til denne vassvegen.

Ein grunneigar peikar på at grunneigarane må ha høve til å utvikle fleire typar næringsaktivitet med lokalt særpreg. Breheimsenteret peikar og på at ein må kunne utvikle naturbaserte aktivitetar. Fylkesutvalet i Oppland fylkeskommune ønskjer ei offensiv forvaltning som i tillegg til kontrolloppgåver arbeider aktivt med ein heilskapleg besøksstrategi og næringsutvikling. NHO Reiseliv Innlandet er positive til etablering av verneområde, ut frå at norske reiselivsprodukt truleg vert meir attraktive. Marknadsmessige fordelar vil vere avhengige av at forvaltninga vert tilført godt med ressursar. Dei meiner reiselivsaktivitetar som ikkje er til skade for verneføremålet, bør vere tillate i nasjonalpark.

DNT Oslo og omegn meiner at villreinen pregar verneplan og forvaltningsplan meir den det er grunn til, og at friluftslivet ikkje er så omfattande at det er til skade for villreinen. Sogn og Fjordane Turlag peikar på at når staten tek på seg eit overordna ansvar, må ein satse mykje meir på forvaltning, og det må leggjast betre til rette for bruk som friluftsliv.

Mjøsen skog og Oppland bondelag uttalar at sjølv om skogressursane i Skjåk i framlegget er marginale, så utgjer dei den naudsynte råstoffmarginen som må til for at Skjåk allmenning kan fortsette sin produksjon av Skjåkpanel. Dei ønskjer gode løysingar mellom bruk og vern, med utgangspunkt i skogbrukslova og standardane i Levande skog.

Dei ønskjer at det vert funne smidige løysingar på bruk av grus til vedlikehald av setervegar.

Bråtå grendelag ønskjer at vegen frå Dønfoss og innover til Sota-området vert sett i god stand. Bygdalista i Skjåk viser til vegen, og ønskjer at styresmaktene bidreg til å få gode og sikre ferdselsårer inn til nasjonalparken. Lom fjellstyre ønskjer at det vert sett av midlar til opparbeiding av parkeringsplass, renovasjon, informasjon m.m ved Storlie, vest for Høydalseter i Høydalen landskapsvernområde.

Energibedriftenes landsforeining peikar på at det er viktig å ivareta høve til vidare drift, utnytting og utvikling av fornybare energiressursar i randsona. NVE peikar på at det må takast omsyn til kat. I prosjekt i Samla Plan, t.d. Hydro sine planar, og installasjonar som ligg nær inntil grensa.

Fylkesmannen i Oppland viser til at vern kan gje auka moglegheiter for verdiskaping og visse former for næringsutvikling. Samstundes er det slik at det arealmessige handlingsrommet vert avgrensa i kommunar som får ein høg del av arealet sitt verna. Fylkesmannen meiner difor at det vert utløyst ekstra inntekter årleg gjennom inntektssystemet til slike kommunar.

Fylkesmannen i Oppland og fylkesmannen i Sogn og Fjordane viser elles til sine konkrete vurderingar om vern og bruk knytte til kulturlandskap, skogbruk og grusressursar, for dei enkelte verneområda. Fylkesmennene meiner det er naturleg at tilhøvet mellom vern og bruk vert avklara nærare og følgt opp gjennom arbeidet med forvaltningsplan.

DN viser til programmet "Naturarven som verdiskapar" som skal bidra til at bl.a. verneområde vert ein viktig ressurs i samfunnsutviklinga. Det skal også bidra til å betre samarbeidet om verneområda. Gjennom prosjektet "Nasjonalt pilotprosjekt for nasjonalparklandsbyar 2008-2008" skal nasjonalparklandsbyane, m.a. Lom, utvikle felles mål og strategiar, bygge opp og dele kompetanse og skape synlege tiltak i lokalsamfunna.

DN viser til at det ikkje vil vere noko i vegen for etablere aktivitetar som ikkje er i strid med vernet. Direktoratet vil også understreke at framlegget til vern av Breheimen nasjonalpark med tilliggjande landskapsvernområde og naturreservat er utarbeidd slik at eksisterande jordbruks- og skogbruksverksemd i området skal kunne halde fram som på vernetidspunktet. Skjøtsel og forvaltning er viktig for å ta vare på verneverdiane på ein tilfredsstillande måte.

Miljøverndepartementet viser til at reiselivet er ei viktig næring i dei tre kommunane, men det ligger ikkje større turistanlegg innafør verneframlegget. Verneplanen kan ha ein positiv verknad for reiseliv og turisme dersom vernet vert nytta i samband med merkevarebygging av attraksjonar i området. Ein må sjå utvikling av reiselivet i nær samanheng med *St.prp. nr 65 (2002-03)*, *jf Innst. S. nr. 260 (2002-2003)* om å auke verdiskaping i fjellområda. Det er lagt til grunn at en bærekraftig utvikling av reiselivet i området ikkje må kome i konflikt med verneverdiane. Departementet meiner arbeidet med merkevaren nasjonalparklandsby vil bidra til å gi positive assosiasjonar til naturvern og naturopplevingar. Prosjektet i samband med programmet "Naturarven som verdiskapar" skal auke lysten til å oppleve nasjonalparklandsbyane og nasjonalparkane deira. Prosjektet skal vise korleis nasjonalparkar kan være ein ressurs for lokalsamfunna. Departementet viser òg til arbeidet med regionale planer i medhald av plan- og bygningslova for villreinområda. Utarbeidinga av slik plan for heile Ottadalen

villreinområde er planlagt starta opp ved årskiftet 2009/2010. Moglegheitene for lokal verdiskaping vil òg vere eit tema i samband med dette. Vedrørande prosjekt i Samla Plan, t.d. Hydro sine planar, og installasjonar som ligg nær inntil grensa viser departementet til omtalen i kap 7.1.1. og avgrensinga i Luster kommune, der det etter departementet si vurdering er tatt tilstrekkeleg omsyn til dette. Departementet sluttar seg elles til direktoratet og viser til kap 7 der de einskilde områda vert drøfta.

6.6 Generelle merknader til avgrensing

Skjåk kommune støttar framlegga til vernegrenser. Lom kommune meiner at alle setrer innanfor vernegrensene bør liggje i landskapsvernområde, ikkje i nasjonalparken.

Fylkesutvalet i Oppland fylkeskommune ber om at kommunane sine merknader om avgrensing vert tillagt stor vekt. Naturvernforbundet i Oppland og Naturvernforbundet Nord-Gudbrandsdal meiner at nasjonalparkgrensa vest for Langvasseggen burde vore utvida inn i Stryn kommune av omsyn til villrein. Mjøsen skog og Oppland bondelag meiner at i Lom kommune går avgrensinga for langt ned i bygda og i for stor grad omfattar privat grunn.

Speleolog Stein-Erik Lauritzen ønskjer at grensene for verneområda skal følgje geologiske grenser, slik at kalkområda som heilskap vert inkluderte, i staden for dei einskilde grottene. Luster Venstre og Energibedriftenes landsforening ser det som positivt at grensedraginga er tilpassa eksisterande infrastruktur, kraftutbygging og tekniske installasjonar. Dei meiner at grensa må tilpassast slik at prosjekt som av økonomisk omsyn kan realiserast i framtida kan gjennomførast. DNT støttar vurdering av Breheimen som regionalt og nasjonalt viktig friluftsområde saman med Reinheimen og Jostedalsbreen, og ønskjer difor størst mogleg verneområde.

Riksantikvaren støttar at bruksintensive område med stølar og kulturlandskap vert føreslegne som landskapsvernområde. Fylkeslandbruksstyret i Sogn og Fjordane tilrår primært alt 2, men dersom det vert vedteke vern etter alt 1A, tilrår ein at grensa vert trekt utanom stølane i Mørkridsdalen og Vigdalen. Fortun Grunneigarlag, Skjolden Grunneigarlag, Mørkrid Sameige, Bolstad og Heltne Sameige, Hauge Sameige, Skjolden Bygdalag, Fjellstyret, Luster Bondelag, Luster Grunneigarlag aksepterer ikkje at stølane kjem innanfor ein nasjonalpark.

Fylkesmannen i Oppland og Fylkesmannen i Sogn og Fjordane har lagt vekt på å femne viktige verneverdiar i framlegget, særleg knytte til inngrepsfrie naturområde, biologisk mangfald, mellom anna det meste av sørlege del av Ottadalen villreinområde, landskapskvalitetar og geologiske førekomstar. Samstundes er det lagt vekt på å finne naturlige grenser ut frå landskapsrom, og å halde eksisterande inngrep og bruk knytte til mellom anna kraftutbygging, kraftleidningar, vegar, produktiv skog og bygningsmasse utanfor verneframlegget. Viktig villreinareal i Stryn kommune er ikkje med i verneplanen sidan Stryn kommune etter førespurnad frå fylkesmannen i august 2008 gjekk i mot å ta inn areal i verneplanen for Breheimen.

DN meiner verneframlegget femner viktige verneverdiar. Direktoratet viser til at området som i utgangspunktet var aktuelt å utgreie for vern i Breheimen-Mørkridsdalen ikkje omfatta areal i Stryn kommune. Etter innspel frå Ottadalen villreinutvalg vart det undervegs i verneplanprosessen likevel vurdert å ta med areal i Stryn bl.a. med tanke på villrein. Det var ikkje i kommunen si interesse at fylkesmennene skulle arbeide vidare med eit verneframlegg som også omfatta areal i Stryn kommune, jf vedtak frå formannskapet i Stryn kommune om ei slik eventuell utviding av plangrensa for Breheimen. Direktoratet viser samstundes til at leveområda for villreinen skal sikrast

gjennom arbeidet med fylkesdelplanar for ei heilskapleg forvaltning av fjellområde som er spesielt viktige for villreinen. Ut frå ei heilskapleg vurdering støttar DN fylkesmennene sine vurderingar og framlegg til avgrensingar.

Miljøverndepartementet sluttar seg til direktoratet.

6.7 Generelle merknader til forskriftene

Miljøverndepartementet og direktoratet si generelle tilrådning til verneforskriftene framgår i kap 6.7.7

6.7.1 Lågtflyging

Forsvarsbygg syner til at det norske forsvar skal ha naudsynt operativ kompetanse for å kunne tilby NATO/FN støtte i internasjonale operasjonar i tillegg til nasjonal eigenferdigheit. I samband med dette er lågtflyging ein viktig del av treninga. Forsvarsbygg syner til at restriksjonsområda mot lågtflyging stadig aukar. Dei ønskjer difor at forskriftene ikkje skal ha eit forbod mot lågtflyging under 300 m over bakken. Luftfartstilsynet tilrår at det vert sett eigne krav til minstehøgda for flyging i verneområda. Flyging under 150 meter krev løyve frå Luftfartstilsynet. Om kravet til minstehøgda vert oppretthalden i verneområda, ber Luftfartstilsynet om at det kjem tydeleg fram at forvaltningsmynda sin kompetanse til å tillate lågtflyging gjeld mellom 150 og 300 meter. Dei ber og om at det i alle forskrifter vert teke inn eit ledd med unntak for føre-var-landingar med luftfartøy.

Områdestyret for reindrift Sør-Trøndelag/Hedmark ber om at Lom tamreinlag ikkje treng å søkje om løyve til lågtflyging i samband med leiting etter tamrein som har kome over på vinterområda under barmarkstida, eventuelt at det kan gjevast munnleg løyve. Reindriftsforvaltninga ønskjer og at verneforskriftene ikkje vert låste for framtida, i tilfelle det t.d. vert behov for å nytte barmarkkøyretøy i tamreindriften ved eventuelt endringar i beitebruken gjennom året grunna klimaendringar eller strukturendringar.

Fylkesmannen i Oppland og Fylkesmannen i Sogn og Fjordane viser til at alle dei føreslegne forskriftene har forbod mot lågtflyging mindre enn 300 m over bakken. Dette er gjort av omsyn til villrein, anna sårbart fugle- og dyreliv og friluftsliv, og for å få like reglar og ein heilskap i forvaltninga av verneverdiane i området. Fylkesmennene opprettheld difor framlegget om forbod mot lågtflyging. Fylkesmennene meiner det ikkje er naudsynt med ein eigen heimel for "føre-var-landingar" i verneforskriftene, då høve til dette er sikra gjennom reglane om naudrett. Det bør gjevast informasjon i forvaltningsplanen og dei einskilte vedtaka, om at flyging under 500 fot over bakken krev løyve frå Luftfartstilsynet.

6.7.2 Anna motorferdsel

Ein grunneigar ber om at grunneigar med snøskuter må få løyve til å nytte den til eigentransport av saltstein, ved og proviant, m.a.o. at ein ikkje må bruke leigeskuter. Luster kommune meiner det bør gjerast ei mindre endring som opnar for å nytta helikopter til uttransport av saltstein o.l. Det må inn formuleringar både i verneforskrifta og i forvaltningsplanen, som set søkjelyset på og løyser problemet med rovvilt. Luster Venstre er positiv til naudsynt bruk av motorkøyretøy i tradisjonell landbruksnæring som sanking av dyr på beite, utkøyring av saltstein og liknande.

Naturvernforbundet i Oppland og Naturvernforbundet Nord-Gudbrandsdal påpeikar at det i nokre forskrifter er nytta omgrepet ”beltegåande køyretøy på vinterføre” medan det i andre forskrifter også er nytta omgrepet ”snøskuter”.

Skjåk skiløyper ber om at vernet ikkje skal vere til hinder for løypekøyring med skuter eller løypemaskin.

DNT meiner verneområde skal ivareta ro og stille i naturen. Motorferdsel må difor avgrensast til klare nytteføremål, all rekreasjonskøyring må vere forbode, det same gjeld barmarkkøyring utanom vegnett.

Norges jeger- og fiskerforbund støttar at det skal vere eit strengt regime for motorferdsel i verneområda, og minst mogleg øvingskøyring. Dei ser det som positivt at ein framleis skal kunne driva uttransport av felt elg og hjort ved bruk av lett beltekøyretøy eller luftfartøy. Dei ønskjer at slik uttransport ikkje skal vere søknadspliktig, men berre meldepliktig.

Forum for natur og friluftsliv i Oppland ber om at ein i forvaltninga av motorferdsel tek omsyn til biologisk mangfald og særleg sårbare rovfugllokalitetar.

Fylkesmennene meiner at det vil vere naturleg å gi retningslinjer i forvaltningsplanen om fleirårige løyve for ein del av den motoriserte ferdsla, mellom anna knytt til drift ol. av eksisterande kraftanlegg. Fylkesmennene går inn for at nyttekøyring med snøskuter og helikopter skal ha ordningar som er lette å halde seg til for dei som har legitime behov, og viser til gjennomgangen under kvart verneområde, noko som vil bli kartlagt gjennom arbeidet med forvaltningsplan. Leigekøyringsordninga med snøskuter er viktig og bør ikkje svekkast, sjølv om det er opning i forskriftene for at grunneigar som har behov i landbruksnæring ikkje treng å nytte leigekøyringsordninga. Dette må avklarast nærare i forvaltningsplanen.

Fylkesmennene ser at omgrepa ”beltegåande køyretøy” og ”snøskuter” på vinterføre ikkje er nytta konsekvent i framlegget til forskrifter, og at snøskuter vil vere eigna for dei transportføremåla som er nemnde i forskriftene. Fylkesmennene tilrår difor at ein bruker omgrepet ”snøskuter” konsekvent i alle forskriftene.

Fylkesmennene held på framlegget om at motorferdsle ved uttransport av felt elg og hjort skal vere søknadspliktig fordi i nasjonalparkar skal ein vere spesielt restriktiv til motorferdsle.. Fylkesmennene ser det som naturleg at ein i forvaltningsplanen legg opp til fleirårige løyve for slik uttransport for å legge til rette for ei effektiv utøving av jakta.

Fylkesmennene viser til at det kan oppstå behov for å køyre snøskuter til bygningar for tilsyn av akutt karakter som naudsynt snømåking av tak. Slike tiltak bør i utgangspunktet skje saman med andre oppdrag som er heimla. Det kan oppstå tilfelle der dette ikkje let seg kombinere med andre oppdrag. Fylkesmennene ber Direktoratet vurdere om det bør takast inn ein eigen heimel i forskriftene om å kunne gje løyve til dette, i den vidare handsaminga av vernesaka.

Fylkesmannen i Oppland viser til at Lom tamreinlag har vinterbeite innanfor delar av verneområda i Lom. Forskriftene for nasjonalparken og Høydalen landskapsvernområde gir direkte heimel for naudsynt bruk av snøskuter i samband med utøving av tamreindriften. Fylkesmannen ønskjer at lågtflyging under 300 m i samband med leiting etter beitedyr skal vere søknadspliktig, som det er gjort framlegg om, slik at forvaltningsstyresmakta har kontroll på slik aktivitet. Fylkesmannen legg til grunn at forvaltningsstyresmakta lagar gode rutinar slik at ein sikrar rask avgjerd i saker av akutt karakter. Tillaten beitetid for tamrein innanfor verneområde i Breheimen er om vinteren,

og fylkesmannen ønskjer difor ikkje at ein tek inn ein heimel for bruk av barmarkskøyretøy i samband med tamreindrifta. Fylkesmannen tilrår at ein vurderar revisjon av forskriftene når det gjeld barmarkskøyretøy, om det vert endringar av beitetida i framtida som tilseier det.

6.7.3 Beitedyr – naudsynte tiltak

Lomseggen sameige, Skjåk beite- og sankelag og Skjåk sau- og geitalslag ønskjer at jervbås kan plasserast inne i verneområde. Dei ønskjer og at ein skal opne for å sette opp antenner og innretningar for å kunne følgje beitedyr med påmonterte radiosendarar ("radiobjøller") i framtida. Fortun grunneigarlag, Skjolden grunneigarlag, Mørkrid Sameige, Bolstad og Heltne Sameige, Hauge Sameige, Skjolden bygdalag, Fjellstyret, Luster Bondelag, Luster Grunneigarlag vil og ha eit nytt punkt om oppsetting av antenne/radiolinkar for peiling av beitedyr. Skjåk beite- og sankelag og Skjåk sau- og geitalslag ber om heimel i forskriftene til å kunne sette opp sperregjerde for bufe nokre stader, sette opp samlekve, bruer og klopper for husdyr i verneområda og til å kunne sette opp informasjon i verneområda og ved innfallsportane for å ivareta husdyr. Dei påpeikar at saltingsplassar for husdyr bør veljast med omhug då vegetasjonen blir forringa på grunn av mykje trakk. Dei føreset at jakt og felling av rovdyr, inkludert uttak av rovdyr i regi av statleg mynde, kan gå føre seg som før etter viltlova. Jostedal Bondelag, Fylkeslandbruksstyret i Sogn og Fjordane, Jostedal fjellstyre, Jostedal grunneigarlag, Jostedal bygdalag og Vigdalen grendalag, Fortun grunneigarlag, Skjolden grunneigarlag, Mørkrid Sameige, Bolstad og Heltne Sameige, Hauge Sameige, Skjolden bygdalag, Fjellstyret, Luster Bondelag, Luster Grunneigarlag peikar på at rovdyra må fjernast/haldast under kontroll for å oppretthalde beitinga i området, jf. verneføremål med kulturlandskap i Mørkridsdalen og i Vigdalen.

Fylkesmannen i Oppland og Fylkesmannen i Sogn og Fjordane har merka seg at det går føre seg eit arbeid med å utvikle "radiobjøller" for sau slik at gardbrukarane lettare kan følgje med tilstanden til dyra når dei er på utmarksbeite. Innretningar som antenner er inngrep i landskapet som i utgangspunktet ikkje er tillate i verneområde. Arbeidet med radiobjøller er framleis under utvikling, og fylkesmennene er usikre på korleis det tekniske behovet vil vere når det gjeld talet på antenner, storleiken deira og plassering i terrenget. Samstundes er det eit positivt tiltak som styrkar dyrevelferda. Fylkesmennene tilrår at det kan gjevast løyve til oppsetting av slike innretningar i verneområda, etter nærare retningslinjer fastsette i forvaltningsplan. Slike søknader må vurderast nøye i høve til verneverdiane, særleg plasseringa i landskapet og omfanget og om det er særleg behov/ønskjeleg med beitedyr for å ta vare på kulturlandskapet. Slike innretningar bør plasserast utanfor verneområda så langt råd er. Fylkesmennene er klar over rovdyrproblematikken i området. Fylkesmennene viser til at jakt og felling av rovdyr kan gå føre seg i verneområda i medhald av gjeldande lovverk. Av omsyn til tamrein- og husdyrnæringa tilrår fylkesmennene at ein tek inn ein heimel i verneområda slik at det kan gjevast løyve til å setje opp jerv- og gaupebås. Det er i tillegg krav om innhenting av ordinært løyve i medhald av viltlova frå fylkesmannen til utplassering og bruk av slike båsar. Fylkesmannen i Sogn og Fjordane peikar spesielt på dette i høve til utfordringane med å ta vare på kulturlandskapet ikkje minst ved hjelp av beitedyr i Mørkridsdalen.

6.7.4 Næringsutvikling

Fylkesutvalet i Oppland fylkeskommune ønskjer at vernereglane for landskapsvernområda i større grad opnar for småskala næringsutvikling. NHO Reiseliv

Vest-Norge meiner verneforskrifta må utformast slik at reiselivsnæringa får same utviklingshøve som anna næringsliv, og dermed endre ei relativ restriktiv haldning til etablering av reiselivskativitetar.

Jostedal Bondelag peikar på at det må lagast forskrifter for framtidig bruk, særleg på stølane som det kan bli naudsynte å ta i bruk att ein gong.

Fylkesmannen i Oppland og Fylkesmannen i Sogn og Fjordane meiner det vil vere positivt om verneområda kan nyttast til berekraftig næringsutvikling, der slik aktivitet er innanfor rammene av verneforskriftene. Reiseliv vil vere tillate innan ramma av verneforskriftene og retningslinjene som Stortinget har trekt opp, ved at store reiselivsanelegg skal leggast utanfor verneområde medan ein særleg innanfor landskapsvernområde kan legge til rette for miljøtilpassa turistverksemd som ikkje krev omfattande infrastruktur .

6.7.5 Bygningar og andre inngrep

Jostedal fjellstyre, Jostedal grunneigarlag, Jostedal bygdelag og Vigdalen grendalag peikar på at opparbeiding og merking av nye stiar ikkje må hindrast, at det må opnast for mindre påbygging, nybygg i tilknytning til eksisterande hytter (sikringsbu), bygging av nye sikringsbuer i vinterutfartsområde og bygging av nye bruer.

Skjåk skiløyper ber om at vernet ikkje er vere til hinder for oppslag av kart/plakatar, skilting og merking av løyper, vedlikehaldsrydding av traseane og oppsetting av installasjonar som kasser til skrytebøker, gapahuk og bål plass.

Energibedriftenes landsforening peikar på at forskriftene må gi rom for naudsynt tilsyn og drift av kraftanlegg i fjellet, også dei utafor, t.d. Fivlemyr der einaste tilkomst om vinteren er over fjellet gjennom nasjonalparken.

Naturvernforbundet i Oppland og Naturvernforbundet Nord-Gudbrandsdal påpeikar at ved eventuell framføring av straum til hytter og setrer ønskjer dei at det vert nytta jordkabel.

Lomseggen sameige ønskjer at ein skal kunne gje løve til å oppgradere vatningsanlegg i tilfelle det skulle oppstå behov for dette i framtida. Riksantikvaren tykkjer at kulturminneomsyn er godt forankra i vernereglane, men peikar på at saker om oppdyrking av nye areal knytte til eksisterande setrer og riving av seteranlegg, kan vere i konflikt med kulturminne og kulturmiljø. Dei meiner difor det er viktig at slike saker vert handsama i nær kontakt med kulturminneforvaltninga.

Fylkesmannen i Oppland gjer framlegg om at det i Mysubytta og Høydalen landskapsvernområde kan gjevast løyve til legging av jordkabel for framføring av straum. I forvaltningsplanen bør det gå fram at eventuell legging av jordkabel for straum skal følgje veg så langt råd er, og at det vert sett krav til tilpynting etterpå.

Fylkesmannen i Oppland og Fylkesmannen i Sogn og Fjordane viser til at det i nasjonalparken og landskapsvernområda, og dels i naturreservatet, er heimlar som opnar for å kunne sette opp skilt, bruer, klopper, gjerde, sanketrøer og liknande. Det er også heimel for å sette ut saltstein og liknande i jordbruksnæring, utan søknad. Fylkesmennene viser til at forskriftene opnar for vedlikehald av eksisterande stiar og skiløyper, og det kan gjevast løyve til oppsetting av skilt og merking av stiar og skiløyper. Brenning av bål er tillate i verneområda i samsvar med gjeldande lovverk. Bruken av trevirke til brenning av bål er regulert i det enkelte verneområde ut frå verneføremåla. Innretningar som mellom anna gapahuk, er ikkje tillate.

Det har i møte i referansegrupper i Lom og Skjåk kome ønskje om at også gravemaskiner som er større enn minigravar skal kunne nyttast ved vedlikehald av vassveggar i nokre tilfelle. Fylkesmannen i Oppland støttar at ein i forvaltningsplanen unntaksvis opnar for dette for dei tilfella der dette er naudsynt og forsvarleg ut frå verneverdiar. Generelt skal slikt vedlikehald skje så skånsamt som mogleg. Fylkesmannen viser til at kulturmiljø og kulturminne er ein viktig del av verneføremålet og sluttar seg til at forvaltningsmynda bør handsame aktuelle saker i dialog med kulturminneforvaltninga.

6.7.6 Anna

Norges jeger- og fiskerforbund meiner at jakthundprøver ikkje trugar naturgrunnlaget og er overraska over at jakthundprøver er regulert mest som standard i verneforskrifter. Jostedal fjellstyre, Jostedal grunneigarlag, Jostedal bygdelag og Vigdalen grendalag peikar på at gran må kunne fjernast og at ein må få tilskot til det. Fylkesmannen i Oppland og Fylkesmannen i Sogn og Fjordane peikar på at bruksprøver for hund kan uroe dyre- og fugleliv. Fylkesmennene meiner difor at forvaltningsstyresmakta bør kunne regulere slik aktivitet.

6.7.7 Direktoratet for naturforvaltning og Miljøverndepartementet si generelle tilråding om forskriftene

DN meiner det er uheldig at forskriftene har ulik ordlyd når det ikkje er noko fagleg eller anna rasjonell grunngeving for det. DN tilrår difor at dispensasjonsreglane skal gi løyve til bruk av snøskuter i dei tilfelle det vil vere mest naturleg å nytte dette framkomstmiddelet. I samband med vedlikehald av kraftanlegg kan det vere naudsynt med beltekøyretøy. Direktoratet anbefalar difor at det i tillegg vert opna for bruk av beltekøyretøy i samband med dette.

DN kan ikkje tilrå ein regel som gir heimel om bruk av snøskuter for å føre tilsyn med bygningar i verneområde. Forskriftene har ein heimel som gir forvaltningsmynda høve til å gi løyve for bruk av snøskuter eller luftfartøy for transport av ved, varer og utstyr til hytter og stølar/setre. Snømåling og andre tilsynsoppgåver må kunne utførast i samband med slike oppdrag som er heimla.

DN meiner at forskriftene bør ha ein regel som gjer det mogleg for forvaltningsmynda å setje i verk tiltak som kan redusere omfattande skader påført av rovdyr, t.d. løyve til oppføring av jerv og/eller gaupebås. Direktoratet føreslår difor at forskriftene får ein regel om at forvaltningsmynda kan gi løyve til naudsynte inngrep i samband med artsforvaltning. I nasjonalparken er dyrelivet freda og behovet for tiltak som medfører skade, øydelegging eller forstyrring av ein art, må vere godt grunngeve og dokumentert. Forvaltningsplanen bør konkretisere kva for tiltak som er aktuelle og eventuelt kvar det er aktuelt med slike tiltak.

Ofte vil det vere naudsynt med motorferdsel for å kunne gjennomføre slike tiltak. Direktoratet tilrår difor at det også vert gitt ein heimel for bruk av snøskuter/helikopter i samsvar med reglane i motorferdsellova. I samband med til dømes lisensfelling av jerv eller gaupe meiner direktoratet at det etter ei konkret vurdering kan gjevast løyve til utkøyring av feller og åte. Bruk av motorkøyretøy til rutinearta inspeksjon av fangstreiskap for å kontrollere om jerv eller anna vilt har gått i fella vil ikkje vere tillate. Uttak av rovvilt er ikkje jakt. DN tilrår difor at det i alle forskriftene vert presisert at skadefelling kan skje etter gjeldande regelverk. DN støttar elles fylkesmennene si tilråding.

Miljøverndepartementet viser til eit samarbeid mellom Miljøvern- og Forsvarsdepartementet der ein drøfter forholdet mellom verneområde og forsvaret si naudsynte lågtflyging. Slik lågtflyging er ein viktig samfunnsfunksjon og skjer i relativt lite omfang. Avveinginga mellom verneomsyn og forsvarets si trong for lågtflyging gjer ein på bakgrunn av fagleg råd frå Norsk institutt for naturforskning (NINA). Ut i frå konklusjonane så langt, tilrår Miljøverndepartementet at forsvaret si naudsynte lågtflyging er lov der verneføremålet ikkje er knytt til artar som er særskild sårbare i forhold til lågtflyging.

I Breheimen nasjonalpark og i Strynefjellet landskapsvernområde er verneføremålet knytt til å ta vare på trekk- og leveområde for villrein. I tillegg er det viktige område for friluftsliv. Miljøverndepartementet meiner det er føremålsteneleg at restriksjonane blir tilsvarande som i den nærliggande Reinheimen nasjonalpark. Departementet tilrår difor at det ikkje er lov med lågtflyging i villreinen sin kalvingsperiode, dvs i perioden 01.04 – 01.06. i disse to verneområda. I Reinheimen er det ei føresetnad at dette kan bli justert når departementa har trekt sine endelege konklusjonar om tilhøva vern/lågtflyging. Tilsvarande vil gjelde i Breheimen nasjonalpark og i Strynefjellet landskapsvernområde. Forskriftene for disse to områda kan bli endra når konklusjonane fra arbeidet i samarbeidsgruppa mellom Forsvarsdepartementet og Miljøverndepartementet ligg føre. Det kan da og vere aktuelt at det geografiske verkeområdet for restriksjonane på lågtflyging vil kunne justerast dersom kalvingsområda for villrein flyttar seg.

Departementet viser til at forskriftene er utforma slik at vernet ikkje er til hinder for naudsynte tiltak i samband med installasjonar knytt til energianlegg i dei områda det er aktuelt.

Når det gjelde forholdet til kulturminne er det ei føresetnad at det er eit tett samarbeid mellom kulturminnestyremaktene og naturforvaltningsstyremaktene når det gjelder forvaltninga og handsaminga av enkeltsaker knytt til kulturminne innafor verneområda. Ein legg opp til at istandsetting og vedlikehald knytt til både freda og ikkje freda kulturminne og til naturverdiane, skal skje på ein slik måte at både natur- og kulturminneverdiar ivaretakas på best mogleg måte. Tiltak knytt til forvaltning av kulturminne må difor avklarast med forvaltningstyresmakta for verneområda. Departementet vil understreke at inngrep, istandsetting og skjøtsel knytt til kulturminne som er freda i medhald av kulturminnelova, bare kan skje etter løyve frå kulturminnestyremaktene. Slike tiltak må og avklarast med forvaltningsstyresmakta for verneområda slik at det ikkje oppstår konflikt med verneføremålet etter naturmangfaldlova.

Departementet viser til at forskriftene for landskapsvernområda Vigdalen og Mørkrisdalen ikkje er til hinder for fjerning av gran.

I spesielle høve der det er naudsynt å sette inn tiltak etter lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) vil dette kunne dispenserast for etter dei generelle dispensasjonsreglane i verneforskrifta. En eventuell dispensasjon skal kunne settast i verk utan opphald i medhald til dei tiltak loven krev.

Departementet sluttar seg elles til direktoratet.

6.8 Forvaltning av verneområda

6.8.1 Ressursar

Lom kommune tykkjer det er heilt naudsynt at opprettinga av verneområda blir følgd opp med nok ressursar til vidare forvaltning, oppsyn og tilrettelegging. Skjåk senterparti ønskjer at det vert tildelt tilstrekkeleg med årlege midlar til forvaltning og tiltak for å verne kvalitetane i området. Dette blir og peika på av ein privatperson.

Miljøverndepartementet er samd i at det er naudsynt med ressursar til forvaltning av verneområda og viser til at prioriteringane mellom ulike verneområde skjer innafor dei til ein kvar tid gjeldande budsjettammer.

6.8.2 Forvaltningsmynde

Alle dei tre kommunane ønskjer lokal forvaltning av verneområda i Breheimen – Mørkridsdalen og meiner at fylkesmannen har ei viktig oppgåve med tilsyn og rådgiving ved lokal forvaltning.

Skjåk kommune ønskjer at det vert innført lokal forvaltning med delegering av regelforvaltninga til den einskilde kommune. Dersom den einskilde kommunen ikkje får delegert forvaltningsmynde for eigne område, går kommunen imot vern av Breheimen. Med så store areal verna som i Skjåk, så ønskjer ikkje kommunen, grunneigarar og lokalsamfunnet at områda blir forvalta av andre organ, andre kommunar eller frå andre plassar i landet. I tillegg ønskjer kommunen at det vert oppretta eit rådgjevande organ med ein fast koordinator som samordnar og koordinerar arbeidet mellom kommunane, rettshavarane og statlege organ.

Lom kommune viser til at det gjennom verneplanprosessen er skapt klare forventningar om at det vil bli etablert ei lokal forvaltning av Breheimen nasjonalpark med tilgrensande verneområde. Kommunen krev at dette blir fylgd opp i vernevedtaket.

Luster kommune ønskjer lokal forvaltning, der kvar kommune forvaltar sine areal. Dei presiserer at interkommunal forvaltning ikkje er å sjå på som lokal forvaltning. Luster kommune gjer også framlegg om eit samråds-/kontaktutval for å sikre lik praksis i forvaltninga for å løyse felles oppgåver, med ein sekretær.

Skjåk allmenningssyre syner til at Skjåk allmenning er grunneigar for 54% av arealet i verneplanen og krev at dette vert vektlagt ved val av forvaltningsmodell, forvaltning og naturoppsyn osv. Dei krev lokal, kommunevis forvaltning av områda, og aksepterer ikkje ein interkommunal forvaltningsmodell som gjev lik og kommuneovergripande forvaltningsmynde til dei tre kommunane. Allmenningssyre ønskjer og eit interkommunalt utval der ordførar og grunneigarane er representert i tillegg til villreinutvalet. Kontaktutvalet tilset fast sekretær/koordinator som får delegert mynde i ein del enklare saker. Fylkesmannen bør vere tilsynsmynde med forvaltninga av verneområda.

Fylkesutvalet i Oppland fylkeskommune tilrår ein interkommunal modell bygd på erfaringane frå Dovrefjellrådet. Sekretariatfunksjonane til forvaltningsorganet må knytast til eksisterande fagmiljø for å sikre kompetanse. Dei ønskjer ei heilskapleg forvaltning med formelle og direkte koplingar mellom forvaltningsstyresmakta og tiltaksapparatet og med klar fordeling av styresmakt og oppgåver mellom aktørane.

Skjåk beite- og sankelag, Skjåk sau- og geitalslag, Bygdalista i Skjåk, Skjåk senterparti, Skjåk arbeiderparti, Skjåk allmenning eierlag, Breheimsenteret, Fortun grunneigarlag, Skjolden grunneigarlag, Mørkrid Sameige, Bolstad og Heltne Sameige, Hauge Sameige, Skjolden bygdalag, Luster Bondelag, Luster Grunneigarlag, Luster Venstre, Sogn og Fjordane Bondelag, Jostedal fjellstyre, Jostedal grunneigarlag, Jostedal bygdalag og Vigdalen grendalag, Fjellstyret for Luster austre statsallmenning, ein grunneigar og ein hytteeigar ønskjer lokal forvaltning der kvar kommune forvaltar sine areal. Også fleire av desse gjer framlegg om eit samrådsutval/kontaktutval for å sikre lik praksis i forvaltninga og løyse felles oppgåver med ein sekretær. Ein grunneigar ønskjer ikkje å overlata forvaltninga av garden til andre når det gjeld hamnerettar, utleige av jakt, jakttidspunkt osv. Ein privatperson meiner forvaltninga må leggjast til ein ”Stiftelsen Breheimen nasjonalpark”, med kontor i Skjåk, og avdelingskontor i Luster. Styret bør vere breitt samansett, frå kommunar, grunneigarar, Statskog, fjellstyre, informasjonssenter og fylkesmenn.

Naturvernforbundet i Oppland, Naturvernforbundet Nord-Gudbrandsdal, Lomseggens sameige og Bråtå grendelag meiner det bør vere lokal forvaltning av området.

Norges jeger- og fiskerforbund tykkjer ein må finne løysingar som sikrar lokal involvering i forvaltninga, gjerne gjennom ei referansegruppe. Naturvernforbundet i Sogn og Fjordane meiner at kommunane må vere godt representerte i forvaltninga.

Forvaltningsorganet bør ha representantar frå fylka og organisasjonar, og det bør opprettast eit rådgivande tilsynsutval.

Sogn og Fjordane Turlag meiner ein del av forvaltninga kan desentraliserast, slik at det også kan bli stillingar i lokalmiljøet. DNT Oslo og omegn meiner det må leggjast opp til ei forvaltning som sikrar lik handsaming over kommune- og fylkesgrenser.

Lom fjellstyre ønskjer ein forvaltningsmodell med eit rådgjevande tilsynsutval i kvar kommune, der grunneigarinteressene er representerte, slik det er for Jotunheimen nasjonalpark. Avgjerdsmynda bør leggjast til eit interkommunalt utval samansett av med representantar frå dei kommunale tilsynsutvala. Det bør vere underlagt DN, og ikkje fylkesmannen. Alternativt må avgjerdsmynda leggjast til fylkesmannen slik som for Jotunheimen. Fjellstyret er skeptisk til ei lokal forvaltning som vert lagt til eit kommunalt utval i kvar av kommunane.

Ottadalen villreinnemnd og Ottadalen villreinutval ønskjer at eit felles kontaktutval for forvaltninga av Breheimen skal ha representantar både frå grunneigarar i den einskilde kommune og frå kommunen i tillegg til representasjon frå villreinutvalet. Dei ønskjer at fylkesmannen vert med i kontaktutvalet som fullverdig medlem. Det bør tilsetjast ein sekretær/naturforvaltar i fast stilling som samordnar sakene. Regelforvaltninga kan ligge i den einskilde kommune. Norges Skogeigarforbund støttar lokale framlegg om lokal/regional forvaltning, og viser til Hardangervidda nasjonalpark og Dovrefjellrådet.

Fylkesmannen i Oppland og Fylkesmannen i Sogn og Fjordane viser til at følgjande forvaltningsmodellar har vore diskuterte:

- Kommunevis forvaltning, dvs. kvar kommune forvaltar sin del av nasjonalparken.
- Interkommunal forvaltning, dvs. at kommunane har eit felles organ som tek avgjerder.
- Fylkesmennene har forvaltningsansvaret, eventuelt gjennom lokalt plasserte nasjonalparkforvaltar (Jotunheimen-modellen).

Fylkesmannen i Oppland meiner at verneområda i Breheimen er eigna for lokal forvaltning, og tilrår at kommunane får tilbod om forvaltningsmynde. Ein må finne ein forvaltningsmodell som er robust og som legg til rette for ein langsiktig, heilskapleg og einsarta forvaltning av Breheimen. Fylkesmannen tilrår difor at Breheimen nasjonalpark

vert forvalta av eit interkommunalt organ slik at nasjonalparken vert forvalta av dei tre kommunane i eit formalisert fellesskap. Det bør vere politisk nivå i kommunane og grunneigarsida som bestemmer i eit slikt interkommunalt organ. Villreinutvalet for Ottadalen bør også delta. Det bør opprettast eit sekretariat som vert plassert lokalt med eit sterkt fagmiljø med fleire personar, ”nasjonalparkforvaltarar”, knytte til det interkommunale organet. Det bør vere det interkommunale organet som tilset personell til ein slik sekretariatsfunksjon. Fylkesmannen meiner vidare at det er viktig å etablere interkommunale modellar som kan ivareta bruk innanfor verneføremålet. Bruk knytt til verdiskaping, næringsutvikling eller kunnskapsformidling, må være lik på tvers av kommunegrensar for å løfte verna områder til ein internasjonal faktor for fjellbygdene. Landskapsvernområda og naturreservatet i framlegget ligg i kvar sin kommune. Fylkesmannen ber difor om at ein bør vurdere om kommunane kvar for seg skal kunne ha forvaltningsmynde for disse respektive verneområda i sin kommune. I så fall er det viktig å etablere ordningar med kravspesifikasjonar som legg til rette for ein einsarta forvaltningspraksis.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane går inn for at kvar kommune får forvaltningsansvar for sin del av Breheimen nasjonalpark ved at det vert oppretta eit rådgivande tilsynsutval i kvar kommune. Alternativt bør fylkesmannen får delegert forvaltningsmynde. Landskapsvernområda og naturreservatet vert forvalta av kommunen dei ligg i. Ved kommunevis og interkommunal forvaltning meiner fylkesmannen at samarbeidet mellom kommunane bør formaliserast ved at fylkesmennene er medlem av/har møteplikt med talerett i/er sekretær for det rådgivande utvalet i kvar kommune. Dette er viktig for å sikre fylkesmennene ei aktiv rolle med tilsyn og rådgjeving. Fylkesmannen meiner kommunevis forvaltning ikkje er så vanskeleg å samordne til ein heilskap så lenge det berre gjeld tre kommunar, så fram dette vert følgt opp med ei aktiv tilsyns- og rådgivingsrolle frå fylkesmennene, det vert lagt opp til årlege fellessamlingar for dei til rådgivande utvala og sakshandsamarane i kommunane, og kommunane får tilført forvaltningsressursar nok til sjølve å ha eit fagmiljø med ressursar til å samordne til ei heilskapleg forvaltning. Fylkesmannen tilrår at kvar kommune får tilført økonomiske ressursar til i alle fall ei 50% stilling i kvar kommune.

Fylkesmannen i Oppland og Fylkesmannen i Sogn og Fjordane ønskjer å føre vidare den konstruktive dialogen fylkesmennene har hatt med kommunane, grunneigarane og andre i verneplanprosessen. Fylkesmennene tilrår at dei får ei aktiv rådgjevande rolle i forvaltinga av områda, tilsynsfunksjon og klagerett. Det er viktig at fylkesmannen er med på møta i utvala og på møta i eit eventuelt styrande organ. Fylkesmennene tilrår vidare at Direktoratet for naturforvaltning blir klageinstans, og at fylkesmannen må ha klagerett på vedtak etter verneforskriftene som er fatta i kommunane/interkommunalt organ. Uavhengig av val av forvaltningsmodell meiner fylkesmennene det er viktig at det vert etablert formelle fellesarenaer, slik at ulike interesser (som grunneigarar, bruksinteresser og naturvern- og friluftslivsinteresser) får høve til å uttrykkje sitt syn og drøfta dette med forvaltningsmynda. Fylkesmennene tilrår difor at det også vert etablert rådgjevande utval i kvar kommune, og at desse har felles møte 1-2 gonger i året. Desse utvala bør vere sentrale medspelarar i forvaltninga. Dei skal gje råd om overordna strategiar for verneområda, ha høve til å uttale seg til alle større, prinsipielle saker, og også kunne uttale seg til andre saker om dei ønskjer det. Fylkesmennene meiner dei rådgivande utvala i kvar kommune må vere breitt samansette slik at dei representerer både kommunen, lokale lag, organisasjonar og grunneigarar. Fylkesmennene legg og vekt på at det må bli ei god kjønnsamansetting i forvaltninga av nasjonalparken og dei andre verneområda i

rådgivande utval og i eit eventuelt interkommunalt styrande organ. Uansett val av modell, meiner fylkesmennene det er viktig med tilstrekkeleg med ressursar til forvaltning, informasjon, skjøtsel og oppfølging av tiltak.

DN konstaterer at i Reinheimen og i Breheimen har spørsmålet om forvaltningsmodell/lokal forvaltning vore meir fokusert enn i andre verneplanprosessar. I utgreiingsprogrammet vart det også i denne planprosessen fastsett at det skulle utgreiast ulike forvaltningsmodellar for lokal medverknad, inkludert ulike brukargrupper. Direktoratet merkar seg det store lokale engasjementet rundt spørsmålet, og at Skjåk og Luster kommune går inn for rein kommunal forvaltning. Lom kommune går også inn for lokal forvaltning, men har ikkje presisert om dei anbefaler rein kommunal modell eller interkommunal forvaltning av nasjonalparken. Ei undersøking som vart gjort i samband med konsekvensutgreiinga viser at innbyggjarane i dei tre kommunane i stor grad ønskjer lokal forvaltning, konkretisert ved at kvar einskild kommune skal ha hovudansvar for dei aktuelle forvaltningsoppgåvene. Gjennom konsekvensutgreiinga viser ein vidare til at grunneigarane har eit stort ansvar for forvaltning og skjøtsel av områda, og at dei bør involverast aktivt i forvaltninga, uavhengig av kva forvaltningsmodell det vert. Utgreiar viser til at ei løysing kan vere at grunneigarane vert representerte i rådgivande utval, og at dette utvalet vert brukt aktivt og kan danne ein felles arena mellom ulike aktørar for å finne fram til balanserte praktiske løysingar.

DN har vidare merka seg at fylkesmennene sine vurderingar. På bakgrunn av vurderingane over og evalueringa av delegering av lokal forvaltning av verneområde tilrår DN at det vert oppretta to stillingar, ei i Luster og ei i Skjåk, som skal vere knytte opp mot eit interkommunalt forvaltningsorgan for Breheimen nasjonalpark med tilgrensande verneområde. Desse bør ha forvaltningsmynde for ein eventuell nasjonalpark i Breheimen og tilliggjande verneområde. Stillingane bør vere lokaliserte saman med Statens naturoppsyn (SNO) og/eller nasjonalparksenteret i kommunane. Saman med eit breitt samansett rådgivande utval vil dette sikre god medverknad i forvaltninga av verneområda.

Direktoratet meiner lokal medverknad er viktig for å forankre forvaltninga blant partane som vert omfatta av eit vern og for å dra nytte av deira kompetanse. Aktiv bruk av tilsynsutval eller rådgivande utval med brei samansetjing er viktig. DN støttar fylkesmennene si tilråding om at det vert etablert eit rådgivande utval for forvaltninga, jf. også fylkesmennene sine merknader i høve til eventuell kommunal forvaltning. Det er forvaltningsmynda sitt ansvar å finne ei mest mogleg føremålstenleg samansetjing av slike utval.

Miljøverndepartementet viser til at kommunane ønskjer lokal forvaltning av verneområda i Breheimen, men at dei ønskjer ulike modellar; Skjåk og Luster kommune ønskjer at kvar kommune forvaltar sine areal i dei ulike verneområda, medan Lom kommune ønskjer ei interkommunal forvaltning. Departementet meiner at lokale folkevalte organ bør vere forvaltningstyresmakt i store verneområde som Breheimen nasjonalpark, fordi dette vil skape lokal forankring og styrke det lokale eigarskapet. I store verneområde som strekker seg over fleire kommunar og fylke skal forvaltningsstyresmakta delegerast til eit interkommunalt verneområdestyre som skal syte for ein heilskapleg forvaltning på tvers av administrative grenser. Verneområdestyret skal settast saman av politiske representantar oppnemnt av kommunane og fylkeskommunane. Kvar kommune og kvar fylkeskommune skal ha ein representant i det interkommunale verneområdestyret. I tillegg kan Skjåk bygdeallmenning vere representert. To statleg tilsette verneområdeforvaltarar skal vere sekretariat for verneområdestyret. Dei skal ha

kontorplassering i nærleiken til verneområdet. For å sikre eit godt samarbeid mellom forvaltningsstyresmakta og andre partar som t.d grunneigarar, villreinforvaltninga organisasjonar m.m. bør det opprettast eit utval med representantar frå dei som blir mest påverka av vernet.

Departementet tilrår at naturreservatet og landskapsvernområda som bare ligg i ein kommune vert forvalta av den einskilde kommune.

Departementet viser til regjeringa sitt arbeid med å utvikle nye forvaltningsmodellar for lokal forvaltning i verneområde. Når Stortinget har tatt endeleg avgjer om korleis forvaltninga av verneområde skal vere i framtida, kan modellen det her er gjort framlegg om bli justert.

Departementet sluttar seg elles til direktoratet.

6.8.3 Forvaltningsplan, skjøtselsplan

Skjåk kommune, Lom kommune, Skjåk allmenningstyre, Ottadalen villreinnemnd og Ottadalen villreinutval meiner at skissa til forvaltningsplan er eit godt grunnlag å arbeide vidare med. Mjøsen skog og Oppland bondelag forventar at ein finn fram til ein forvaltningsplan som er akseptabel for dei aktuelle kommunane. NHO Reiseliv Innlandet seier det er viktig at planen vert utarbeidd i reelt samarbeid med aktuelle partar, mellom anna reiselivsaktørar, og at arbeidet vert gjennomført så raskt som mogleg. Sogn og Fjordane Turlag påpeikar også at det er viktig at den vidare prosessen med planen får brei medverknad. Fylkesutvalet i Oppland fylkeskommune ber om at regionale mynde og satsingar, som kulturminnestyresmaktene, reiselivet og ”nasjonalparkriket”, vert med i det vidare arbeidet. Forum for natur og friluftsliv i Oppland uttalar at det er viktig at skjøtselsplanar vert laga raskt, sidan fleire område er avhengig av skjøtsel for å ivareta biologisk mangfald. Fortun grunneigarlag, Skjolden grunneigarlag, Mørkrid Sameige, Bolstad og Heltne Sameige, Hauge Sameige, Skjolden bygdalag, Fjellstyret, Luster Bondelag, Luster Grunneigarlag krev at det utarbeidast skjøtselsplan for Mørkridsdalen. Skjåk beite- og sankelag og Skjåk sau- og geitalslag ønskjer at forvaltningsplanen vurderer behovet for beitebuer. Norsk grotteforbund og Universitetet i Bergen meiner det er viktig med ei samla vurdering av tilstanden til og forslag til tiltak for grottene i Dumdalen. Ein privatperson gjer og framlegg om at det blir laga ein overordna forvaltningsplan med underordna forvaltningsplanar. Villreinnemnda og villreinutvalet ønskjer det vert sett i gang eit arbeid med vidare registrering av kulturminne knytt til villreinfangst i Luster. Riksantikvaren tilrår at det vert laga skjøtselsplanar for dei mange kulturminna knytte til fangskulturen og stølsdrift. DNT meiner friluftsliv må bli høgare prioritert i det vidare arbeidet med forvaltningsplanen, og at villreinen må forvaltast heilskapleg, dvs. heile Ottadalen villreinområde på basis av kunnskap. DNT Oslo og omegn ønskjer å delta meir aktivt i prosessen med forvaltningsplan framover. Ein grunneigar peikar på at P-plass Jervane i Mørkridsdalen og privat veg hit må oppjusterast til kommunal veg og vedlikehaldast i kommunal regi.

Fylkesmannen i Oppland og Fylkesmannen i Sogn og Fjordane tilrår at ein vidarefører arbeidet med forvaltningsplanen kort tid etter eit vedtak om vern. Fylkesmennene meiner det er viktig at ulike interesser vert trekte med i arbeidet, der ein byggjer vidare på referansegruppene som har vore med i verneplanarbeidet. Fylkesmennene er positive til at DNT vert trekt med i det vidare arbeidet med utarbeiding av forvaltningsplan.

Fylkesmennene er positive til oppfølgjande arbeid med kulturminne og kulturmiljø i området, og at dette vurderast nærare i det vidare arbeidet med forvaltningsplan.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane er samd at det må utarbeidast ein skjøtselsplan for Mørkridsdalen som framhald av forvaltningsplanen. Fylkesmannen meiner det same må gjerast for Vigdalen landskapsvernområde, med særleg vekt på å oppretthalde kulturlandskapet.

Fylkesmannen i Oppland meiner det også er viktig å utarbeide skjøtselplanar for Mysubytta landskapsvernområde, Høydalen landskapsvernområde og Høyrokampen naturreservat, for å sikre verneverdiar knytte mellom anna til kulturlandskapet. Fylkesmannen viser elles til at ein i høringsframlegget tilrår at det blir utarbeidd ei samla vurdering av tilstanden til grottene i Dumdalen med forslag til tiltak.

DN presiserer at forvaltningsplanen må ferdigstillast snarast mogleg etter eit eventuelt vernevedtak. Den skal vere med å sikre ei heilskapleg forvaltning av dei føreslegne verneområda. Innspela som har kome undervegs i planarbeidet må takast med i vurderingane. Det er store verdiar knytte til kulturlandskapet i dei føreslegne verneområda. DN støttar fylkesmennene om at det er viktig å få utarbeida skjøtselsplanar for dei aktuelle områda. Forvaltningsplanen vil bli sendt på ny høyring når det er utarbeidd eit endeleg utkast. DN støttar elles fylkesmennene si tilråding om at referansegruppene som vart etablerte i verneplanarbeidet held fram i arbeidet med forvaltningsplanen. Det vil elles vere forvaltningsmynda sitt ansvar å finne ei mest mogleg føremålstenleg samansetjing av referansegruppene og eventuelt kontaktutval. Mørkridsdalen er ein av hovudinnfallsporene til dei føreslegne verneområda. DN viser til at behovet for eventuell oppjustering av parkeringsplass i Jervane bør vurderast i samband med forvaltningsplanarbeidet. Spørsmålet om vegen skal oppjusterast til kommunal veg må eventuelt avklarast med kommunen.

Miljøverndepartementet meiner at ein forvaltningsplan og i tillegg skjøtselplanar for særskilde tema eller område, er naudsynt for å sikre verneverdiane. Forvaltningsplan for området skal etter planen vere ferdig seinast 01.02.2010. Departementet understrekar at føringane i forvaltningsplanen og aktuelle tiltak må ligge innafor ramma til verneforskriftene. sluttar seg til direktoratet. Departementet sluttar seg elles til direktoratet.

6.8.4 Oppsyn

Skjåk kommune ser det som viktig å styrke den statleg oppsynsordninga i Skjåk ved vern av Breheimen, og at det stasjonert eit nytt oppsyn i Skjåk i tillegg til stillinga knytt til Reinheimen. Luster kommune meiner oppsyn må samordnast med etablerte ordningar i kommunane, med ekstra ressursar for den delen som ligg i Luster kommune i storleiksorden eitt årsverk. Lom fjellstyre viser til at dei føreslegne verneområda er relativt sentrale areal i oppsynstenesta deira. Dei uttalar at SNO kan organisere og samordne av oppsynstenesta, men at ein vesentleg del av oppsyn, skjøtsel og tilrettelegging skal skje gjennom tenestekjøp frå eksisterande oppsynsordningar. Ottadalen villreinnemnd og Ottadalen villreinutval påpeikar at det er viktig å styrke den statlege oppsynsverksemda, og at tilføring av to nye stillingar vil vere til stor nytte også for villreinforvaltninga. SNO må overvake tilhøvet mellom tamrein og villrein kontinuerleg, slik at tamrein ikkje kjem inn i villreinområdet. Skjåk allmenning eierlag og Skjåk almenningsstyre meiner det er behov nye SNO-stillinger som bør leggjast til Skjåk

og samlokalisert med allereie etablert SNO-stilling for Reinheimen. Styrking av oppsynet i Skjåk støttast og av ein hytteeigar som meiner oppsynet må samarbeide med lokalt oppsyn. Jostedal fjellstyre, Fjellstyret for Luster austre statsallmenning, Jostedal grunneigarlag, Jostedal bygdelag og Vigdalen grendelag meiner det må opprettast minst ei ny oppsynsstilling i Luster, lokalisert til kommunesenteret. Fortun Grunneigarlag, Skjolden Grunneigarlag, Mørkrid Sameige, Bolstad og Heltne Sameige, Hauge Sameige, Skjolden Bygdalag, Luster Bondelag og Luster Grunneigarlag meiner det er naudsynt med ei ny oppsynsstilling samlokalisert med Natur og Miljø i Luster kommune.

Fylkesmannen i Oppland og Fylkesmannen i Sogn og Fjordane meiner det er behov for å styrke oppsynsaktiviteten betydeleg som ei følgje av etablering av verneområda i Breheimen. Dette behovet er knytt til informasjon, kontroll og skjøtsel. Oppsynet bør styrkast både med eigne stillingar i regi av SNO og kjøp av teneste frå Skjåk allmenning, Luster kommune og fjellstyra. Det bør opprettast SNO-stillingar på båe sider av fylkesgrensa.

DN vil understreke at det vert behov for ei betydeleg styrking av oppsynet, knytt til skjøtels-, informasjons- og kontrollaktivitet. Direktoratet viser til at SNO har det overordna ansvaret for statleg naturoppsyn i verneområde, og legg til grunn at statleg oppsyn må vere tilstades ein eventuell nasjonalpark. Tenestekjøp frå eksisterande oppsyn kan vere viktig for å sikre lokal forankring og samarbeid. For å få ei samordna og best mogleg utnytting av oppsynsressursane, bør også SNO sitt arbeid med skadedokumentasjon og bestandsregistrering av rovvilt, samt oppsynsoppgåver i Jostedalsbreen nasjonalpark, Jotunheimen nasjonalpark og Reinheimen nasjonalpark sjåast i samheng med oppsynsbehovet i dei nye verneområda. Direktoratet støttar også fylkesmennene sitt syn om at det bør lokaliserast SNO-stillingar til båe sider av fylkesgrensa. DN vil på denne bakgrunn anbefale oppretting av 2 nye oppsynsstillinger, ei i Luster og ei i Skjåk, kombinert med tenestekjøp frå fjellstyra og eventuelt andre etablerte lokale oppsynsordningar.

Miljøverndepartementet viser til at dei som har uttala seg om oppsynet ønskjer eit styrka oppsyn i verneområda. Departementet viser til at etablering av oppsyn må skje innafør dei til ein kvar tid gjeldande budsjettammer.

6.8.5 Informasjon

Lom kommune meiner at samordning av informasjon om dei ulike verneområda i regionen må sikrast ved at dei etablerte nasjonalparksentra får ein sentral plass i dette arbeidet.

Bråtå grendelag ønskjer at det blir godt tilrettelagt med lokal informasjon, mellom anna ved Dønfoss i Skjåk og hjå Skjåk almenning i Bismo, og at det blir oppretta stillingar til dette.

Luster kommune meiner omtalen av informasjon i høyringsdokumenta er dekkande, med både Breheimsenteret og Fjordstova i Skjolden. Breheimsenteret, Sogn og Fjordane Turlag, Luster Venstre meiner det må bli infotiltak i Luster, med vekt på Breheimsenteret og i Skjolden.

Norges jeger- og fiskerforbund påpeikar at informasjon er viktig for å legge til rette for ein bruk av verneområda som også tek omsyn til spesielt sårbare område og villrein spesielt.

Fylkesmannen i Oppland og Fylkesmannen i Sogn og Fjordane er samde i at det er viktig å få på plass god og heilskapleg informasjon om verneområda. Koordinering mellom dei ulike aktørane og god lokal forankring er viktig for å sikre god informasjon.

Fylkesmennene meiner det er naturleg og fornuftig at dei autoriserte nasjonalparksentra Norsk Fjellmuseum i Lom og Breheimsenteret i Luster vert styrka og får eit overordna koordineringsansvar for informasjonsarbeidet i Breheimen. I tillegg må det etablerast fleire informasjonspunkt i kvar kommune. Fylkesmennene støttar difor framlegget frå Skjåk kommune om eit større informasjonspunkt/filial knytt til butikken på Dønfoss og framlegget frå Luster kommune m.fl. om eit slikt punkt/filial i Fjordstova i Skjolden etter modell av Utladalen Naturhus som ligg under Norsk Fjellmuseum.

DN sluttar seg til fylkesmennene sine synspunkt om at det er viktig å framskaffe god og heilskapleg informasjon i området. Forvaltningsmynda vil ha eit overordna ansvar for informasjon om/i verneområda, men også andre aktørar har ansvar og verdifull kompetanse med tanke på informasjonsarbeid, mellom andre Breheimsenteret og Norsk Fjellmuseum. DN støttar fylkesmennene om at Breheimsenteret og Norsk Fjellmuseum vert styrka og at det vert bygd opp informasjon om Breheimen i desse sentra. Direktoratet meiner også det er naturleg at eit større informasjonspunkt vert etablert ved ein sentral innfallspørt til Breheimen i kvar kommune etter modell frå Utladalen Naturhus. Dønnfoss og Fjordstova er aktuelle informasjonspunkt i Skjåk og Luster kommunar.

Miljøverndepartementet viser til at informasjon er ein viktig del av forvaltninga av verneområda. Departementet at vidare utvikling av nasjonalparksentra og eventuelt andre informasjons knutepunkt må skje innafør dei til ein kvar tid gjeldande budsjettammer.

6.8.6 Om forvaltning av villreinen

Jostedal fjellstyre, Jostedal grunneigarlag, Jostedal bygdelag og Vigdalen grendalag, Fjellstyret for Luster austre statsallmenning peikar på at det er viktig å få villreinstamma tilbake i Luster sin del av Breheimen. Villreinnemnda og villreinutvalet tilrår at villreinen sin bruk av Ottadalsområdet må overvakast, også dei områda som no ikkje har villrein.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane vil følgje opp eit eige prosjekt om å få villreinen tilbake i Luster sin del av Ottadalen villreinområde og i Breheimen. Fylkesmennene tilrår elles at Ottadalen villreinområde vert ein del av det nasjonale overvakingsprogrammet for hjortevilt.

DN vil peike på at i høve villrein vil ferdsel i områda kunne vere ei utfordring. Ferdsel kan fortrenge villrein frå større areal, særleg i område dominert av U-dalar. Dette bør vere styrande for utviklinga av ferdsel i området, særleg i dei områda som i dag har redusert bruk av villrein. Enkle registreringar av reinen sin bruk av området bør samordnast og systematiserast og kan såleis vere rettleiande for forvaltninga av området. DN viser elles til at det dei siste åra og særleg i 2009 har vore ein auke i tildelte midlar for å gjennomføre tiltak i verneområda. I denne samanheng skjer det no ei satsing for å etablere eit betre system for målstyring av tiltak og evaluering av effektar på verneverdiar, inkludert ei langsiktig overvaking av tilstanden i verneområda. I Breheimen er villrein ein sentral del av verneføremålet. På sikt vil det difor vere naturleg at ein gjennom overvakinga av tilstanden i verneområdet også rettar fokus på villrein. Om Ottadalen villreinområde skal vere ein del av det nasjonale overvakingsprogrammet for hjortevilt, er ei eiga vurdering uavhengig av verneplanarbeidet.

Miljøverndepartementet sluttar seg til direktoratet.

6.9 Erstatning og økonomisk kompensasjon

6.9.1 Erstatning

I høyringsfråsegna frå Skjåk almenningssyre, Bygdalista i Skjåk, Sætereigarane på Mysubytta, Ein grunneigar, Mysubyttvegen, Jostedal fjellstyre, Jostedal grunneigarlag, Jostedal bygdalag og Vigdalen grendalag, Fortun grunneigarlag, Skjolden grunneigarlag, Mørkrid Sameige, Bolstad og Heltne Sameige, Hauge Sameige, Skjolden bygdalag, Fjellstyret, Luster Bondelag, Luster Grunneigarlag, Sogn og Fjordane Bondelag, Sogn og Fjordane Turlag blir det m.a. stilt krav om erstatning for tapt skogproduksjon, virkeutnytting og foredlingsvinst, for generelt tap av råderett over areal og ulemper som følgje av vern, eventuelt auka vedlikehaldsutgifter av veg og redusert verdi av bruksretten når det gjeld uttak av ved.

Fylkesmannen i Oppland og Fylkesmannen i Sogn og Fjordane viser til at erstatning for eventuelt økonomisk tap som følgje av oppretting av nasjonalparker og landskapsvernområde vert regulert av naturvernlova § 20 b. Økonomisk tap som følgje av vedtak etter naturvernlova §§ 3 og 5 kan i samsvar med allminnelege rettsgrunnsetningar krevjast erstatta av Staten. Fylkesmennene viser til St. prp. nr. 1 (2003-2004) for Miljøverndepartementet og seinare brev frå Miljøverndepartementet, der det vert gitt utsett frist for å krevje erstatning til ei eventuell ny erstatningsordning er på plass.

DN viser til at det i framlegg til ny naturmangfaldlov er føreslege nye erstatningsreglar for alle kategoriar verneområde. Det er føreslege like erstatningsreglar for både for nasjonalpark, landskapsvernområde og naturreservat. Det vil vere verknaden av eit vernevedtak for den einskilde grunneigar eller rettshavar som er avgjerande for erstatningsspørsmålet, ikkje kva vernekategori som vert nytta.

Miljøverndepartementet sluttar seg til direktoratet og viser til at utbetaling av eventuelle erstatningar vil følgje prosedyrar i samsvar med reglane i naturmangfoldlova.

6.9.2 Økonomisk kompensasjon

Skjåk kommune ønskjer årleg økonomisk kompensasjon til eit fond i den einskilde kommune grunna innskrenkingar i råderetten. Arealstorleiken og delen verna areal i kommunen vert tillagt stor vekt ved utrekning av storleiken på ein slik kompensasjon. Kommunen ønskjer i tillegg at det blir oppretta to stillingar i Skjåk: Ei stilling til forvaltning av verna areal i kommunen og ei stilling til utviklings- og rettleiingsarbeid i Skjåkprosjektet.

Lom kommune ønskjer at kommunen får økonomisk kompensasjon for reduserte moglegheiter til næringsutvikling i dei områda som blir verna. Kommunen krev slik kompensasjon gjennom auka overføringar, alternativt at staten opprettar eit nærings-/utviklingsfond i kvar kommune.

Luster kommune viser til at vern av område betyr innskrenka råderett for eigarane i all framtid og meiner det er rimeleg at staten kompenserer for dette i form av årlege overføringar som kan nyttast til næringsutvikling. Vidare viser Luster kommune til at store delar av området krev aktivt landbruk for at verneverdiane ikkje skal gå tapt. Kommunen ser det difor som aktuelt at staten går inn med stimuleringsmidlar for å

oppretthalda husdyrhaldet, jf. verdsarvområdet Nærøyfjorden. I tillegg til slike stimuleringsmidlar, meiner kommunen at det bør overførast 5 mill. kroner årlege til Luster.

I tillegg til ønskjer kommunane at staten finansierer m.a. vedlikehald og opprusting av ulike vegar i og inn mot verneområda og kompensasjon for at grus til vegvedlikehald ikkje kan takast i nærområde.

Høyringsfråsegna frå Fylkesutvalet i Oppland fylkeskommune, Skjåk almenningss styre, Bråtå grendelag, Bygdalista i Skjåk, grunneigarar, Skjåk skiløyper, Vedlikehaldsforeininga Tundradalen, Skjåk allmenning eierlag, Jostedal fjellstyre, Jostedal grunneigarlag, Jostedal bygdelag, Vigdalen grendelag, Fortun grunneigarlag, Skjolden grunneigarlag, Mørkrid Sameige, Bolstad og Heltne Sameige, Hauge Sameige, Skjolden bygdelag, Fjellstyret, Luster Bondelag, Luster Grunneigarlag, Sogn og Fjordane Bondelag, Fortun grunneigarlag, Skjolden grunneigarlag, Mørkrid Sameige, Bolstad og Heltne Sameige, Hauge Sameige, Skjolden bygdelag, Fjellstyret, Luster Bondelag, Luster Grunneigarlag, Skjåk beite- og sankelag og Skjåk sau- og geitalslag, Skjåk senterparti, Skjåk arbeidparti og Luster Venstre peikar i stor grad på det same som kommunane. Det er ønskje om kompensasjon for innskrenkingar av råderett og tapte utviklingsmoglegheiter. Årleg kompensasjon vil bl.a. legge til rette for berekraftig utvikling i området. Det er og ønskje om kompensasjon for å ruste opp og halde ved like private vegar inn til verneområdet. Det er peika på at storsamfunnet skal vere med på å betale kostnadane for løypekøyring for å kanalisere ferdsla bort frå sårbare område og fordi ein forventar at trafikken aukar etter eit vern. Det er ønskje om midlar til å fremje beite for å hindre attgroing. Skjåk allmenning eierlag ønskjer eit næringsfond på 25 mill kr. til allmenningen, Ulike instansar i Luster meiner at det skal gjevast årlege stimuleringsmidlar på 5 mill kr. til Luster kommune til eit fond, særleg til område som vert påverka av vernet, og for å stimulere landbruket i området.

Fylkesmannen i Oppland og fylkesmannen i Sogn og Fjordane har merka seg at fleire høyringsinstansar, mellom anna kommunane, ønskjer næringsfond, økonomisk kompensasjon for tapte moglegheiter for framtidig næringsutvikling eller liknande. Fylkesmennene viser også til at det årleg vert sett av midlar til tiltak som skjøtsel, informasjon o a. i verneområde.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane går inn for at dei 3 kommunane vert tilført eit næringsfond. Vernet må følgjast opp med årlege midlar til dekking av tiltak som følgjer av vernevedtaket, som informasjon, kulturlandskapsskjøtsel m.m. Fylkesmannen ser eit krav om årleg tilskot til eit næringsfond som urealistisk, men ønskjer å vidareføre Naturbruksprosjektet som fylkesmannen i samarbeid med Luster kommune har gjennomført i verneplanprosessen. Fylkesmannen i Sogn og Fjordane tilrår at det blir stilt midlar til rådvelde for vidareføring av dette prosjektet i 3-5 år framover.

DN viser til at det i Soria-Moria-erklæringa står at det kan etablerast næringsfond i kommunar som vert omfatta av vernevedtak. I høve innspela knytte til etablering av stillingar til utviklings- og rettleingsarbeid, kompetansefond, næringsfond og tilskotsmidlar viser direktoratet til den vidare handsaminga av Ot.prp. nr.52 (2008-2009) om naturmangfaldlova.

Miljøverndepartementet viser til at det etter naturmangfaldlova ikkje er aktuelt å innføre ei generell kompensasjonsordning til lokalsamfunn som vert berørt av verneområde. Det

kan likevel oppstå tilfelle som gjer det aktuelt med tiltak. I denne saka er det aktuelt med spesielle tiltak fordi samla sett får disse kommunane nå mange store verneområde. Departementet meiner difor at det er naudsynt med midlar til faste eller midlertidige stillingar til naturrettleiing, oppsyn og forvaltning. Midlane skal knyttet til etablering av to verneområdeforvaltarar som vil sikre ein god lokal forvaltning av verneområda, og til tiltak knytt til naturrettleiing og tilrettelegging knytt til verneområda, m.a. i samband med innfallsportane til verneområda. I tillegg skal det settast av midlar til naturbasert reiseliv i dei tre kommunane.

7 MERKNADER TIL EINSKILDOMRÅDE

7.1 Breheimen nasjonalpark

7.1.1 Avgrensing

I Skjåk kommune

Naturvernforbundet i Oppland og Naturvernforbundet Nord-Gudbrandsdal støttar avgrensinga, og dei er i mot ei eventuell heving av HRV for Rauddalsvatnet.

Glommens og Laagens Brukseierforening ber om at vernegrensa vert justert slik at den i området kring det regulerte Rauddalsvatnet ikkje kjem lågare enn ned til høgdekote 965. Dei syner til stadig strengare krav til damsikring for reguleringsdammar, og at dei kan bli pålagde å byggje om Rauddalsdammen om nokre år slik at det vere aktuelt å auke reguleringshøgda i Raudalsvatnet. Skjåk almenningssstyre tilrår at nasjonalparkgrensa vert lagt minst 10 meter frå elva Måråi sør for Grotli slik at det ikkje kan oppstå problem ved eit eventuelt vedtak om inntak av flomvatn i overføringstunellen mellom Breiddalsvatnet og Raudalsvatnet. Dei ber og om at grensa ved Tundradalsvegen vert trekt vest for eit mindre grustak sør for Illvegsgrovi.

Vedlikeholdsforeninga Tundradalen meiner at den private vegen frå RV15 til Tundradalsetrene vil bli omfatta av restriksjonar av masseuttak. Det er nokre få plassar der det er mogleg å ta ut masse i dag, men det vil ikkje vere mogleg å gjere dette etter vernet.

Øvre Otta DA viser til at elva Måråi er verna vassdrag, men ønskjer ei endring av grensa slik at ein kan utnytte elva til kraftutbygging i tilfelle det skulle bli opna for det i framtida. Nordre Juva kraftverk ønskjer at grensa vert endra slik at dei kan gjennomføre planen om å byggje småkraftverk. Om grensa ikkje vert endra slik, ønskjer dei å få løyve til å byggje innanfor vernegrensa. Grotli høgfjellshotell har fremja ønskje om at grensene vert trekt lengre unna Breiddalsvatnet og Grotlivatnet av omsyn til eventuelle framtidige aktivitetar/tiltak knytte til Grotli høgfjellshotell. Forum for natur og friluftsliv i Oppland påpeikar at viktige hekkelokalitetar for truga rovfuglartar kjem utanfor nasjonalparken ved at grensa i stor grad føl tregrensa.

Fylkesmannen i Oppland peikar på at Måråi vart verna i suppleringa av Verneplan for vassdrag. Fylkesmannen meiner at det er ei naturleg avgrensing i landskapet å følgje elvebreidda slik det er gjort i verneframlegget. Om det skulle bli aktuelt å ta ut flaumvatn frå elva til kraftutnytting kan ikkje fylkesmannen sjå at dette vil bli hindra av eit vern, sidan grensa føl den austre breidda av elva. Å endre grensa av omsyn til ei eventuell større utbygging ser ikkje fylkesmannen i Oppland som ønskjeleg av omsyn til desse vurderingane, og fordi det er svært lite aktuelt med ei slik utbygging av eit verna vassdrag.

Fylkesmannen peikar på at verneforskriftene gir moglegheiter for aktivitetar knytte til Grotli høg fjellshotell. Fylkesmannen har i framlegget til forskrift for nasjonalparken mellom anna teke inn ein heimel om å kunne køyre opp skiløyper i ytre del av nasjonalparken i Grotliområdet. Framlegget til grenser følgjer i stor grad vassdraget som er ei naturleg avgrensing i landskapet og grensene fangar også opp m.a. viktige område for villrein. Fylkesmannen tilrår difor ikkje endringar av grensene her.

Fylkesmannen viser til at Rauddalsvatnet er eit regulert vatn med ein høgste regulerte vasstand på 916 moh. Fylkesmannen peikar på at det ikkje føreligg godkjenning for ei ytterlegare regulering av Rauddalsvatnet. Ut frå at dei mest produktive områda ligg nær vatnet, med tilhøyrande biologisk mangfald, tilrår ikkje fylkesmannen endring av grensene rundt Rauddalsvatnet.

Fylkesmannen i Oppland viser at eit eventuelt inntak i Nordre Juva ligg innanfor framlegget til grenser for nasjonalparken. I 2008 tilrådde fylkesmannen NVE at planane krev konsesjon etter vassressurslova. NVE har i brev av 4. november 2008 vedteke at utbygginga er konsesjonspliktig. Dei har ikkje motteke søknad om konsesjon.

Fylkesmannen i Oppland viser til at nasjonalparkar er viktige for å sikre store samanhengande område utan tekniske inngrep, slik som her, og tilrår ikkje endring av grensa.

Etter det fylkesmannen kjenner til ligg det ingen eksisterande grusuttak innanfor framlegget til grenser ved vegen til Tundradalen. Grusuttaket sørvest for Illveggrovi som Skjåk allmeningsstyre kommenterer, ligg utanfor framlegget til grenser. Fylkesmannen finn det forsvarleg og tilrår at forskrifta opnar for plukkhogst av lauvtre etter retningslinjer i forvaltningsplan.

DN støttar fylkesmannen sine vurderingar og tilrådingar knytte til avgrensing av nasjonalparken i Skjåk kommune. DN vil presisere at ei eventuell heving av reguleringsvasstanden kring Raudalsvatnet vil føre til at dei inngrepsfrie områda innanfor verneframlegget kan bli reduserte. DN frårår difor endring av grensa kring Raudalsvatnet. I høve planane om småkraftverk i Nordre Juva vil DN presisere at tiltaket grip inn i eit landskap i Tverrfjellet med høg kvalitet og som framstår som heilskapleg utan inngrep i dag. Planane omfattar ein inntaksdam og redusert vassføring nedanfor inntaket, noko som eventuelt vil verke negativt på landskapskvalitetane også innanfor framlegget til nasjonalpark i området.

I Lom kommune

Lom kommune ber om at eit konkret område kring Bakkebergfjellet-Storhøi og litt nordaust for dette, vert teke ut av verneframlegget. Dei ber og om at vernegrensa blir flytta lenger opp på Eggjapiken (Lomseggen). Grunneigargruppa ved fremste Lomseggen ber om at vernegrensa ved Lomseggen vert justert i tråd med Lom kommune sin uttale. Dette for å opne for framtidig næringsutvikling og fordi dei prinsipielt meiner at nasjonalparken ikkje bør gå ned i dei private teigane. Gondolprosjektet i Lom ber om at grensene for nasjonalparken ved Lomseggen vert flytta, slik at ein eventuell gondolbane kan realiserast. Lomseggen sameige uttalar at dei er positive til å avstå grunn til toppstasjon og at ei eventuell bane vil gi dei inntekter. Naturvernforbundet i Oppland, Naturvernforbundet Nord-Gudbrandsdal og Forum for natur og friluftsliv i Oppland påpeikar at det er viktig å halde på framlegget til grenser ved Lomseggen, då dette er eit storslått landskap med urørd inntrykk. Lomseggen sameige ønskjer at Bakkebergfjellet med omegn vert halde utanfor nasjonalparken. Dei syner til at Bøverdalen har lite næringsareal i fjellet som ikkje er verna, og peikar på moglegheitene for skiaktivitetar utover våren i området. Ottadalen villreinutval ønskjer at ein sikrar ein korridor for

eventuell utveksling av villrein mellom villreinområda Vest-Jotunheimen og Ottadalsområdet (Breheimen). Ein privatperson ønskjer at grensa for nasjonalparken vert trekt tettast mogleg opp mot Rv. 51 slik at ei utviding av Jotunheimen nasjonalpark møter Breheimen nasjonalpark kring Rv, 51. Han viser til at slik vil Breheimen nasjonalpark omfatte heile Gamle Sognefjellsvegen gjennom Breidsæterdalen og ikkje berre delar av han.

Fylkesmannen i Oppland viser til at Lomseggen er eit landemerke i Lom og er eit inngrepsfritt og storslått landskapselement. Fylkesmannen tilrår difor ikkje endringar av grensene her.

Fylkesmannen viser til at området Bakkebergfjellet/Storhø i Lom er eit inngrepsfritt område med store biologiske kvalitetar knytte til planteliv og fugleliv. Delar av berggrunnen her er kalkrik, med eit høgt artsmangfald. Det er registrert både raudlista planter og fuglar, tinderublom, fjellerke og dobbeltbekkasin, i området. Fylkesmannen ser det som svært viktig at dette området vert med i nasjonalparken. Fylkesmannen har merka seg synspunkta frå Ottadalen villreinutval om korridor, men ut frå arealavgrensinga i det føreliggande høyringsframlegget og tidspunktet i prosessen, gjer ikkje fylkesmannen framlegg om utviding av verneområdet her.

DN støttar fylkesmannen i Oppland sine vurderingar og tilråding. DN viser til at Lomseggi er eit inngrepsfritt, storslått landemerke. Dessutan er det ein viktig del av eit større heilskapleg landskap, utan større tekniske inngrep. Ut frå dette og av arronderingsmessige omsyn, vil DN rå frå å endre nasjonalparkgrensa i dette området. Likeeins vil direktoratet rå frå å endre nasjonalparkgrensa i Bakkebergfjellet av omsyn til biologisk mangfald av nasjonal verdi i dette området, av omsyn landskapskvalitetane og av arronderingsmessige årsaker.

I høve til framlegget om å utvide området med ein korridor med tanke på villrein mellom Vest-Jotunheimen og Ottadalsområdet viser DN til at det ikkje er aktuelt å innlemme nye område som ikkje har vore ein del verneframlegget som vart sendt på høyring.

Direktoratet viser også til at leveområda for villreinen skal sikrast gjennom arbeidet med fylkesdelplanar for ei heilskapleg forvaltning av fjellområde som er spesielt viktige for villreinen.

DN viser til at grensa på Sognefjellet er trekt slik for å unngå tekniske inngrep innanfor nasjonalparken, jf. at ei 20 kV kraftline, samt ei mobilmast ved Fantasteinane, mellom Sognefjellshytta og Krossbu ligg like utanfor den føreslegne grensa.

I Luster kommune

Luster kommune, Jostedal fjellstyre, Jostedal grunneigarlag, Jostedal bygdelaag og Vigdalen grendelaag meiner at grenser i Vanddalen og Vetle-Geisdalen må trekkast tilbake fordi vern her er til hinder for næringsutvikling, særleg vintersportturisme.

Luster kommune, Fortun grunneigarlag, Skjolden grunneigarlag, Mørkrid Sameige, Bolstad og Heltne Sameige, Hauge Sameige, Skjolden bygdelaag, Fjellstyret, Luster Bondelaag, Sogn og Fjordane Bondelaag, Luster Grunneigarlag meiner at alle stølane må plasserast i landskapsvernområde. I Fortunsdalen bør då nasjonalparkgrensa trekkjast over stølane. Fortun grunneigarlag vil difor ha grensa på nasjonalparken på ca.1000 moh. Ein grunneigar ber om at stølen Åsete vert trekt ut av framlegget til nasjonalpark, jf. Osen som er trekt ut. Naturvernforbundet i Sogn og Fjordane meiner det er viktig at stølane Åsete og Fast vert liggjande i nasjonalparken. Fortun grunneigarlag vil at høgfjellsgrensa

i området nord og vest for Nørdestedalseter turisthytte føl grensa for verneplanen i dette området.

Norsk Hydro ASA, NVE og Luster kommune viser til konsesjonssøkte utbyggingsplanar og ber om at grensene vert justerte slik at Illvatnet pumpekraftverk med eksisterande tunnelinnslag i Medalen som tilkomst kan realiserast, dvs. over kote 1402 for Illvatnet. Norsk Industri støttar Hydro i dette. Norsk Hydro ASA ber og om at grensa ved Åsete i Fortundalen vert justert slik at ein ikkje legg lite føremålstenlege føringar på ny 132kV linje som må erstatte eksisterande 22 kV linje. NVE peikar på at ein i hovudsak vil følgje eksisterande linje. Norsk Hydro ASA har ikkje vidare planar i Fortundalen vest, eit prosjekt det ikkje er økonomi i dag, men gjer likevel framlegg å leggje om grensa her slik at takrenneprosjektet kan realiserast. Luster kommune ber om å vurdere ei flytting av vernegrensa frå omlag kote 650 til omlag 1150 på vestsida av Fortunsdalen for å kunna gjennomføra takrenneprosjekt med overføring av flaumbekker til Fivlemyr, dersom ikkje viktige verneverdiar i den aktuelle sona tilseier noko anna. NVE og Statkraft Energi AS peikar på at nasjonalparkgrensa må trekkast i tilstrekkeleg avstand frå eksisterande inntak, m.a. Båtedalsvatnet og Sprongdalen.

Norsk Hydro ASA peikar på at den føreslegne grensa hindrar takrenneprosjektet i Fortunsdalen vest med overføring av vatn til Fivlemyrane, og føreslår difor å trekke grensa høgre opp til 1150 moh.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane meiner det er vanskeleg å få til einsarta reglar og dermed skjøtsel for stølane dersom dei ligg i fleire typar verneområde. Fylkesmannen tilrår difor grenseendring som gjer at alle stølar innafor framlegget til vernegrenser kjem i landskapsvernområde.

I Fortundalen er det store verneverdiar knytte til biologisk mangfald. Fylkesmannen tilrår difor å halde grensa for landskapsvernområdet på ca. 650 moh. slik at stølane blir med i landskapsvernområdet. Ei kraftutbygging for Fortundalen vest er etter fylkesmannen sitt syn svært konfliktylt og det i dag ikkje er økonomi i eit slikt prosjekt.

Fylkesmannen går inn for å justere nasjonalparkgrensa slik at Prosjekt Illvatnet Pumpekraftverk med tilkomst frå Medalen kan realiserast. Avstanden til eksisterande 22 kV kraftlinje i Fortundalen er på det minste ca. 200 m, og fylkesmannen ser difor ikkje grunn til å endre grensa ved Åsete i Fortundalen.

Fylkesmannen tilrår å endre nasjonalparkgrensa kring Båtedalsvatnet/Fremste Gravdalen og i Sprongdalen slik at alle installasjonar frå kraftutbygging vert liggjande utanfor framlegget til verneområde. Fylkesmannen går også inn for å justere grensa kring Vanndalen, slik at det vert litt meir "rom", og slik at eit klatrefelt fell utanfor.

Fylkesmannen tilrår også å justere grensa vest for Vangsen for at ein støl ikkje skal vere med i nasjonalparken. Det er viktige kvartærgeologiske former, botnar og skred m.a. under Vangsen i Vanndalen og i Geisdalen. Vidare er Myrhyrna eit landemerke som høyrer med i nasjonalparken. Fylkesmannen tilrår difor ikkje å flytte grensa under Vangsen og i Vanndalen meir enn det som framgår av verneframlegget og at grensa i Vetle-Geisdalen med brebotn ikkje vert endra.

DN viser til at Fortunsdalen er verdfull pga kalkrike område, skredformer og raviner. I tillegg er det verdifulle kulturlandskap knytte til stølsområda innanfor dei føreslegne grensene. Fossen ved Åsete er og eit viktig element i landskapet. Direktoratet meiner desse kvalitetane bør vere med i landskapsvernområdet og i nasjonalparken. Gjennom verneplanarbeidet har det også vore eit mål at verneområda i Breheimen skal henge saman med frivillig vern i området Dregnismorki. Med dette framlegget får ein såleis ei

meir heilskapleg arrondering av verneområda og som samla sett femner om fleire viktige naturkvalitetar. Mykje tyder dessutan på at areala i det aktuelle området har verdifulle kvalitetar som enno ikkje er klart dokumenterte. Direktoratet viser til at på noverande tidspunkt er det ikkje tilstrekkeleg økonomi i ei kraftutbygging her. Direktoratet meiner difor at eit vern i området ikkje kjem i konflikt med andre interesser per i dag. På bakgrunn av ovannemnde kan DN ikkje tilrå å endre grensa i området.

Direktoratet støttar justeringa av nasjonalparkgrensa kring Illvatnet slik fylkesmannen tilrår.

DN støttar også fylkesmannen si til tilråding om justering av nasjonalparkgrensa slik at alle stølane kjem innanfor Mørkridsdalen landskapsvernområde. Naudsynt skjøtsel av kulturlandskapet er viktig for det biologiske mangfaldet i desse områda. Direktoratet støttar også dei føreslegne justeringane av grensa med omsyn til drift og vedlikehald av eksisterande kraftverk.

DN viser til at området rundt Åsetevatnet med småformer som bl.a. ei markert elvevifte, vannet som eit svært viktig landskapselement i seg sjølv, vegetasjonen og fleire kulturminner er området særst verdfullt. I tillegg er det ein del av eit svært viktig friluftslivsområde. Ut frå ovannemnde støttar direktoratet fylkesmannen si tilråding om at Åsete bør vere med i verneframlegget.

DN presiserer samstundes at det aktuelle området etter høyringa er føreslege innanfor Mørkridsdalen landskapsvernområde og ikkje i nasjonalparken.

Eventuell veg over Handspiki i kommunane Skjåk og Luster

Luster kommune meiner at vernet ikkje bør stoppe for eventuell framtidig realisering av Handspikvegen. Ein privatperson protesterer på at eit vern skal hindre bygging av veg over Handspiki. Naturvernforbundet i Sogn og Fjordane og Luster Venstre meiner det er positivt at nasjonalpark hindrar bygging av veg over Handspiki. Forum for natur og friluftsliv i Oppland og Bygdalista i Skjåk tykkjer og det er positivt at verneforslaget hindrar ein eventuell veg over Handspiki.

Fylkesmannen i Oppland og Fylkesmannen i Sogn og Fjordane ser veg over Handspiki som eit svært konfliktyftt prosjekt uavhengig av vern, slik konsekvensutgreiinga har peika på. Dette er eit stort inngrep i eit viktig naturområde, i høve til INON-område og i høve til villrein. Fylkesmennene går ikkje inn for å endre grensene eller forskrifta av omsyn til dette. Fylkesmannen i Sogn og Fjordane meiner det og vil vere feil å flytte grensa i Luster for å kunne byggje veg opp til sjølve Handspiki som utsiktspunkt, m.a. fordi stien her over til Sota framleis er mykje brukt.

DN viser til at den aktuelle traseen over Handspiki ligg i eit verdfullt landskap som er ein del av eit større inngrepsfritt naturområde. Vidare er dei aktuelle areala viktige sommarbeite for villreinen i Ottadalsområdet. Ein eventuell veg over Handspiki vil også virke forstyrrande på anna dyreliv bl.a. hekkande rovfugl. På bakgrunn av ovannemnde støttar direktoratet fylkesmennene sin tilråding.

7.1.2 Forskriftene

7.1.2.1 Verneføremålet

Norsk grotteforbund ønskjer at vern av grotter kjem tydeleg fram i verneføremålet. DNT Oslo og omegn ber om at formuleringa om "allmennheten skal ha tilgang til naturopplevingar osv." bør flyttast så det blir eit eige strekpunkt. Norges jeger- og

fiskerforbund støttar at det å ta vare på leveområde for villrein er ein del av verneføremålet. Dei framhevar dei positive sidene ved friluftsliv, og åtvarar mot å fryse friluftslivsomgrepet.

Fylkesmannen i Oppland og Fylkesmannen i Sogn og Fjordane er samde i at grotter er ein naturleg del av verneføremålet, og at dei må sikrast. Det er ein svært stor variasjonsrikdom i geologi i nasjonalparken, mellom anna knytt til istidene. Fylkesmennene meiner at føreliggande framlegg til ordlyd om dei geologiske verneverdiane i føremålet er dekkande og representativt for spekteret av geologiske verdiar. Omsynet til grotter er dessutan vektlagt i forskriftene og i skissa til forvaltningsplan. Fylkesmennene meiner naturvernlova tek utgangspunkt i naturverdiar, og at friluftsliv har fått rett handsaming slik det er formulert i verneføremålet for nasjonalparken. Fylkesmennene ber Direktoratet for naturforvaltning vurdere om innslag av kulturlandskapselement framleis bør vere ein del av verneføremålet for nasjonalparken, etter dei grenseendringane som er føreslegne mellom landskapsvernområde og nasjonalpark i Mørkridsdalen.

DN viser til at føremålsregelen har størst tyding som tolkingsfaktor for dei andre reglane i verneforskrifta. Den vil også vere rettleiande for skjønnsutøvinga ved vedtak etter forskrifta. I utkast til verneforskrift for Breheimen nasjonalpark heiter det at føremålet med vernet blant anna er å ta vare på ein variasjonsrikdom i geologi med særprega geologiske førekomstar frå istida og den vetle istida, klima, vegetasjon og landskap. Grottene i Breheimen er ein del av dei geologiske førekomstane i området og vil dermed vere dekkja av ordlyden i regelen. Direktoratet meiner at sjølv om dette er tilfelle, så kan det vere føremålstenleg å nemne grottene spesielt sidan grottene på grunn av stor ferdsel og anna menneskeleg åtferd er særskilt utsette for øydelegging og skade. Direktoratet føreslår difor at føremålsregelen nemner grottene særskilt.

Når det gjeld friluftsliv meiner DN at formuleringa bør stå som eit eige ledd i føremålsregelen. Etter at verneforskriftene vart sende på høyring har direktoratet endra ordlyden i forskriftsmalen, både for nasjonalparker og landskapsvernområde. Regelen om friluftsliv er difor endra til: *Allmenta skal ha høve til naturoppleving gjennom utøving av naturvenleg friluftsliv med lita grad av teknisk tilrettelegging.*

Alle stølane er etter høyringa tekne ut av nasjonalparken og ligg no i landskapsvernområde. I følgje § 3 i naturvernlova er det urørde eller vesentleg urørde naturområde som skal vernast som nasjonalpark. Direktoratet tilrår difor at punktet om at innslag av kulturlandskap som er med å prege landskapet vert teke ut av føremålsregelen.

7.1.2.2 Inngrep i landskapet

Luster kommune har teke opp om det kan merkast ein sti til Vangsen og gjennom Geisdalen. Lundadalen heimraster og Lundadalen beitelag ønskjer å kunne bygge opp att ei bru over elva Grotåa i Lundadalen i Skjåk, for å lette beitebruken. Nyvassvegen ønskjer at forskrifta skal opne for at vassvegen deira i Lom skal kunne oppgraderast for å auke kapasiteten eller lage nye forgreiningar alt etter kva framtida sine krav måtte stille. Skjåk beite- og sankelag og Skjåk sau- og geitalslag viser til at det er registrert behov for beitebuer m.a. på Styggehø og på strekninga Tverrfjellet-Skjellom i Skjåk. To privatpersonar ønskjer at det skal vere tillate å lagre salt på fleire plassar, legge ut saltstein, sette opp informasjon om beitebruk i området, sette opp installasjonar i samband med beitebruken, sette opp bås for fangst av rovvilt, og å kunne sette opp tilsynsbu på Styggehøa i Skjåk. Norsk grotteforbund ønskjer at det i forskrifta konkret står at området er verna mot fjerning eller øydelegging av inventar i grotter. Ottadalen villreinnemnd,

Ottadalen villreinutval og Fjellstyret for Luster austre statsallmenning meiner at DNT ikkje må få byggja hytte ved Illvatnet sjølv om hytta vert liggande utanfor verneområdet. Dei tykkjer og at mindre utviding av bygningar i nokre område kan vere uheldig, og ber om å bli tekne med på råd i slike saker. Jostedal fjellstyre, Jostedal grunneigarlag, Jostedal bygdelag, Vigdalen grendalag og Jostedalen Breførarlag ber om at det i verneforskrifta blir gjeve løyve til etablering av nye boreboltruter/rapellfeste i klatrefeltet Mannen i Vanndalen. Ottadalen villreinnemnd, Ottadalen villreinutval og Fjellstyret for Luster austre statsallmenning meiner at stien mellom Trulsbu til Illvatnet må fjernast. DNT Oslo og omegn meiner at sjølv om stien mellom Trulsbu og Sota vart merkt utan at alle løyve var innhenta, er det svært få som går stien og det utgjør eit lite problem. Dei peikar på at eit alternativ som er skissert lenger sør mot Middalsnosi kan vere eit alternativ. Dei er positive til merking av sti gjennom Geisdalen. DNT Oslo og omegn meiner det er positivt at det vert lagt vekt på DNT sitt behov for å utvikle tilrettelegging for fjellvandrarar. Dei ser det som aktuelt å utvide med buer for hundeeigarar, ny sjølvbeteningshytte i Mørkridsdalen, sjølvbeteningshytte ved Illvatnet, byggje sikringsbu ved Skridulaupbu og eventuelt flytte Skridulaupbu lenger vest. Noregs vassdrags- og energidirektorat opplyser at dei i brev av 4. november 2008 har vedteke at planane om utbygging av eit småkraftverk i Nørdre Juva i Skjåk er konsesjonspliktig. Dei har ikkje motteke nokon søknad. Riksantikvaren ønskjer at det skal kunne gjevast løyve til nybygg etter søknad, tilsvarande som i landskapsvernområda.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane er kjend med at klatrefeltet Mannen er viktig for naturbasert reiseliv i Jostedalen, men at etablering av nye boreboltruter i klatrefeltet kan kome i konflikt med vern av området som nasjonalpark. Fylkesmannen tilrår difor å ta området ut av nasjonalparken. Sti til Vangsen og gjennom Geisdalen kan etter fylkesmannen sitt syn merkast, med mindre det skulle vere problem i høve til villrein.

Fylkesmannen i Oppland viser til at DNT si hytte Skridulaupbu ligg utanfor føreslege verneområde. Det er difor ikkje naudsynt å vurdere ein eigen heimel i forskrifta om ei eventuell sikringshytte for denne. Fylkesmannen viser til at det er usikkert om det vil kome ønskje om å flytte Skridulaupbu lengre vest, og at ein eventuell søknad om dette bør vurderast i høve til unntaksheimelen i verneforskrifta § 4.

Fylkesmannen i Oppland og fylkesmannen i Sogn og Fjordane merkar seg at det er få som går ruta mellom Trulsbu og Illvatnet, men ser nytten av ein merka sti frå Trulsbu til Illvatnet. Fylkesmennene meiner dette må avklarast gjennom forvaltningsplanen, prosjektet som ser på korleis få villrein tilbake i Luster sin del av Ottadalen villreinområde, og tilhøvet til villreinen etter at DNT og Fjellstyret/Statskog har avklara dei privatrettslege tilhøva for stien som er merkt i dag. Då vil ein også kunne avklare om stien bør leggjast etter ei anna rute, som lenger sør for Illvassnosi. Fylkesmennene er av omsyn til særleg villrein, skeptiske til oppføring av ei ny DNT-hytte ved Illvatnet, sjølv om dei kan forstå ønsket frå DNT. Fylkesmennene meiner at dette må avklarast i høve til villreinen før ein kan ta endeleg stilling, jf. prosjektet som vinteren 2009 er sett i gang om korleis få villreinen tilbake til Luster sin del av Ottadalen villreinområde. Dette tilseier at spørsmålet bør takast opp i samband med forvaltningsplanen. Hytta bør i utgangspunktet byggjast utanfor verneområdet, dersom det vert vurdert som forsvarleg av omsyn til m.a. villrein. Fylkesmennene viser til at det kan gjevast løyve til oppføring av naudsynte beitebuer til beitebruk og tilsyn. Det bør vere ein høg terskel for å føre opp nye bygningar i nasjonalparken. Slike saker må difor vurderast nøye av omsyn til verneverdiane som

landskap og villrein, og det bør gjerast ei landbruksfagleg vurdering av behovet. Det kan også gjevast løyve til å sette opp bruer i nasjonalparken.

Fylkesmennene viser til at det er tillate å plassere ut saltstein og vedlikehald av eksisterande vatningsanlegg. Forvaltningsplanen vil gi nærare retningslinjer for dette vedlikehaldet. Nye forgreiningar vil vere inngrep i landskapet og er ikkje omfatta av omgrepet vedlikehald etter fylkesmennene si vurdering, og bør ikkje vere tillate.

DN viser §3 pkt. 1 i nasjonalparkforskrifta der er det teke inn ei presisering om at området også er verna mot ”*fjerning og øydelegging av biologisk og geologisk materiale i grotter*”. Direktoratet støttar elles fylkesmennene sine anbefalingar, og viser samstundes til merknader i kap. 7.1.1 om eventuelle planar om utbygging av eit småkraftverk i Nordre Juva.kap. 6.8.6 om villrein og ferdsel.

7.1.2.3 Plantelivet

Skjåk Almenningsstyre ønskjer at det kan fjernast einskilde bjørketre ved 2-3 utsynsstader til Røykjeskålvatnet langs Mysubyttvegen. Dei ønskjer og heimel for å halde ved like DNT sin kulturstig. På det opne folkemøtet i Skjåk i høyringsperioden vart det fremja ønskje om å kunne setje opp bru for beitedyr i naturreservatet.

Fylkesmannen i Oppland tilrår at forskrifta vert justert slik at det kan gjevast løyve til å setje opp bruer.

DN støttar forslaget og presiserer at det vert teke omsyn til dette gjennom den føreslegne nasjonalparkforskrifta. Jf elles kap. 6.3.

7.1.2.4 Dyrelivet

Norges jeger- og fiskerforbund støttar at jakt, fangst og fiske kan utøvast i samsvar med gjeldande lovverk, at det kan kalkast og at det kan settast ut fisk. Dei ønskjer at utsetting av fisk også kan skje i vatn der dette ikkje er gjort tidlegare. Ottadalen villreinnemnd og Ottadalen villreinutval ber om at arbeidet med å få villreinen attende til dei sørvestlege områda i Breheimen får høg prioritet.

Fylkesmannen i Oppland og Fylkesmannen i Sogn og Fjordane peikar på at utsetjing av fisk i alle høve treng løyve frå lakse- og innlandsfiskelova, der det går fram at det ikkje er aktuelt å setje ut fisk i vatn der det ikkje er gjort tidlegare. Fylkesmennene tilrår difor ikkje endringar i verneforskrifta om dette. Fylkesmennene viser til det som er sagt tidlegare om å få villrein attende i Luster, og at Fylkesmannen i Sogn og Fjordane er i gang med eit prosjekt som vurderar moglegheitene og aktuelle tiltak for å få villrein attende til Luster.

DN støttar fylkesmennene si tilråding. Direktoratet viser også til sine kommentarar om forvaltning av villrein i kap. 6.8.6.

7.1.2.5 Ferdsel

Norges jeger- og fiskerforbund føreset at aktivitetar i regi av lokale jeger- og fiskeforeiningar eller tilsvarande skal kunne halde fram. Dei understrekar at regulering av ferdsel berre bør vurderast brukt i heilt særskilde tilfelle, og dei ønskjer at ein tek ut den generelle utvidinga av bandtvangstida frå forskrifta. Norsk grotteforbund ønskjer at forbod mot organisert ferdsle vert vurdert for nokre av grottene i Dumdalen. Lom

fjellstyre opplyser at dei nedre delane av Dumdalen vert nytta mindre til sauebeite no enn tidlegare, på grunn av aukande ferdsle til grottene der. Om det vert lagt restriksjonar på ferdsle til einskilde av grottene, vil dette vere positiv for utnyttinga av dalen som beiteområde. Universitetet i Bergen uttalar at tilstanden til Dumdalsgrottene er i negativ utvikling, grunna menneskeleg ferdsle med sot, graffiti, slitasjemerke, forsøpling og installasjonar. Dei påpeikar at utan regulering vil grottene også miste sin turistverdi. Ottadalen villreinnemnd og Ottadalen villreinutval ønskjer at det vert tilrettelagt med meir informasjon om villrein og korleis ein skal oppføre seg i høve til den. Dei ønskjer at tida med bandtvang vert utvida ytterlegare, slik at perioden startar 1. februar.

Fylkesmannen i Oppland og Fylkesmannen i Sogn og Fjordane konstaterer at det er ulike synspunkt på bandtvangstid. Fylkesmennene meiner at det av omsyn til m.a. villreinen kan vere behov for å ha utvida tid for bandtvang i delar av nasjonalparken.

Fylkesmennene opprettheld difor framlegget om utvida bandtvang frå 1. mars i område som vert avsett til det i forvaltningsplanen.

Fylkesmennene tilrår at der det er behov for styring av ferdsle, bør det primært skje gjennom informasjon, kanalisering og tilrettelegging, framfor regulering ved forskrift. Dersom det viser seg naudsynt å sikre dei viktige verneverdiane i grottene i Dumdalen mot øydelegging, særleg slitasje, kan det bli aktuelt med ferdselsrestriksjonar, jf. skissa til forvaltningsplan. Fylkesmennene ser det som naturleg at forvaltningsmynda har ein dialog med villreininteressene i aktuelle saker.

DN vil presisere at organisert ferdsel i grottene er ein aktivitet som kan skade naturmiljøet. Dette er altså ein aktivitet som vil krevje løyve frå forvaltningsmynda. DN støttar elles fylkesmennene sine tilrådingar.

7.1.2.6 Motorferdsel

Skjåk kommune ønskjer at Luddalsvatnet og Glittervatnet får behalde status som vatn der det er lovleg med motorbåt under jakt, fiske og tilsyn med beitedyr, grunna vanskelege vertilhøve og Luddalsvatnet si lengd. Skjåk almenningssyre, Skjåk jeger- og fiskarlag, Skjåk beite- og sankelag og Skjåk sau- og geitalag, Skjåk senterparti, Skjåk arbeiderparti, ein privatperson og Luddalen beitelag ønskjer også at det skal vere tillate med bruk av motorbåt på desse vatna. Det same gjer DNT når det gjeld transport og tilsyn med Trulsbu. Mjøsen skog og Oppland bondelag ønskjer at det vert funne smidige løysingar på innarbeidd bruk av båtmotor i samband med tradisjonelt mataukfiske. Naturvernforbundet i Oppland og Naturvernforbundet Nord-Gudbrandsdal støttar forbodet mot bruk av påhengsmotor på vatna. Skjåk skiløyper har konkrete ønskje om å kunne køyre opp fleire skiløypetrasear i nasjonalparken. Ottadalen villreinnemnd og Ottadalen villreinutval syner til at forskrifta opnar for at det kan gjevast løyve til oppkøyring av skiløyper i ytre del av nasjonalparken i Grotli-området. Nemnda og utvalet ønskjer å bli tekne med på råd i slike saker. Ein grunneigar opplyser at han i framtida vil ha behov for maskinelt vedlikehald og utbetring av eksisterande vatningsanlegg som går inn mot den føreslegne nasjonalparken i Skjåk. To privatpersonar ber om at vernet ikkje set stoppar for utkøyring av salt til sau og anna naudsynt utstyr. Jostedal fjellstyre, Jostedal grunneigarlag, Jostedal bygdelag og Vigdalen grendalag viser til munnleg avtale om at Spørteggbreen skal vere erstatningsområde for filmaktivitet knytt til bre, i staden for Jostedalsbreen, og dette skal ikkje vere avgrensa slik at det utelukkar kommersielle prosjekt. Ein privatperson peikar på at slik aktivitet på Spørteggbreen kan vere uheldig for villrein. Hydro peikar på at det er viktig å ha langvarig løyve til naudsynt køyring vinterstid for sikker tilkomst og vedlikehald av

anlegga i fjellet, som Fivlemyr kraftstasjon som berre har tilkomst over fjellet gjennom nasjonalparken, og for snømålingar o.a. Statkraft Energi AS peikar på deira behov for motorferdsel for snømålingar ved Slirevotni/Høgevardane. DNT Oslo og omegn peikar på at kvisting av skiløyper er viktig for tryggleik og kanalisering, og bør med i forskrifta. Det same gjeld tilsyn og transport til deira hytter, med reglar fastsette i forvaltningsplan. Fortun grunneigarlag peikar på at bruk av snøskuter er for mange grunneigarar einaste løysing på transportoppdrag vinterstid og såleis må dei få rett til å bruke eigen snøskuter fast ved behov.

Fylkesmannen i Oppland viser til at både Lundadalsvatnet og Glittervatnet er litt under 2 km² og at bruk av motorbåt på vatn av ein slik storleik i utgangspunktet ikkje er tillate ut frå motorferdslelova. Under høyringa var det gjort framlegg om at det ikkje var tillate med motorbåt på desse vatna. Kommunen har ved forskrift opna for bruk av motorbåt for ein del føremål for nærare tre tiår sidan. Ut frå høyringsuttalen, lengda på Lundadalsvatnet og bruken gjennom fleire år tilrår fylkesmannen i Oppland at det etter søknad kan gjevast løyve til bruk av motorbåt på Lundadalsvatnet i samband med fiske, transport under villreinjakt, tilsyn av beitedyr, samt for transport av varer og utstyr til DNT si hytte Trulsbu.

Fylkesmannen tilrår ikkje at det vert opna for køyring av skiløyper fleire stader i nasjonalparken enn det som er føreslege i verneframlegget. Fylkesmannen viser til at det skal vere liten grad av slik tilrettelegging i nasjonalparken og forstyrringar bør unngåast.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane tilrår at filmlokalitet på Spørteggbreen med motorferdsel hit også må gjelde kommersiell mediaaktivitet, jf. avtalen som er gjort ved oppretting av Jostedalsbreen nasjonalpark. Vilkår ved løyve vil kunne ta omsyn til villreinen.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane og fylkesmannen i Oppland meiner Hydro og Statkraft Energi AS må få dekkja sine årlege og faste behov for bruk av snøskuter i området gjennom fleirårige løyve. Statkraft har snømålingar ved Slirevotni opp frå Fagredalen i Jostedalen, Hydro ved Nørdestedalseter og Fivlemyr.

Fylkesmennene meiner DNT Oslo og Omegn må få fleirårige løyve for transport av materialar, ved, varer og utstyr og for folk for drift av turisthyttene i området. Det bør også vere høve til å nytte helikopter til slik transport, då det i ein del tilfelle er meir føremålstenleg.

Fylkesmennene er kjende med at transport til Nørdestedalseter skjer etter ei fast rute som er merkt frå Storevatnet over Liabrevatnet til nedre Grøndalsvatn. Dette er einaste tilkomst til stølane i Nørdestedalen som ligg utanfor verneområda, vinterstid.

Fylkesmennene ønskjer at spørsmålet om fleirårige løyve til bruk av snøskuter for grunneigarane vert avklara i forvaltningsplanen. Fylkesmennene meiner at ved også bør med i verneforskrifta som noko av det som kan få løyve til transport.

DN kan ikkje tilrå ein dispensasjonsregel for motorferdsel i samband med medieaktivitet på Spørteggbreen slik fylkesmannen i Sogn og Fjordane tilrår. Motorferdsel innanfor verneområde skal avgrensast i størst mogleg grad. DN har streng praksis på dette.

Direktoratet viser til "Fjellteksten" i St. prp. nr. 65 (2002-2003) der eit breitt stortingsfleirtal har uttalt at verneområda i fjellet i større grad bør kunne danne basis for turisme, så lenge den ikkje er i strid med det vi ønskjer å ta vare på i desse områda. I den samanheng er det sagt at slike aktivitetar eller tiltak ikkje skal føre til auka motorferdsel

eller oppføring av nye bygningar. Dette er seinare følgt opp i Soria Moria-erklæringa i 2005. Motorferdsel i samband med filmlokaliteten på Spørteggbreen må etter DN si vurdering såleis berre kunne tillatast dersom føremålet med filminga er å formidla naturverdiane i området. Også i slike tilfelle må ein ved eventuelle løyve kunne setje vilkår med omsyn til villreinen. Direktoratet legg til grunn at anna type filming kan skje utanfor verneområda.

Direktoratet viser til at motorferdsel på vatn som er under 2 km², i utgangspunktet ikkje er tillate etter motorferdsellova, men kommunane kan gi forskrifter dersom det er særlege grunnar for det. Kommunestyret har i forskrift gitt løyve til å nytte motorbåt på dette vatnet for nærare 30 år sidan. DN kan ikkje sjå at ein etter motorferdsellova har heimel til å dispensere for bruk av motorbåt i samband med fiske eller villreinjakt. DN kan ikkje tilrå reglar innanfor eit verneområde som er i strid med anna regelverk. Direktoratet støttar elles fylkesmannen i Oppland sine tilrådingar, og anbefalar ein regel om at forvaltningsmynda kan gi løyve til bruk av båt med motor på Lundadalsvatnet i samband med organisert tilsyn med beitedyr, samt transport av varer og utstyr til Trulsbu.

7.1.2.7 Støy

Skjåk almenningsstyre tilrår at heimelen for bruk av motorisert isbor vert flytta frå forskrifta § 3 pkt.7.3 om støy til § 3 pkt. 6.3 om motorferdsle som det må søkjast om løyve til.

Fylkesmannen i Oppland og Fylkesmannen i Sogn og Fjordane meiner at vurderinga knytt til negative effektar ved bruk av motorisert isbor gjeld støy på ein stad, og tilrår at heimelen vert ståande slik den var i høyringsframlegget.

DN støttar fylkesmennene si tilråding.

7.1.3 Miljøverndepartementet si vurdering

Miljøverndepartementet viser til dei spesielle tilhøva på Lundadalsvatnet og meiner at av omsyn til sikkerheit kan det etter søknad gjevast løyve til bruk av båt med motor inntil 10 hk i samband med fiske, transport under villreinjakt, tilsyn av beitedyr, samt for transport av varer og utstyr til DNT si hytte Trulsbu. § 3, pkt 6.3.n i forskrifta er justert i tråd med dette. Vedrørande Forsvaret si naudsynte lågtflyging viser Miljøverndepartementet til kap 3.3 og tilrår eit nytt pkt 6.2.d i § 3: "*Forsvarets naudsynte lågtflyging i perioden 1.juni – 1. april*"

Vedrørande fjerning av tre langs Mysubyttvegen viser departementet til at dette er tatt inn i forskrifta § 3, pkt 2.3 d. Departementet sluttar seg elles til direktoratet og tilrår oppretting av Breheimen nasjonalpark i samsvar med vedlagte kart og forskrift. Departementet viser til at det ikkje er eksisterande energi-/kraftanlegg innafor framlegget til nasjonalpark. Forvaltningsstyresmakta kan gi løyve til naudsynt motorferdsle i samband med snømåling, drift, vedlikehald og oppgradering/fornyng av eksisterande kraftanlegg som ligg utafør parken. Vedrørande eit eventuelt Nørdre Juva småkraftverk viser departementet til at eit slikt prosjekt ikkje er konsesjonssøkt. Ved ei eventuell konsesjonshandsaming vil mellom anna verneverdiane vere ei viktig del av den totale vurderinga. Dersom eit slikt prosjekt i framtida skulle få konsesjon, må ein gjere ei vurdering av om dette eventuelt kan skje innafor verneområdet gjennom ein dispensasjon, eller ved ei eventuell grensending for nasjonalparken.

7.2 Strynefjellet landskapsvernområde

7.2.1 Forskriftene

7.2.1.1 Inngrep i landskapet

Ein hytteeigar ønskjer at forskrifta skal opne for å kunne sette opp kassar for utstyr og proviant ved fiskevatn, og at ein skal kunne få løyve til å sette opp naust. Statens Vegvesen peikar på at Gamle Strynefjellsveg er nasjonal turistveg, og vil bli freda etter kulturminnelova. Statens Vegvesen ønskjer å halde fram prinsippet om avgrensa stopp og rast og enkel informasjon og markering bl.a. når det gjeld kulturminne. Statens vegvesen ønskjer noko betre markering av traseen for vandring. Drift av Gamle Strynefjellsveg som kulturminne krev grus, som vert henta frå deponi i grusgruve i Mårådalen, og Statens vegvesen ønskjer å halde fram med dette.

Fylkesmannen i Oppland vil poengtere at ein bør vere varsam med tiltak i dette området, av omsyn til villrein. Fylkesmannen meiner at tekniske inngrep som naust vil kunne virke negativt på landskapet sin art og karakter og ønskjer difor ikkje at det skal kunne gjevast løyve til dette. Fylkesmannen viser også til at det må søkjast om løyve for opplag av båt, og at det i forvaltningsplanen skal gjevast nærare retningslinjer for dette. Fiskevatna i Strynefjellet landskapsvernområde ligg nær bilveg, og fylkesmannen i Oppland meiner dette tilseier at ein ikkje bør tillate plassering av utstyrsassar for fiske i dette verneområdet.

Fylkesmannen viser til at forskrifta opnar for at det kan gjevast løyve til oppsetting av skilt. Når det gjelder grusdeponiet, ga fylkesmannen tidlegare i prosessen munnleg løyve til mellomlagring av masser. Det kan ikkje lagrast ytterlegare masser her, jf. framlegget til forskrift. Når dette mellomlageret er tomt, bør det settast krav til at området vert tilpynta.

DN presiserer at grusdeponiet verkar negativt på landskapet sin art og karakter. Direktoratet meiner difor at ein ikkje skal gi løyve til tiltak av ein slik art og som kan skje utanfor verneområda. DN støttar fylkesmannen si tilråding.

7.2.1.2 Ferdsel

Ottadalen villreinnemnd og Ottadalen villreinutval ønskjer at tida med bandtvang vert utvida ytterligare, slik at perioden startar 1. februar. Norges jeger- og fiskerforbund ønskjer at ein tek ut den generelle utvidinga av bandtvangstida frå forskrifta.

Fylkesmannen i Oppland konstaterer at det er ulike syn på bandtvangstid. Fylkesmannen viser til at det er viktige kalvingsområde for villrein i dette og nærliggande område. Fylkesmannen meiner at det av omsyn til dette og kalvingstida er rett å utvide tida for bandtvang ein månad i forkant, slik det er føreslege i høyringsframlegget.

DN støttar fylkesmannen si tilråding.

7.2.1.3 Motorferdsel

Av omsynet til reiselivet ønskjer Skjåk kommune, Destinasjon Geirangerfjord Trollstigen, Skjåk senterparti og Skjåk arbeiderparti at opning av Gamle Strynefjellsveg skjer seinast 10. juni. Grotli høgfjellshotell ønskjer at gamle Strynefjellsveg kan opnast for biltrafikk tidlegare enn høyringsforslaget legg opp til. Reisemål Stryn og Nordfjord,

Stryn kommune, NHO Reiseliv Vest-Norge og NHO Reiseliv Innlandet ønskjer at snøbrøyting av Gamle Strynefjellsveg kan skje frå 25. mai. Ottadalen villreinnemnd og Ottadalen villreinnutval aksepterer at gamle Strynefjellsveg vert opna den 10. juni, og at snøbrøyting kan starte 14 dagar før opninga under føresetnad av at brøytekantar/skjeringar ikkje er til fare eller hinder for at reinen kan passere vegen. Skjåk almenningsstyre ber om å vurdere molding av gamle Strynefjellsveg frå beltekøyretøy slik at vegen kan opnast 10. juni. Samstundes må dette vurderast opp mot villreinen sin bruk av området. Dei føreset at transport av ved er dekt under "varer og utstyr", om ikkje ønskjer dei det inn. Grotli høgfjellshotell påpeikar at det er viktig at moglegheitene for å køyre opp skiløype er førutsigbart. Dei ønskjer difor at det vert gjeve fleirårige løyve til løypekøyting, t.d. 5 år frå starten med ei evaluering etterpå. Skjåk skiløyper ønskjer å kunne køyre opp skiløypa heilt vest til fylkesgrensa. Norges jeger- og fiskeforbund ønskjer at forskrifta opnar for motorisert uttransport av felt elg og hjort, sjølv om det ikkje føreligg noko behov for dette i dag.

Fylkesmannen i Oppland viser til at dette og nærliggande område er svært viktige trekk- og kalvingsområde for villrein. Fylkesmannen konstaterer at tidspunktet for når vegen vert opna etter vinteren er viktig for reiselivet, og ønskjer å ta omsyn til dette. Ut frå dette, og ei vurdering av omsynet til villrein, tilrår fylkesmannen at vegen kan opnast for ordinær biltrafikk frå 10. juni. Det bør i forvaltningsplanen settast vilkår om at snøbrøytinga som hovudregel ikkje bør skje tidlegare enn to veker før dette og at brøytekantane skal vere slik at villreinen kan passere. Fylkesmannen tilrår ei presisering i forskrifta om at det kan gjevast løyve til motorisert ferdsel i samband med molding/kalking for snøsmelting av gamle Strynefjellsveg. Fylkesmannen meiner oppkøyting av skiløyper heilt vest til fylkesgrensa vil vere uheldig for villrein.

DN støttar fylkesmannen si tilråding.

7.2.2 Miljøverndepartementet si vurdering

Miljøverndepartementet viser til kap 3.3 til vedrørande Forsvaret si naudsynte lågtflyging og tilrår eit nytt pkt 6.2.e i § 3: "Forsvarets naudsynte lågtflyging i perioden 1.juni – 1. april"

Miljøverndepartementet meiner eventuelt framtidig behov for motorisert uttransport av felt elg og hjort må vurderast dersom det blir aktuelt i framtida. Departementet sluttar seg elles til direktoratet og tilrår oppretting av Strynefjellet landskapsvernområde i samsvar med vedlagte kart og forskrift.

7.3 Mysubytta landskapsvernområde

7.3.1 Avgrensing

Sætereigarane på Mysubytta ønskjer at grensa mellom Mysubytta landskapsvernområde og Røykjeskålvatnet blir trekt lengre nedover frå vegen enn 15 meter slik det er i framlegget, for å kunne opne for utsikt frå vegen ved å hogge tre. Mysubyttvegen ønskjer også å flytte grensa, til 100 m under vegen. Dei fryktar at det vert krav om at masse frå reinsk av grøfter og skråningar må transporterast bort og gjere vedlikehaldet dyrare. Dei syner og til at dei tidlegare tok ut ved i nærområdet til vegen.

Fylkesmannen i Oppland viser til at framlegget til grense mellom Mysubytta landskapsvernområde og Røykjeskålvatnet naturreservat føl vegen 15 m frå midtlinja.

Fylkesmannen ønsker ikkje å endre denne naturlege avgrensinga. Fylkesmannen meiner at ein vil finne praktiske løysingar i den vidare forvaltninga når det gjeld reinsk av grøfter og skråningar. Når det gjeld hogst viser fylkesmannen til at forskrifta opnar for hogst i Mysubytta landskapsvernområde.

DN støttar fylkesmannen si tilråding om avgrensing av verneområdet og viser elles til kap. 6.4 om tilråding om nasjonalpark som aktuell verneform sør for vegen. I tråd med forskrifta for den føreslegne nasjonalparken kan forvaltningsmynda gi løyve til plukkhogst av bjørk langs Mysubyttvegen etter retningsliner fastsette i forvaltningsplanen. Det er såleis teke omsyn til innspelet om eventuelle utsiktspunkt langs vegen.

7.3.2 Forskrifter

7.3.2.1 Inngrep i landskapet

Setereigarane på Mysubytta ønsker at ombygging og utviding av seterhus/fjøs for jordbruksføremål som mjølkeproduksjon og attåtnæringar, skal vere tillate utan søknad frå verneforskrifta. Dei ønsker eit varig grusuttak til vedlikehald av vegen inn til Mysubytta som er tilfredsstillande i høve til mengde og avstand. Mysubyttvegen ønsker at vedlikehald og uttak av masser til veggrus må kunne fortsetje som før. Skjåk almenningssyre uttalar at om verneforskrifta ikkje opnar for grusuttak, må det bli gitt erstatning for dei som eig vegen frå Sota inn til Mysubytta.

Fylkesmannen i Oppland viser til at det kan gjevast løyve til oppsetting av nye bygningar til jordbruksføremål og til utviding av bygningar. Føremålet med Mysubytta landskapsvernområde er mellom anna å ta vare på eit vakkert natur- og kulturlandskap. Det er difor viktig at forvaltningsmynda kan vurdere tiltak som kan virke inn på landskapet, som oppsetting av nye bygningar og utviding av bygningar. Fylkesmannen ser at det er behov for å vedlikehalde vegen inn til Mysubytta. Det vart utarbeida ein rapport om grusførekostar til vedlikehald av denne vegen som ein del av arbeidet med verneplanen. Fylkesmannen meiner at uttak av grus vil virke negativt inn på landskapet og vil vere i strid med verneføremålet og tilrår difor ikkje at det vert opna for slike inngrep i landskapsvernområdet. Erstatning er omtala i kap.6.9.

DN støttar fylkesmannen si tilråding.

7.3.2.2 Motorferdsel

Skjåk almenningssyre føreset at transport av ved er dekt under ”varer og utstyr”, om ikkje ønsker dei det inn.

Fylkesmannen i Oppland meiner at ved kan køyrast inn til hytter og setre i landskapsvernområdet på bilvegen om sommaren. Samstundes er det behov for å kunne køyre ved, i tillegg til varer og utstyr, gjennom delar av landskapsvernområdet, til hytter ved Syrtbyttvatnet. Fylkesmannen tilrår difor at verneforskrifta vert justert slik at det også kan gjevast løyve til transport av ved på snøskuter gjennom landskapsvernområdet.

DN støttar Fylkesmannen si tilråding.

7.3.2.3 Støy

Fylkesmannen anbefaler at det i tillegg til hogging av ved vert teke inne ein regel om at det kan gjevast løyve til rydding av kratt i samsvar med forvaltningsplan. DN er støttar dette og tilrår at det i § 3 pkt 7.3 vert lagt til at regelen ikkje er til hinder for bruk av krattfjernar.

7.3.3 Miljøverndepartementet si vurdering

Miljøverndepartementet sluttar seg elles til direktoratet og tilrår oppretting av Mysubytta landskapsvernområde i samsvar med vedlagte kart og forskrift.

7.4 Høydalen landskapsvernområde

7.4.1 Forskrifter

Høydalseter ANS meiner at ein bør bruke nemningane Søre og Nordre Høydalen i staden for Søre og Nordre Høydalen seter i forskrifta.

Fylkesmannen i Oppland viser til at verneforskriftene bør vere mest mogleg presise, og nemningane Søre Høydalen seter og Nordre Høydalen seter er nytta i forskriftene for å stadfeste tiltak knytte til desse setrene mest mogleg presist. Fylkesmannen tilrår at ein held desse nemningane i forskrifta.

DN støttar fylkesmannen si tilråding.

7.4.1.1 Inngrep i landskapet

Lom kommune og Høydalseter ANS ber om at det i forskrifta vert opna for at det kan gjevast løyve til nybygg knytt til drifta av Høydalseter fjellstue.

Næringsdrivande i Høydalen ønskjer å kunne lage traktorspor/enkel traktorveg utanfor veg for å kunne køyre fram ved. Området er attgrodd og dei tykkjer det vil vere bra for kulturlandskapet å ta ut ved herifrå. Dei syner dessutan til at det er vassvegar i Høydalen, og ønskjer at forskrifta skal opne for vedlikehalde og opprusting av desse.

Høydalsvegen trur det vil bli ei kraftig auke i bruk av og slitasje på vegen inn i landskapsvernområdet etter vernevedtaket og ønskjer difor at vernestyresmaktene gir støtte til vedlikehald av vegen. Dei forventar at offentlege etatar rustar opp vegen om dei ikkje kan ta ut grusmassar frå austenden av Høydalsvatnet til vedlikehald. Det er og behov for å sette opp et sperregjerde for beitedyr på ein stad langs vegen og opprusting av møteplassar. Lom fjellstyre ønskjer at det vert opna for at vegen ved Høydalsseter kan leggjast om av omsyn til drifta av geitsetra. Dei har også fremja ønskje om parkering eit stykke innanfor setra. Ein grunneigar opplyser at det er planar om å bygge nytt fjøs på setra i Nordre Høydalen, at seterhuset skal restaurerast eller byggast nytt, trong for ei større trå og ein ny parkeringsplass eit stykke frå setra i retning Bukkabotnen. Ved utviding av bygningar kan vegen til Bukkabotnen måtte leggjast noko om. Han peikar på at det kan bli aktuelt med seterturisme i Nordre Høydalen, og eventuelt ønske om å byggje bru over elva Høya. Ein annan grunneigar har ønskje om å ta i bruk att Runningsetra i Søre Høydalen. Advokat Gjermund Pekeberg ønskjer at det skal vere mogleg med mindre påbygg til ei hytte innanfor landskapsvernområdet. Hydro, NVE og Luster kommune peikar på at tilkomst, også med tyngre køyretøy, på gamal anleggsveg til tverrslag til driftstunnelen mellom Middalsvatn og Storevatn, og konsesjonen har plikt

til å vedlikehalde tunnelen og tippene ved tverrslaget, og det må vere høve til naudsynt vedlikehald/opprusting og køyring på vegen.

Fylkesmannen i Oppland viser til at det er eit tunnellinislag ved Bukkabotnen, i samband med reguleringa av Storevatnet og Øvre Grønevatnet. Forskrifta opnar for drift og vedlikehald av dette anlegget. Det går ein delvis atgrodd anleggsveg inn til tunnellinislaget. Av omsyn til naudsynt drift og vedlikehald av kraftressursar knytte til tunnellinislaget tilrår fylkesmannen at det vert gjeve ein heimel for oppgradering og vedlikehald av vegen inn dit til nemnde føremål.

Fylkesmannen viser til at forskrifta opnar for at det kan gjevast løyve til riving av eksisterande bygningar, og oppføring av nye bygningar av same storleik og for same bruk. Vedlikehald av bygningar er tillate. Det kan og gjevast løyve til ombygging og utviding av bygningar i landskapsvernområdet etter søknad. Føremålet med landskapsvernområdet er mellom anna å ta vare på eit eigenarta natur- og kulturlandskap med verdfullt kulturlandskap, og området er verna mot inngrep som kan virke inn på landskapet sin art og karakter. Det kan gjevast løyve til oppføring av nye bygningar til jordbruksføremål, jf. at kulturlandskap er ein del av verneføremålet. Ut frå dette vil ikkje fylkesmannen tilrå at det vert opna for å bygge fleire utleigehytter knytte til Høydalseter fjellstue.

Fylkesmannen er kjend med at det kan vere behov for å legge om vegen noko ved geitsetra i Søre Høydalen av omsyn til drifta. Det er ein eigen heimel i forskrifta som opnar for at det kan gjevast løyve til dette. Det kan også gjevast løyve til å tilrettelegge plass for enkel parkering ved setrene. Fylkesmannen ønskjer ikkje å opne for allmenn motorferdsel på anleggsvegen inn frå Nordre Høydalen, og tilrår difor ikkje ordlyden om plassering av plass for parkering. Fylkesmannen viser og til at det kan gjevast løyve til å sette opp bru i landskapsvernområdet.

Fylkesmannen var ikkje kjend med at det er vassvegar innanfor landskapsvernområdet før høyringa. Fylkesmannen tilrår difor at forskrifta opnar for vedlikehald av desse og for motorferdsle i samband med vedlikehaldet, på same måte som i nasjonalparken. Ved ei inkurie vart det ikkje teken inn ein heimel i forskrifta ved høyringa om å kunne gje løyve til framføring av straum i jordleidingar til setre og andre bygningar i landskapsvernområdet, sjølv om dette er omtala i høyringsframlegget. Fylkesmannen tilrår difor at dette vert teken inn i forskrifta. Dette gjeld dersom utgangspunktet for å føre fram straum er ut frå behovet til setrene eller Høydalseter fjellstue.

Fylkesmannen viser til at deler av området gror att, og at dette er negativt i høve til verneføremålet knytt til det opne kulturlandskapet. Fylkesmannen ønskjer difor å legge til rette for uttak av ved (og kratt), men ikkje ved at det vert etablert traktorveg/køyrespor som vil gje skjemmaende inngrep.

Fylkesmannen ser at det er behov for å vedlikehalde vegen inn til Søre Høydalen. Det vart utarbeida ein rapport om mellom anna ein grusførekost for vedlikehald av denne vegen som ein del av arbeidet med verneplanen. Fylkesmannen meiner at uttak av grus vil virke negativt inn på landskapet og vil vere i strid med verneføremålet. Fylkesmannen tilrår difor ikkje at det vert opna for slike inngrep i landskapsvernområdet. Fylkesmannen tilrår at det vert utarbeida ein utvida rapport om aktuelle førekomstar av grus til vedlikehald av vegen.

Fylkesmannen viser til at det er ei telefonlinje i området og tilrår ein heimel i forskrifta for drift og vedlikehald av denne.

DN støttar fylkesmannen sine tilrådingar. DN tilrår eit eige strekpunkt i forskrifta som omhandlar drift og vedlikehald av telefonlinja i området. Direktoratet viser elles til at

forvaltningsmynda vil vurdere saka når det eventuelt kjem søknad om ombygging/utviding/nytt bygg på Runningsetra.

7.4.1.2 Plantelivet

Høydalseter ANS ønskjer at det skal vere tillate å hogge ved til Høydalseter fjellstue.

Fylkesmannen viser til at hogst av ved til hytter og setrer i landskapsvernområdet er tillate i framlegget til forskrift. Etter fylkesmannen si vurdering er attgroinga av kulturlandskapet eit trugsmål mot verneføremålet her. Fylkesmannen tilrår difor at det ikkje vert sett krav om at slik hogst berre skal vere til bruk i landskapsvernområdet. Ut frå same grunngeving tilrår Fylkesmannen også at ein i forskrifta opnar for rydding i kratt.

DN støttar Fylkesmannen si tilråding.

7.4.1.3 Motorferdsel

Næringsdrivande i Høydalen ber om at setereigarane får tilkomst til vegen frå snuplassen i Nordre Høydalen inn til Bukkabotnen om denne vert stengd med bom, for å kunne sjå etter beitedyr og ved hogst av ved. Høydalseter ANS ønskjer at forskrifta opnar for at det kan gjevast løyve til bruk av beltekøyretøy på vinterføre i samband med drift av Høydalseter fjellstue.

Fylkesmannen i Oppland meiner at det i tråd med merknadene om attgroing, ikkje vil vere tilstrekkeleg med uttransport av ved etter hogst på vinterføre på grunn av avstandane. Fylkesmannen tilrår difor at forskrifta opnar for motorisert ferdsle etter søknad, også utanfor veg, for uttransport av ved og kratt i sommarhalvåret. Slik køyring må skje skånsamt av omsyn til vegetasjon og landskap. Fylkesmannen tilrår også at det kan gjevast løyve til bruk av snøskuter i samband med drifta av Høydalseter fjellstue. Transport av gjester inngår ikkje i ein eventuell slik heimel.

Fylkesmannen tilrår at det i forskrifta vert opna for motorferdsle i samband med drift, vedlikehald og naudsynt istandsetting av telefonlinja i området.

DN viser til orienteringsmøte i Kontaktutvalet for Breheimen den 29.04.09 der det kom fram at ein i samband med tilsyn av beitedyr har behov for også å kunne køyre på anleggsvegen inn til Bukkabotnen. Direktoratet tilrår difor at det vert teke inn ein heimel i verneforskrifta om at forvaltningsmynda kan gi løyve til motorferdsel på anleggsvegen inn til Bukkabotnen i samband med tilsyn av beitedyr. DN presiserer at eventuell motorferdsel også må vere i samsvar med anna gjeldande regelverk. DN støttar elles fylkesmannen si tilråding.

7.4.1.4 Støy

Fylkesmannen føreslår at det i tillegg til hogging av ved skal vere ein heimel for å gi løyve til fjerning av kratt. DN sluttar seg til dette. DN tilrår i den samanheng at det i forskrifta § 3 pkt.7.3 vert lagt til at regelen ikkje er til hinder for bruk av krattfjerner.

7.4.2 Miljøverndepartementet si vurdering

Miljøverndepartementet sluttar seg til direktoratet om tilrår oppretting av Høydalen landskapsvernområde i samsvar med vedlagte forskrift og kart.

7.5 Mørkridsdalen landskapsvernområde

7.5.1 Avgrensing

Ein grunneigar ber om at grensa over garden vert trekt lenger unna, helst i rett linje frå Drivandefossen til knekkpunkt vest for Hødnevollen.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane ser at det er ved denne grunneigaren sin gard at grensa ned mot dalen går nærast busetnad, og går inn for å flytte denne om lag 100 meter lenger bak garden i luftlinje mot nord.

DN støttar fylkesmannen si tilråding. Verneverdiane her er store og knytte til både vassdrag, edellauvskog og opne marker. Direktoratet meiner fylkesmannen si tilråding femner om dei viktigaste areala for biologisk mangfald i området, samstundes som ein har teke omsyn til jordbruksinteressene i Mørkridsdalen. Verdiane i området er i stor grad kulturbetinga og dei er avhengige av jordbruksdrifta i Mørkridsdalen.

7.5.2 Forskrifter

7.5.2.1 Verneføremålet

Luster kommune, Fortun grunneigarlag, Skjolden grunneigarlag, Mørkrid Sameige, Bolstad og Heltne Sameige, Hauge Sameige, Skjolden bygdalag, Fjellstyret, Luster Bondelag, Luster Grunneigarlag, Luster Venstre meiner at føremålsparagrafen må endras slik at ein gjennom bruk skal stimulere til å ta vare landskapet. Det blir peika på at det skal vera høve til å utvikle næringsverksemd knytt til formidling av naturverdiar, naturopplevingar, kulturlandskap og kulturhistorie, medrekna kulturlandskapscenter i Mørkridsdalen.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane meiner formuleringa i framlegget til verneføremål er dekkande og ønskjer å halde på denne.

DN støttar fylkesmannen si tilråding.

7.5.2.2 Inngrep i landskapet

Frå grunneigarane er det peika på at elveforbyggingar langs Mørkridselva må reparerast nedafor vernegrensa, fiskefremjande tiltak, løyve til utbetring av vegen på ein skånsam måte fram til eigedomen i Dulsethaugen for framtidig drift av jord og skog, rett til oppføring av hytter på 15-20m² ved Storatjødni og ved Bølifossen for utleige og framtidige inntekter ved bruket, rett til å byggje opp sel som tidlegare er brent ned samt krav om nye bygningar og restaurering av bygningar på fleire av eigedomane.

Luster kommune peikar på at forskrifta opnar for at forvaltningsmynda kan gje løyve til oppføring av bygningar, innretningar og anlegg som er naudsynte til jordbruksføremål på stølsvollar der det er bygningar frå før. Stølane bør vere ei brukssone, og då bør det også vere mogeleg å gje løyve til oppføring av bygningar til nye, naturbaserte næringar. Formuleringa "jordbruksføremål" bør difor bytast ut med "næringsføremål" (eks. turisme).

Fortun grunneigarlag, Skjolden grunneigarlag, Mørkrid Sameige, Bolstad og Heltne Sameige, Hauge Sameige, Skjolden bygdalag, Fjellstyret, Luster Bondelag, Luster

Grunneigarlag krev rett til å byggje veg til Dulsete og Knivabakkli. Dei viser til sak i rettsapparatet (ref. Endalen) vedrørande utbetring av veg for å kunne nytta dagens jordbruksutstyr, og meiner den vil danne presedens for utbetring av jordbruksvegar i verneområdet. Det kan verta aktuelt å krevja dette ein gong i framtida. Dei krev og at det i forskrifta § 3 pkt. 1.2 må vera med eit punkt om rydding av stølsvollar. Dei meiner at vernet ikkje skal vere til hinder for gjenoppføring av bygningar, dvs at det ikkje skal vere naudsynt at forvaltningsstyresmakta må gi særskild løyve. På møte i referansegruppa blei det peikt på at kløvjavegen inn Mørkridsdalen vart nytta som vinterveg med hest for frakt av fôr, og at i dag vil snøskuter vere naturleg framkomstmiddel for tilsvarande bruk. DNT Oslo og omegn ser det som aktuelt med ny sjølvbetjeningshytte i Mørkridsdalen. Skjolden grunneigarlag vil ha rett å etablere eit "Mørkridsdalen kulturlandskapscenter" med utstillingar som formidlar natur- og kulturhistorie og stølskultur, i nær tilknytning til ein av stølane i Mørkridsdalen, eventuelt aktiv stølsdrift og tilknytt hytter for overnatting. Bakgrunnen er at ein ser eit klart potensial i turisme, ikkje minst fotturisme, i Mørkridsdalen. Norges geologiske undersøking opplyser at det er førekomstar av naturstein i dei føreslegne verneområda. Natursteinen er nytta til bygging, vedlikehald og restaurering av bygningar. For framtidig vedlikehald av bygningsmasse, særleg knytt til kulturminne i Mørkridsdalen, kan det tenkjast at små uttak av lokal mure- og hellestein vil vera ønskjeleg.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane vil peike på at "rydding av stølsvollar" er omfatta av "drift og vedlikehald av jordbruksareal i stølsområda" i forskrifta §3 pkt.1.2.d.

Fylkesmannen meiner rydding av stølsvollar er meir presist og bør inn i dette punktet i verneforskrifta.

Fylkesmannen meiner ein må ha kontroll og muligheit for å setje vilkår for oppføring av bygningar i landskapsvernområde, også ved gjenoppføring. Det er difor naudsynt at forvaltningsstyresmakta må gi særskild løyve i slike saker.

Fylkesmannen meiner det vil vere rett å få til vedlikehald av buføringsvegen inn Mørkridsdalen slik skisse til forvaltningsplan legg opp til. Det vil også innebere ei viss oppgradering, men ikkje for motorisert transport på barmark. Fylkesmannen er samd i at kløvjavegen er naturleg å nytte for transport med snøskuter om vinteren, med tilsvarande mål for vedlikehaldet. Å byggje ein veg inn Mørkridsdalen vil vere eit stort og konfliktylt inngrep som det ikkje er opning for etter verneforskrifta. Fylkesmannen viser elles til at saka i Endalen ikkje er endeleg avgjort i rettsapparatet.

Fylkesmannen ønskjer å sjå planane om sjølvbetjeningshytte i Mørkridsdalen i samanheng med planane om eit kulturlandskapscenter her, og meiner eit kulturlandskapscenter slik Skjolden grunneigarlag har presentert, bør få ei spesiell opning i verneforskriftene. Fylkesmannen meiner det vil vere feil å opne for oppføring av bygningar andre stader enn i tilknytning til stølsvollar. Innspel om nye bygningar i stølsområde, meiner fylkesmannen ein bør opne for fordi dette er saker som har ei lang forhistorie, for så å setje strek for anna enn det som går fram av verneforskrifta.

Fylkesmannen meiner det bør vere ei opning for å nytte naturstein frå området til restaurering av gamle bygningar, men ikkje for uttak til nye bygg. Fylkesmannen meiner at ein i tilfelle bør nytte den generelle unntaksparagrafen fordi omfanget truleg vil vere lite. Fylkesmannen ønskjer ikkje generelt å byte ut "jordbruksføremål" med "næringsføremål" fordi dette vil kunne gå utover verneføremålet knytt til natur- og kulturlandskap. Fylkesmannen ber likevel DN vurdere om det kan vere aktuelt å ta inn eit tillegg om "vernetilpassa næringsføremål".

DN viser til at etablering av eit verneområde blant anna skal hindre nye inngrep og tekniske installasjonar som kan forringe dei eksisterande landskapsverdiane. Direktoratet har merka seg at fylkesmannen foreslår å opna for ein dispensasjonsregel om at det kan gjevast løyve til oppføring av 8 nye bygningar i stølsområde som ikkje har direkte seter- eller jordbruksføremål. Bygningane skal danne eit kulturlandskapssenter og skal formidle natur- og kulturhistorie og stølskultur, i nær tilknytning til ein av stølane i Mørkridsdalen. Ved etablering av senteret ønskjer ein å utnytte Mørkridsdalen sitt potensial for turisme, særleg fotturisme. Det er tenkt at senteret skal kunne gi tilbod om utstillingar om geologi og stølskultur, uorganiserte og organiserte gruppeturar med overnatting, kulturlandskapsleir/familieleir med div. aktivitetar. Eksempel på aktivitetane er barneklatring i Vetlestølshaugane og på Holten, padling i Trågroi, vedhogst og strenging av veden, tilsyn med sau, blomster/insektsafari og ysting. DN kan ikkje tilrå ein slik dispensasjonsregel. Irreversible tiltak og inngrep er i utgangspunktet forbode og bør berre verte vurderte som aktuelle i område der det av omsyn til verneføremålet vil vere behov for slike tiltak. Ein meiner då tiltak i samband med skjøtsel- eller tilrettelegging for å ta vare på verneverdiane. Direktoratet kan ikkje sjå at det av omsyn til verneføremålet er behov for eit senter av denne typen slik det er skissert i innspelet. For å hindre at verneverdiar vert forringa eller går tapte har direktoratet difor ei svært restriktiv haldning med omsyn til å ha dispensasjonsheimlar i verneforskriftene som opnar for oppføring av nye bygningar. Oppføring av 8 nye bygningar i eit landskapsvernområde er eit omfattande inngrep som etter direktoratet si vurdering kan endre landskapet sin art eller karakter. Direktoratet vurderer dette til ikkje å vere i samsvar med ”Fjellteksten” i St. prp. nr. 65 (2002-2003) som seinare er følgt opp i Soria Moria-erklæringa i 2005. Direktoratet meiner elles at ideen om eit kulturlandskapssenter i Skjolden er god, gitt at det vert lagt utanfor verneområdet.

Den restriktive praksisen som direktoratet viser til er også grunnen til at direktoratet ikkje kan tilrå ein regel som gir løyve til oppføring av nye bygningar for ålmenta si friluftslivsutøving. Den typen friluftsliv som vert framheva i føremålsparagrafen er friluftslivsaktivitetar som krev liten grad av teknisk tilrettelegging eller avansert utstyr. Friluftslivet vert gjerne omtala som enkelt, blant anna fordi det ikkje føreset irreversible inngrep.

Dersom det allereie er bygningar på stølsvollane og eventuelt nye bygningar skal nyttast til jordbruksføremål, vil forvaltningsmynda kunne gi løyve til oppføring av desse i medhald av forslag til § 3 pkt. 1.3 bokstav c) i verneforskrifta. I følgje denne regelen kan forvaltningsmynda gi løyve til oppføring av bygningar, innretningar og anlegg som er naudsynte til jordbruksføremål på stølsområde der det er bygningar frå før. DN anbefaler ikkje at det vert gitt løyve til nye bygningar som ikkje skal nyttast til jordbruksføremål. DN viser til den restriktive praksisen til nye bygningar i verneområde nemnt over.

DN er usikker på innhaldet i omgrepet ”vernetilpassa næringsføremål og meiner ei slik tilføyning i forskriftene vil vere utan sjølvstendig meining. Dersom ein næringsaktivitet kan utøvast utan inngrep og ikkje kjem i strid med verneføremålet på annan måte, vil den kunne gjennomførast etter det føreslegne regelverket. DN kan difor ikkje tilrå ei slik tilføyning i vernereglane.

DN vil presisere at saka i Endalen er av ein slik art at den ikkje vil danne presedens for kløvjavegen i Mørkridsdalen.

DN støttar elles til fylkesmannen sine vurderingar og tilrådingar.

7.5.2.3 Plantelivet

Fylkeslandbruksstyret i Sogn og Fjordane går inn for å stimulere auka husdyrhald og beiting. Ein må då auke tilskot til aktivt husdyrhald, gjerne etter modell i Verdsarvområdet i Nærøyfjorden. Fortun grunneigarlag, Skjolden grunneigarlag, Mørkrid Sameige, Bolstad og Heltne Sameige, Hauge Sameige, Skjolden bygdalag, Fjellstyret, Luster Bondelag, Luster Grunneigarlag peikar på at det må bli stilt driftsmidlar/forvaltningsmidlar til rådvelde for å støtte beitedyr, kulturlandskapspleie m.m.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane meiner at kulturlandskapet i Mørkridsdalen er så viktig at det også bør nyttast forvaltningsmidlar til å oppretthalde beiting og andre tiltak for å oppretthalde kulturlandskapet i området. Når det gjeld tilvisinga til tilskotsordninga i Nærøyfjorden, er det særleg ordninga med beitetilskot som vil vere aktuell å overføre til Mørkridsdalen og Vigdalen.

DN ser også at skjøtsel vil vere viktig for å ta vare på verneverdiane på ein tilfredsstillande måte. Direktoratet viser til kap. 6.9 om at dei økonomiske rammene til dette vil vere avhengig av den årlege økonomiske utviklinga og budsjettsituasjonen.

7.5.2.4 Motorferdsel

Fortun grunneigarlag, Skjolden grunneigarlag, Mørkrid Sameige, Bolstad og Heltne Sameige, Hauge Sameige, Skjolden bygdalag, Fjellstyret, Luster Bondelag, Luster Grunneigarlag vil ha følgjande endringar: Under forskrifta § 3 pkt. 6.2 må følgjande punkt med: landing med sjøfly på Åsetevatnet og varig fritak frå 300 m grensa for flyging til Osen. I forskrifta § 3 pkt. 6.3 g må elg og hjort endrast til storvilt, i pkt 6.3 h) må delen "gjennom leigekøyringsordninga" fjernast for grunneigar, fordi det er fleire av grunneigarane som har snøskuter sjølve. Dei meiner også at når reindrifta kan få fleirårige løyve for at næringa skal kunna utøvast på ein tilfredsstillande måte, må det også gjelda for landbruksnæringa. Ein grunneigar ber om at § 3 6.3 b, d, e, f, h (kan gi løyve) vert flytta til pkt. 6.2 (er tillate, når denne transporten vert utført i samsvar med dei kommunale retningslinjene).

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane går inn for eit unntak frå forbodet mot lågtflyging under 300 m, for helikoptertransport mellom Mørkrid og Osen. Fylkesmannen peikar på at det vil vere upraktisk og medføre lite føremålstenleg flyging om ein må flyga utanom verneområdet. Fylkesmannen går også inn for at verneforskrifta opnar for at det kan gjevast løyve til å lande med sjøfly på Åsetevatnet for transport av varer og utstyr til stølshus og hytter ved Osen. Fylkesmannen meiner at å endre § 3 pkt. 6.3. "elg og hjort" til "storvilt" er å gå lenger enn lov om motorferdsel i utmark og vassdrag, noko det ikkje er dekning for. Fylkesmannen kan difor ikkje gå inn for dette. Fylkesmannen er samd i at grunneigar sjølv må kunne få løyve til transport av materialar, varer og utstyr til hyttene, og ikkje at ein ikkje skal måtte nytte leigekøyringsordning. Det er ein mangel at ikkje helikopter er med i regelen om at forvaltningsmynda kan gi løyve til motorferdsel i samband med restaurering og vedlikehald av stølshus, leiting etter beitedyr, transport av materialar, varer og utstyr til hytter og stølshus. Forskrifta bør også gjelde transport av ved.

Fylkesmannen meiner at samanlikninga med reindriftsnæringa ikkje er god nok til å følgje opp dette. Fylkesmannen går mot at § 3 pkt. under 6.3 vert flytta til 6.2, fordi det inneber at ein ikkje vil ha høve til å regulere motorferdsel. Fylkesmannen er innstilt på at det vert gjeve fleirårige løyve sidan dette gjeld nyttetransport.

DN støtter fylkesmannen si tilråding om løyve for lågtflyging med helikopter mellom Mørkrid og Osen fordi dette alternativet som vil generere minst motorferdsel i området samla sett. Ein mindre del av Åsetvatnet og Osen ligg utanfor vernegrensene. Det er eit mål å halde motorferdsla i verneområda på eit lågast mogleg nivå. Ved frakt av varer og utstyr til hytter og bygningar som ligg utanfor verneområde bør ein i størst mogleg grad unngå motorferdsel i verneområda. Direktoratet meiner ein ved bruk av helikopter mellom Mørkrid og Osen bør kunne dekke det aktuelle behovet for frakt av varer og utstyr i området. DN kan difor ikkje tilrå dispensasjonsregel for dette. Direktoratet presiserer at det i forslaget til verneforskrifter som var på høyring var dispensasjonsheimlar som opna for bruk av lett beltekjøretøy eller luftfartøy for transport i samband med restaurering og vedlikehald av stølshus, leiting etter beitedyr, transport av materialar, varer og utstyr. Direktoratet støttar elles fylkesmannen si tilråding.

7.5.2.5 Ureining

Ein grunneigar ber om at § 3 pkt. 7 i forskrifta om forbod mot ureining ikkje må gjelde utandørs lagring av gjerdemateriell.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane er samd i at gjerdeutstyr og gjerdemateriell må kunne lagrast utandørs på og i tilknytning til stølsvollar, og går inn for å endre dette i forskrifta.

DN støttar fylkesmannen si tilråding, men presiserer at i den grad det er mogleg bør gjerdemateriell plasserast på stader der det er lite synleg i terrenget.

7.5.2.6 Forvaltning av landskapsvernområdet

Ein grunneigar, Fortun grunneigarlag, Skjolden grunneigarlag, Mørkrid Sameige, Bolstad og Heltne Sameige, Hauge Sameige, Skjolden bygdalag, Fjellstyret, Luster Bondelag, Luster Grunneigarlag peikar på at det i verneplanprosessen har vore klart at det skal utarbeidast ein skjøtselsplan for Mørkridsdalen. Ein grunneigar peikar på at det må friske midlar til for å halde kulturlandskapet vedlike. Midlane må gå over fleire år.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane er samd i at det skal og må utarbeidast ein skjøtselsplan for Mørkridsdalen landskapsvernområde, som ei oppfølging av forvaltningsplanen for alle verneområda i Breheimen – Mørkridsdalen. Dette er naudsynt for å kunne følgje opp den delen av verneføremålet som gjeld kulturlandskapet og ivaretaking av stølane.

DN viser til sin merknad om dette i kap. 6.8.3.

7.5.3 Miljøverndepartementets vurdering

Miljøverndepartementet viser til at eit av dei utvalte pilotprosjekta i målstyrt forvaltning er i Mørkridsdalen; ”Naturbasert turisme i framlegget til Mørkridsdalen landskapsvernområde.”

Mørkridsdalen naturoppleving utviklar tilbod knytt til m.a. kajakkpadling, camp m.m. i samband med Åsetevatnet. Prosjektet er initiert av grunneigarane. Dei ønskjer å tilby

turistar ei naturoppleving med tur med kløvhest, kajakkpadling på Åsetevatnet, kortare fotturar ut frå ein camp ved Åsetevatnet ol. Aktivitetane vil bli følgt for å sjå korleis dei påverkar terrenget med slitasje, påverking av fuglelivet, besøksregistrering av turistar, slitasje rund camp-området osv. Føremålet er å utvikle metodar som ein kan bruke også andre stader til å følgje med på korleis reiseliv knytt til verneområde verker inn på verneverdiane og ein kan gjøre endringar dersom slitasjen blir for stor og påverkar målet med vernet negativt. Departementet viser til at rydding av stølsvollar er innarbeid i forskrifta § 3 pkt. 1.2 d.

Miljøverndepartementet viser til at føremålet med å verne Mørkridsdalen landskapsvernområde m.a. er å ta vare på eit eigenarta og vakkert natur- og kulturlandskap. Det er difor primært ikkje ønskjeleg med nye bygningar innafor eit slikt området fordi det kan endre landskapet sin art eller karakter. Dei skisserte planane for eit kulturlandskapscenter knytt til eksisterande stølsområde er etter departementet sin vurdering interessant med tanke på m.a. formidling av natur- og kulturhistorie og stølskultur. Departementet meiner at eit slikt center primært bør lokaliserast utafor verneområdet eller ved at ein tek i bruk eksisterande bygningar innafor verneområdet. Departementet tilrår at i arbeidet med forvaltningsplanen skal dei partane det gjeld, gjere ein heilskapleg vurdering av om det er slike alternative lokaliseringar i tilknytning til verneområdet. Dersom ein ikkje finn fram til andre egna lokaliseringar, skal forvaltningsstyresmakta i denne spesielle saka gi løyve til oppføring av maksimalt 8 nye bygningar knytt til eksisterande stølsmiljø. Utforminga av eventuelle nye bygningar må skje i nært samarbeid med forvaltningsstyresmakta slik at dei blir tilpassa terrenget og eksisterande byggeskikk. Det er og ein føresetnad at ei slik eventuell etablering av eit kulturlandskapscenter ikkje må føre til auka motorisert ferdsel. Forskrifta er tilpassa at forvaltningsstyresmakta gir løyve til etablering av eit kulturlandskapscenter, jf § 3 pkt 1.3.n Departementet sluttar seg elles til direktoratet og tilrår oppretting av Mørkridsdalen i samsvar med vedlagte forskrift og kart.

7.6 **Vigdalen landskapsvernområde**

7.6.1 Avgrensing

Luster kommune meiner grensa for landskapsvernområdet der ho kryssar Vigdøla bør flyttast over fossen slik at den tidlegare planlagde traktorvegen frå Vårstølen til Grøyttehaugane kan forlengast med bru over til Breisetesida. Sage kraftverk og Luster kommune ber om at grensa vert justert nordaust for Smørvivatnet for noko auka regulering (truleg kring 5 m) av vatnet i samband med oppgradering av dammen. NVE peikar også på at det må kontrollerast at grensa ligg utanfor høgste regulerte vasstand ved Smørvivatnet på kote 792, samt at ytterlegare regulering av Kringlevatn er plassert i kat. I i Samla Plan.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane rår til å endre grensa ved Smørvivatnet slik at det kan gjerast noko auka regulering av vatnet i samband med oppgradering av dammen. Fylkesmannen tilrår ikkje endring av grensa i Vigdalen både fordi fossen er ein viktig del av verneverdiane, samt at det er uvanleg store kvartærgeologiske verneverdiar knytte til morenesystem ved Breisetestølen, Vigdalstølen og ned mot grensa.

DN støttar fylkesmannen sine vurderingar og tilråding.

7.6.2 Forskrifter

7.6.2.1 Verneføremålet

Luster kommune, Fortun grunneigarlag, Skjolden grunneigarlag, Mørkrid Sameige, Bolstad og Heltne Sameige, Hauge Sameige, Skjolden bygdalag, Fjellstyret, Luster Bondelag, Luster Grunneigarlag og Luster Venstre meiner at føremålsparagrafen må endras slik at ein gjennom bruk skal stimulere til å ta vare landskapet. På Ope møte i Jostedalen i Luster kom det framlegg om å ta inn kulturminne i verneføremålet fordi her er mange dyregraver og andre fangstanlegg.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane er samd i at kulturminne må kome tydelegare fram i verneføremålet, men meiner elles at formuleringa i framlegget til verneføremål er dekkande og ønskjer å halde på denne.

DN støttar fylkesmannen si vurdering.

7.6.2.2 Inngrep i landskapet

Ein grunneigar ber om at det vert høve til å setje opp bru og samlekve på Breisetesida av Vigdøla for å lette arbeidet med beitedyr i området. Fortun grunneigarlag, Skjolden grunneigarlag, Mørkrid Sameige, Bolstad og Heltne Sameige, Hauge Sameige, Skjolden bygdalag, Fjellstyret, Luster Bondelag, Luster Grunneigarlag tek opp at det kan verte aktuelt å byggja veg fram til Breisete for transport av dyr til/frå beite. Dei krev at det under § 3 pkt. 1.2 må vere eit pkt. som omhandlar rydding av stølsvollar. Dei tek også opp at sankelaget i Luster har planar om oppsetting av tilsynshytte ved Øystølsreset – Hamarsdalen, samt at § 3 pkt. 1.3 b) om gjenoppføring av bygningar bør flyttast til pkt. 1.2. Jostedal bondelag, Jostedal fjellstyre, Jostedal grunneigarlag, Jostedal bygdalag og Vigdalen grendalag peikar på at stølar må kunne nyttast til tradisjonell bruk etter tidas krav, eks. fellesfjøs, tankhenting.

Luster kommune peikar på at forskriftene for landskapsvernområde opnar for at forvaltningsmynda kan gi løyve til oppføring av bygningar, innretningar og anlegg som er naudsyntee til jordbruksføremål på stølsvollar der det er bygningar frå før. Stølane bør vera ei brukssone, og då bør det også vera mogeleg å gje løyve til oppføring av bygningar til nye, naturbaserte næringar. Formuleringa ”jordbruksføremål” bør difor byttast ut med ”næringsføremål”, eks. turisme.

Statkraft Energi AS vil helst at alle installasjonar vert liggjande utanom eit verneområde i Vigdalen, og ber om at dispensasjonar for drift og vedlikehald, tyngre vedlikehalds- og opprustningsoppgåver samt snømålingar er direkte heimla i verneforskrifta, jf. § 3 pkt., 1.3g etter søknad, og ønskjer generelt unntak heimla i forskrifta § 3 pkt. 1.2, ikkje berre for ”akutt utfall av energi- og kraftanlegg”.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane vil peike på at ”rydding av stølsvollar” er omfatta av ”drift og vedlikehald av jordbruksareal i stølsområde” i § 3 pkt. 1.2.d. Fylkesmannen meiner rydding av stølsvollar er meir presist og bør inn i dette punktet i verneforskrifta. Fylkesmannen går mot å flytte 1.3b (kan gjevast løyve) til 1.2 (ikkje til hinder for) fordi ein må ha kontroll og setje vilkår med oppføring av bygningar i landskapsvernområde, også ved gjenoppføring. Fylkesmannen går inn for at det etter søknad vert høve til å setje opp bru og samlekve på Breisetesida av Vigdøla nedafor stølen og like innafor grensa, for å lette arbeidet med beitedyr i området, og eventuelt handsama etter den generelle unntaksparagrafen. Fylkesmannen ønskjer ikkje å opne for å byggje veg fram til Breisete,

noko som vil vere eit stort inngrep i eit landskap med svært store kvartærgeologiske verdier.

Fylkesmannen meiner at tyngre vedlikehalds- og opprustingsoppgåver på kraftanlegg skal skje etter søknad for at forvaltningsmynda skal kunne setje vilkår m.a. til utsjånad.

Fylkesmannen går inn for at det kan setjast opp ei tilsynshytte for beiting ved Øystølsresett jf. verneforskrifta § 3 pkt 1.3.c. Nøyaktig plassering må avgjerast på synfaring. Det vil etter fylkesmannen sitt syn vere feil å opne for at stølane uavgrensa skal kunne nyttast etter tidas krav som t.d. tankhenting, for det føreset bygging av veg. Bygging av veg vil vere i strid med verneverdiane i området. Å nytte stølar til nye naturbaserte næringar slik Luster kommune gjer framlegg på kan vere aktuelt, men må vurderast frå sak til sak, dvs. om det går utover stølsmiljøet. Fylkesmannen ønskjer ikkje generelt å byte ut "jordbruksføremaal" med "næringsføremaal" fordi dette vil kunne gå utover verneføremalet knytt til natur og kulturlandskap, men ber DN vurdere om eit tillegg om "vernetilpassa næringsføremaal" kan vere aktuelt å ta inn.

Fylkesmannen meiner at det kan gjevast løyve til "*parkering av maskiner som er naudsynthe for jordbruksføremaal*", og tilrår å teke dette inn forskrifta da dette tidlegare ikkje var teke med. Fylkesmannen meiner og at gjerdeutstyr og gjerdemateriell må kunne lagrast utandørs på og i tilknytning til stølsvollar, og går inn for å endre dette i forskrifta.

DN støttar fylkesmannen si vurdering om at det bør vere høve til å setje opp ei bru og samlekve på Breisettesida av Vigdøla, nedanfor stølen og like innanfor grensa til verneområdet. I følgje framlegget til verneforskrift er vernet ikkje til hinder for sanketrøer og naudsynt gjerding i tilknytning til stølsområde i samsvar med retningslinjer fastsette i forvaltningsplan. Sjølv om samlekveet ikkje vert liggjande på sjølve stølsområdet, vil det etablerast i tilknytning til stølen og dermed kunne setjast opp etter retningslinjer fastsette i forvaltningsplan. Bygging av bruer kan forvaltningsstyremakta gi dispensasjon til i medhald av verneforkrifta sin § 3 pkt 1.3 bokstav e). Når det gjeld innspelet om det i tillegg til jordbruksføremaal skal kunne gjevast løyve til tiltak og inngrep som har "vernetilpassa næringsføremaal", viser DN til sin vurdering i kap. 7.5.2.2.

DN er elles samd i fylkesmannen sine merknader.

7.6.2.3 Plantelivet

Fylkeslandbruksstyret i Sogn og Fjordane går inn for å stimulere auka husdyrhald og beiting, ein må då auke tilskot til aktivt husdyrhald, gjerne etter modell i Verdsarvområdet i Nærøyfjorden. Jostedal fjellstyre, Jostedal grunneigarlag, Jostedal bygdelag og Vigdalen grendalag peikar på at landbruket i Jostedalen/Vigdalen er ein del av kulturlandskapet og for å oppretthalde tradisjonelt landbruk må særleg beitetilskotet aukast betydeleg.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane meiner at kulturlandskapet i Vigdalen er så viktig at det også bør nyttast forvaltningsmidlar til å oppretthalde beiting og andre tiltak for å oppretthalde kulturlandskapet i området.

DN ser også at skjøtsel vil vere viktig for å ta vare på verneverdiane på ein tilfredsstillande måte. Direktoratet viser til kap. 6.9 om at dei økonomiske rammene til dette vil vere avhengig av den årlege økonomiske utviklinga og budsjettsituasjonen.

7.6.2.4 Motorferdsel

Fortun grunneigarlag, Skjolden grunneigarlag, Mørkrid Sameige, Bolstad og Heltne Sameige, Hauge Sameige, Skjolden bygdalag, Fjellstyret, Luster Bondelag, Luster Grunneigarlag vil ha følgjande endringar: I forskrifta § 3 pkt. 6.3 må elg og hjort endrast til storvilt, i pkt 6.3 h) må delen ”gjennom leigekøyringsordninga” fjernast for grunneigar, fordi det er fleire av grunneigarane som har snøskuter sjølve. Dei meiner også at når reindrifta kan få fleirårige løyve for at næringa skal kunna utøvast på ein tilfredsstillande måte, må det også gjelda for landbruksnæringa. Jostedal Bondelag peikar på at ein må ha høve til å nytta helikopter i samband med restaurering og vedlikehald av stølshus, leiting etter beitedyr o.a.

Statkraft Energi AS meiner at det i forskriftene vert gjeve direkte løyve til tiltak og motorferdsle knytt til drifta av anlegga til sine i og i tilknytning til verneområde, dvs. etter § 3 pkt. 6.2.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane meiner at å endre § 3 pkt. 6.3. ”elg og hjort” til ”storvilt” er å gå lenger enn lov om motorferdsel i utmark og vassdrag, noko det ikkje er dekning for, og må difor avvisast. Fylkesmannen er samd i at grunneigar sjølv må kunne få løyve til transport av materialar, varer og utstyr til hyttene, slik at dei ikkje må nytte leigekøyringsordning. Fylkesmannen meiner dette må avklarast gjennom forvaltningsplanen. Det er ein mangel i verneforskrifta som må rettast opp at ikkje helikopter ligg inne som transportmiddel i samband med restaurering og vedlikehald av stølshus, leiting etter beitedyr, transport av materialar, varer og utstyr til hytter og stølshus. Fylkesmannen rår til at dette vert teke inn. Forskrifta må også ha opning for transport av ved.

Fylkesmannen meiner at samanlikninga med reindriftsnæringa ikkje er god nok til å følgje opp dette.

Fylkesmannen meiner at Statkraft Energi AS må kunne få fleirårige løyve etter oppsett av plan for drift av sine anlegg, snømålingar o.a., og viser til arbeidet med forvaltningsplan.

DN viser til sin merknad om manglande høve til å kunne nytte helikopter i kap. 7.5.2.6 vedrørende same forhold i Mørkridsdalen landskapsvernområde. DN støttar elles fylkesmannen sine tilrådingar.

7.6.3 Miljøverndepartementet si vurdering

Miljøverndepartementet viser til drøfting og synfaring fylkesmannen har hatt med grunneigarar og Luster kommune i juni 2009 for å finne ei akseptabel løysing for å plassere samlekve for beitedyr i tilknytning til Breisetstølen. Departementet meiner at forvaltningsstyresmakta i samarbeid med dei det gjeld må finne fram til ei løysing på plassering av samlekve i samband med forvaltningsplanen. Når det gjeld rydding av stølsvollar, viser departementet til at dette er innarbeid i forskrifta § 3 pkt. 1.2 d. Departementet viser til at det ligg 3-4 inntak frå Jostedalsutbygginga, samt nokre tersklar innanfor verneframlegget. Vernet er ikkje til hinder for drift og vedlikehald av disse. Departementet visert til at føremålet med opprettinga av Vigdalen landskapsvernområde ikkje er knytt direkte til villreinen, men Vigdalen kan få ein funksjon i samband med eventuell tilbakeføring av villreinen i søre del av Ottadalen villreinområde. Vernet er derfor ikkje til hinder for iverksetting av tiltak i samband med dette, jf. forskrifta § 3 pkt 3 d.

Departementet sluttar seg elles til direktoratet og tilrår vern av Vigdalen landskapsvernområde i samsvar med vedlagte forskrift og kart.

7.7 Høyrokampen naturreservat

7.7.1 Avgrensing

Lom kommune ber om at det vert vurdert å flytte vernegrensa langs Bøvertunvatnet noko lengre unna riksveg 55, slik at det blir rom for naudsynt vegutviding og rassikring for ein eventuell framtidig heilårsveg. Luster kommune peikar på at grensa for Høyrokampen naturreservat er trekt 15 m frå midtlinja av eksisterande veg langs Bøvertunvatnet, noko som vil gjera det vanskeleg å gjennomføra eventuelt framtidige rassikringstiltak langs vatnet. Bøvertjønningen hytteforening er tilfreds med at alle hyttene ved Bøvertjønningen i Lom og vegen der er haldne utanfor det føreslegne naturreservatet. Forum for natur og friluftsliv i Oppland uttalar at det er viktig at Høyrokampen naturreservat ikkje vert ytterlegare redusert. Dei syner til at reduksjonane frå utgreiingsområdet til høyringsframlegget allereie er uheldig grunna at verdifulle plantelokalitetar fell utanfor naturreservatet.

Fylkesmannen i Oppland viser til at framlegget til grenser langs Bøvertunvatnet går eit stykke ovanfor vegen langs austre enden av vatnet, og så ned mot vegen og langs denne, 15 m frå midtlinja, på oppsida av vegen til vestenda Bøvertunvatnet. På oppsida av vegen og heilt ned til vegen er det store botaniske verdier. Det er registrert mange raudlista artar i dette området, både sopp, lav og karplanter. Ut frå dei botaniske registreringane som er gjort, omsynet til mogleg framtidig vegutbygging og terrengformasjonane i området tilrår fylkesmannen at grensa vert trekt noko lenger ovanfor vegen på ein ytterlegare strekning langs austre del av vatnet. Lenger vest vil ei eventuell utviding vere i konflikt med fleire sjeldne artar. Det vil vere betre at ei utviding av vegen skjer på nedsida, mot vatnet, av omsyn til verneverdiane. Dei største botaniske verdiane er knytte til den vestre delen av oppsida av vegen. Dei botaniske verdiane er ikkje like godt kartlagt lengre aust. Om det skulle kome eit konkret ønskje om utviding av vegen, meiner fylkesmannen at det difor må gjennomførast ytterlegare botaniske undersøkingar og nærare vurderingar. Fylkesmannen har i tillegg lagt stor vekt på omsynet til rassikring i verneforskrifta. Det er undervegs i verneplanarbeidet gjeve løyve til og etablert to rassikringsvollar innanfor naturreservatet, i dialog med kommunen, Statens vegvesen og fjellstyret.

DN støttar Fylkesmannen sine vurderingar.

7.7.2 Forskrifter

7.7.2.1 Verneføremålet

Bøvertjønningen hytteforening er positive til å ta vare på plantelivet i området for framtida. Riksantikvaren kommenterar at fleire av vernereglane vil ha positiv verknad i høve til sikring og forvaltning av kulturminne, sjølv om kulturminne ikkje går inn i føremålet for vern. I samband med dette påpeikar dei at det kan finnast automatisk freda kulturminne som enno ikkje er kjende i området.

Fylkesmannen i Oppland tek kommentarane til orientering.

DN har merka seg innspela.

7.7.2.2 Inngrep i landskapet

Bøvertjønning hytteforening ønskjer å kunne føre fram elektrisk straum til hyttene. Hytteforeninga har og kommentarar om tiltak utanfor verneområda knytte til bruk av veg, vedlikehald av hyttene og etablering av brønnar.

Fylkesmannen i Oppland viser til at forskrifta opnar for at det kan gjevast løyve til framføring av straum i jordleidningar. Fylkesmannen har gjeve hytteforeninga attendemelding på spørsmåla som gjaldt utanfor verneframlegget. Fylkesmannen viser til høyringsuttalane om rassikring. I forskrifta er det framlegg om at forvaltningsmynda etter søknad kan gje løyve til ”*vedlikehald av eksisterande rassikringsvollar og utvida rassikring i same område*”. Fylkesmannen tilrår ei endring i forskrifta som opnar for at det kan gjevast løyve til rassikring også andre stader i området. Det er svært viktig at dei botaniske verdiane vert nøye vurderte ved slike eventuelt søknader.

DN støttar fylkesmannen si tilråding.

7.7.2.3 Plantelivet

Bøvertjønning hytteforening og advokat Gjermund Pekeberg ønskjer å framleis kunne halde stiar opne, og å kunne ta ut ved etter påvisning til eige bruk på hyttene.

Fylkesmannen i Oppland viser til at forskrifta opnar for at det kan gjevast løyve til desse tiltaka.

DN viser til Fylkesmannen si vurdering.

7.7.2.4 Motorferdsel

Lom hytteservice opplyser at dei på nokre transportoppdrag til hytter ved Bøvertjønning og i Høydalen køyrer med snøskuter gjennom delar av Høyrokampen naturreservat. Dei ønskjer at det framleis skal vere mogleg. Lom fjellstyre opplyser at for transport med snøskuter frå riksveg 55 til Vassenden og Høydalen i landskapsvernområdet, er det mest vanleg å køyre med snøskuter gjennom delar av naturreservatet. Dei ønskjer difor at forskrifta opnar for slik køyring. Om ikkje, ønskjer dei at grense vert endra slik at ei slik køyring kan gå føre seg.

Fylkesmannen i Oppland tilrår at forskrifta vert endra slik at det kan gjevast løyve til transport med snøskuter også inn til Høydalen.

DN støttar fylkesmannen si tilråding, men forskrifta bør etter DN si vurdering presisere at det berre er gjennomkøyring til Bøvertjønning, Vassenden og Høydalen det kan gjevast løyve til.

7.7.3 Miljøverndepartementet si vurdering

Miljøverndepartementet sluttar seg til direktoratet og tilrår vern av Høyrokampen naturreservat i samsvar med vedlagte forskrift og kart.

Miljøverndepartementet

tilrår

Forskrifter om verneplan for Breheimen vert fastsett i samsvar med vedlagte forslag
(vedlegg 1-7)